

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Daniel Hosnedl

**Specifika metod interpretace evropského
unijního práva a proces transpozice směrnic**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Pavel Ondřejek, Ph.D.

Katedra: Teorie práva a právních učení

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27.02.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 289 795 znaků včetně mezer.

Daniel Hosnedl

V Praze dne 27.02.2020

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Pavlu Ondřejkovi, Ph.D. za cenné připomínky, odborné rady, čas strávený konzultacemi a obdivuhodný přístup při vedení této práce. Zároveň bych chtěl poděkovat mým rodičům a prarodičům za jejich obrovskou podporu v průběhu studia. Nakonec bych rád poděkoval Anetě Klánové, Tereze Ber a Martinu Schimmerovi za trpělivost, cenné rady a podporu, kterou mi v průběhu psaní této práce věnovali.

Obsah

Úvod.....	5
1. Obecně o metodách interpretace práva.....	8
1.1. Interpretace práva.....	8
1.2. Historický pohled na interpretaci práva a jeho relevance dnes.....	9
1.3. Recentní přístupy k metodologii interpretace práva.....	12
1.3.1. Základní přístupy k interpretaci práva.....	14
1.3.2. Metody interpretace práva: jednota v rozmanitosti?.....	17
1.3.3. Standardní a nadstandardní metody interpretace.....	19
1.4. Interpretace práva a jeho tvorba.....	21
1.4.1. Směrnice jako pramen práva.....	22
1.4.2. Proces transpozice směrnic z hlediska tvorby práva.....	22
1.5. Interpretace práva a proces globalizace.....	24
1.6. Vývoj výkladových metod z pohledu judikatury Evropského soudního dvora.....	25
2. Specifika metod interpretace práva.....	29
2.1. Jazykový výklad.....	30
2.1.1. Autenticita jazykových verzí sekundárního práva EU.....	32
2.1.2. Egalitární multilingvismus a právní jistota.....	33
2.1.3. Neurčitost pojmů evropského unijního práva.....	35
2.1.4. Korigenda jazykových verzí unijních právních předpisů.....	37
2.1.5. Argumenty jazykového výkladu.....	38
2.1.5.1. Argument porovnání jazykových verzí unijního práva.....	38
2.1.5.2. Argument terminologické autonomie unijního práva.....	40
2.1.5.3. Argument výkladu podle legální definice.....	41
2.1.5.4. Argument výkladu podle běžného významu.....	42
2.1.5.5. Argument terminologické jednoty pojmů unijního práva.....	43
2.1.5.6. Argument jednoznačnosti slov právního předpisu.....	44
2.2. Logický výklad.....	47
2.2.1. Argument a contrario.....	47
2.2.2. Argument per eliminationem.....	47
2.2.3. Argument použití analogie (argument per analogiam).....	48
2.2.4. Argument a fortiori (a potiori).....	49
2.2.5. Argument vyloučení absurdních závěrů (argument ad absurdum).....	50
2.2.6. Argument a silentio legis.....	50
2.3. Systematický výklad.....	51
2.3.1. Systematika právních předpisů Evropské unie.....	51
2.3.2. Předpoklad racionálního normotvůrce.....	53
2.3.3. Interpretační derogační pravidla.....	54
2.3.4. Argumenty systematického výkladu.....	55
2.3.4.1. Argument výkladu v souladu s primárním právem EU.....	56
2.3.4.2. Argument výkladu v souladu s Listinou základních práv EU.....	56
2.3.4.3. Argument výkladu v souladu s legislativními právními akty EU.....	57
2.3.4.4. Argument přednosti práva EU vůči národním právním řádům.....	57
2.3.4.5. Argument výkladu v souladu s ústavou ČR.....	60
2.3.4.6. Argument výkladu podle preambule směrnice.....	61
2.3.4.7. Argument bezrozpornosti právního řádu EU.....	61
2.3.4.8. Argument vyloučení redundance.....	61
2.3.4.9. Argument úplnosti právního řádu.....	62
2.3.4.10. Argument a rubrica.....	62

2.4. Historický výklad.....	64
2.4.1. Travaux préparatoires.....	65
2.4.2. Argumenty historického výkladu.....	66
2.4.2.1. Argument subjektivně historického výkladu.....	67
2.4.2.2. Argument odvržení zamítnuté alternativy.....	67
2.4.2.3. Argument subjektivně teleologického výkladu.....	68
2.4.2.4. Argument výkladu podle dobových okolností.....	68
2.4.2.5. Argument zohlednění vývoje práva.....	69
2.4.2.6. Argument dějin působení.....	69
2.5. Teleologický výklad.....	71
2.5.1. Argument výkladu v souladu s hodnotami EU.....	72
2.5.2. Argument výkladu v souladu s obecnými principy práva EU.....	73
2.5.3. Argument zohlednění effet utile unijních právních norem.....	74
2.5.4. Argument zohlednění principu proporcionality.....	75
2.5.5. Argument zohlednění principu subsidiarity.....	76
2.5.6. Argument teleologicko-systematického výkladu.....	77
2.6. Komparativní výklad.....	80
2.6.1. Argument porovnání právní úpravy členských států.....	80
3. Případová studie: Interpretace a proces transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ve světle interpretace pojmu „distribuce léčivých přípravků“.....	82
3.1. Transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích a stanovená hypotéza.....	83
3.2. Použitá metodologie a výkladové argumenty.....	85
3.3. Závěr případové studie.....	97
 Závěr.....	 100
Seznam použitých zdrojů.....	105
Specifika metod interpretace evropského unijního práva a proces transpozice směrnic (interpretace, právo EU, transpozice).....	112
Specifics regarding methods of interpretation of the EU law and process of EU directives transposition (interpretation, EU law, transposition).....	113

Úvod

Nezbytnou součástí aplikace práva je jeho interpretace. Většinová pozornost autorů zabývající se problematikou interpretace se zaměřuje na soudy a soudce, kteří jsou na základě demokratického postulátu dělby moci v právním státě oprávněni podávat závazný výklad právních norem a v konkrétních případech autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech jednotlivých osob. V rámci této práce se však na interpretaci práva dívám poněkud jinou optikou, a to očima českého zákonodárce, který stojí před nelehkou výzvou transpozice směrnice do českého právního řádu. Aby byl v procesu transpozice úspěšný, musí text příslušné směrnice nejprve náležitě interpretovat. K dispozici má několik standardních i nadstandardních výkladových metod, které slouží k výkladu vnitrostátního práva. Budou však takové metody použitelné též v případě nadnárodního unijního právního řádu? A pokud se některé z nich na evropské úrovni uplatní, jaká budou případná specifika jejich použití?

Abych mohl tato specifika formulovat, pokusím se v první části této práce nejprve teoreticky rozpracovat pojem interpretace práva a stručně nastíním historický vývoj přístupů k metodologii interpretace, ze kterého vykrystalizovala dnes široce uznávaná čtveřice interpretačních metod, a to výklad jazykový, systematický, historický a teleologický, které mají základ v Savignyho čtyřprvkového paradigmatu. Na základě tohoto historického exkursu se přesunu k současným přístupům k interpretaci, které se pokusím stručně shrnout a zároveň vysvětlit, z jaké metodologie budu vycházet. Jako výchozí metodologii pro účely druhé a třetí části práce jsem zvolil systematiku Aleše Gerlocha, který rozlišuje standardní a nadstandardní metody interpretace práva. Domnívám se, že na základě této systematiky bude možné přehledněji popsat specifika interpretace evropského unijního práva a zároveň si položit otázku, zda je rozlišování standardních a nadstandardních metod interpretace relevantní také v případě výkladu práva Evropské unie. V rámci první části této práce se dále pokusím poukázat na vztah mezi interpretací a tvorbou práva, stručně popsat proces transpozice směrnic Evropské unie a zamyslet se nad vlivem globalizace na formování univerzálně použitelné metodologie interpretace práva. První část uzavřu stručným přehledem vývoje interpretačních metod na unijní úrovni, a to především s ohledem na rozhodovací činnost Soudního dvora Evropské unie.

Hlavním cílem tohoto textu je však poukázat na specifika výkladu evropského unijního práva. V rámci druhé části této práce tak postupně představím šestici standardních a nadstandardních metod výkladu, zahrnující výklad jazykový, logický, systematický, historický, teleologický a komparativní. Na tomto základě se pokusím v souvislosti s každou výkladovou metodou poukázat na specifika, která bude mít v procesu interpretace unijního práva. Vzhledem

ke značné obecnosti interpretačních metod se v rámci každé výkladové metody pokusím formulovat konkrétní právní argumenty, které bude možné použít při výkladu unijních právních norem. Tento výčet si však neklade za cíl obsáhnout všechny výkladové argumenty příslušné interpretační metody a jejich přehled je tak demonstrativní, přičemž další argumenty lze přidávat, navzájem je přeskupovat a v rámci jednotlivých výkladových metod vnitřně prioritizovat s ohledem na svůj interpretační význam. Při formulaci těchto argumentů budu často vycházet zejména z principů a zásad formulovaných Janem Wintrem v monografii *Metody a zásady interpretace práva*. Přestože na výklad unijního práva pohlížím pohledem českého legislativce, nemohu zcela opomenout výklad soudní, zejména interpretační metody Soudního dvora Evropské unie. Ty mohou posloužit jako užitečné vodítko při hledání jednotlivých specifik výkladu unijního práva.

Předpokládám, že metody interpretace práva používané při výkladu vnitrostátních právních norem budou s určitými specifiky uplatnitelné také v případě interpretace práva Evropské unie. V tomto ohledu si myslím, že hlavním specifikem, se kterým se interpret bude muset vypořádat, je mnohojazyčnost práva Evropské unie, na základě které jsou unijní právní normy vyhotovovány ve 24 úředních jazycích. Tyto jazykové verze jsou zároveň stejně autentické, v případě rozporů mezi nimi tak nemůže žádná z nich převážet. Myslím si, že tato skutečnost bude mít značný vliv na použitelnost jednotlivých interpretačních metod, protože v případě rozporů mezi jazykovými verzemi nebude možné příslušnou interpretační nesnáz rozhodnout na základě jazykového výkladu. V důsledku toho tak může docházet k posílení významu ostatních metod interpretace, a to zejména výkladu systematického a teleologického.

K problematice specifik výkladu unijních právních norem mě přivedl konkrétní případ z aplikační praxe farmaceutického práva. V souvislosti s distribucí léčivých přípravků do členských států Evropské unie jsem zjistil, že ačkoli právní úprava distribuce léčiv je harmonizována na úrovni Evropské unie prostřednictvím směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkající se humánních léčivých přípravků, její výklad se v členských státech v jednotlivostech liší. Ačkoli tato směrnice výslovně stanoví, že distribuce musí podléhat držení povolení provozovat činnost distributora léčivých přípravků, napříč členskými státy nepadají shoda na tom, zda lze za distribuci považovat také související obchodní převody k léčivým přípravkům. V některých členských státech je tak pro samotné nabytí vlastnického práva k léčivým přípravkům (nezahrnující fyzické nakládání s nimi) povolení k distribuci vyžadováno, v jiných nikoli. Tento rozdílný přístup pak činí v distribuční praxi problémy a byl, podle mého názoru, způsobem nejednotným výkladem pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ v procesu transpozice příslušné směrnice do vnitrostátních právních řádů členských států. V rámci

třetí části této práce se pokusím zmíněnou problematiku detailněji vysvětlit na praktickém příkladu. Následovat bude stanovení hypotézy, že český zákonodárce v průběhu transpozice směrnice o humánních léčivých přípravcích do českého právního řádu neadekvátně rozšířil výklad definice distribuce humánních léčivých přípravků, kdy pod pojem distribuce zahrnul, kromě fyzické manipulace s léčivými přípravky, také jakékoli právní dispozice s nimi. Za účelem potvrzení/vyvrácení stanovené hypotézy tak definici pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ a související ustanovení směrnice o humánních léčivých přípravcích podrobím výše uvedené šestici metod interpretace. V závěru této případové studie se pak za pomoci příslušných právních argumentů formulovaných v druhé části této práce pokusím stanovenou hypotézu potvrdit či vyvrátit. Tento praktický příklad nicméně rozpracovávám na vědeckém základě a v rovině právní teorie, učiněné závěry se tak nemusí slučovat s právními závěry mých kolegů ani stanovisky společnosti, ve které působím.

Domnívám se, že ačkoli je problematice specifik výkladu evropského unijního práva věnována v poslední době o něco větší pozornost než v minulosti, jedná se o téma v české právní literatuře značně opomíjené. Unijní normotvorba má však nezanedbatelný vliv na české právní prostředí, přičemž náležitá a správná interpretace unijních právních norem je mnohdy klíčem k poznání práv a povinností jednotlivců. Ačkoli v českém právním prostředí nenajdeme mnoho příspěvků na toto téma, většina z existujících prací se na tuto problematiku dívá perspektivou nauky práva Evropské unie, přičemž ve svém důsledku pojednávají spíše o zvláštlostech evropského unijního práva oproti vnitrostátním právním řádům. Přínos této práce tak chápu především v jejím teoreticko-právním zaměření, které klade důraz na jednotlivé metody výkladu a příslušné právní argumenty použitelné při interpretaci unijních právních norem. Přínosem může zároveň být rozpracování praktického příkladu, který se týká problematiky distribuce léčiv v rámci Evropské unie.

1. Obecně o metodách interpretace práva

Smyslem této obecné části práce by měl být alespoň zevrubný výklad právně-teoretického základu interpretace práva, na základě kterého bude možné formulovat specifika, která má interpretace v procesu výkladu evropského unijního práva. Účelem tak bude zejména uchopit pojem interpretace jako takový, zamyslet se nad relevantními aspekty historického vývoje interpretace práva, podat zhrubný přehled rozdílných recentních pojetí metodologie výkladu práva a vysvětlit, z jaké metodologie budu vycházet pro účely druhé a třetí části této práce. V rámci tohoto teoretického exkursu dále poukážu na souvislost mezi interpretací práva a jeho tvorbou v demokratickém právním státě, následovat bude krátké zamyšlení nad vlivem globalizace světa na interpretaci práva a závěrem této části bude nastíněn dosavadní vývoj interpretačních přístupů Soudního dvoru Evropské unie, dříve Evropského soudního dvoru (dále jen „Evropský soudní dvůr“).

1.1. Interpretace práva

S interpretací přichází do kontaktu každý z nás prakticky denně. Interpretaci podléhá svět kolem nás, interpretujeme slova přednášejícího, pohyby těla protistrany během konverzace, nejrůznější situační události v běžném životě, stejně jako jednoduchý vzkaz na kusu papíru. Jedná se o určitý proces, který probíhá v naší mysli zcela přirozeně. Od této *intuitivní* interpretace, která probíhá bezprostředně a do jisté míry podvědomě, bych rád pro účely této práce oddělil interpretaci, která povolává interpreta k větší intelektuální námaze. Taková *racionální* interpretace je pak zcela vědomá a vykazuje znaky určitých více či méně formálních pravidel. Předmětem racionální interpretace mohou být (a často také jsou) nejrůznější oblasti lidské činnosti, práva nevyjímaje. Rozdělení interpretace na intuitivní a racionální si však neklade nárok na absolutní platnost, má však za cíl přitáhnout naši pozornost k oněm pravidlům a metodám interpretace, které nás ve vztahu k interpretaci směrnic Evropské unie zajímají primárně a o kterých tato práce pojednává.

Interpretaci práva tak chápu jako určitý druh intelektuální činnosti, která za pomoci specifického právního uvažování vede v konkrétním případě k dosažení určitého (nikoli nutně správného) interpretačního závěru.¹ Co je však předmětem interpretace práva? Tím je v rámci kontinentální právní kultury zejména text právního předpisu, popř. mezinárodní smlouvy. V prostředí evropského unijního práva jsou předmětem výkladu zejména ustanovení primárního a sekundárního práva, přičemž pro účely této práce se zaměřím primárně na směrnice Evropské unie.

¹ Srov. ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: *Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3., str. 69 - 70.

Právní filozof Robert M. Cover ve svém díle *Violence and the Word* prohlašuje, že „*právní interpretace probíhá na poli bolesti a smrti*“^{2,3} Přestože toto zvolání může vyznít poněkud teatrálně a až nepřiměřeně temně, Robert Cover v něm poukazuje na osoby, které právo autoritativně interpretují a tím rozhodují nejen o právech a povinnostech dotčených osob, ale také mnohdy o jejich životních osudech. Vyjádřeno slovy Aleše Gerlocha a Jana Tryzny: „*Považujeme za dané, že v konkrétním případě neplatí právo obsahu, který mu propůjčil jeho tvůrce, nýbrž toho obsahu, který je stanoven tím, kdo jej autoritativně na konkrétní případ aplikuje.*“⁴ Přestože je právo v každodenním životě interpretováno nejrůznějšími subjekty, ať se již jedná o výklad právních norem na úrovni akademické diskuze nebo interpretaci konkrétního ustanovení žalobního návrhu, pozornost právních teoretiků je v nejrůznějších publikacích zaměřena primárně na interpretaci prováděnou soudy. Jsou to právě soudci, kteří v poslední instanci rozhodují o tom, jaké právo při řešení konkrétního právního případu platí. Jsou však soudy jedinou institucí, která podává závazný výklad práva? Podle mého názoru má do určité míry závaznou povahu také interpretace prováděná zákonodárcem v procesu transpozice směrnic Evropské unie. Zde lze vznést námitku, že taková interpretace není prováděna *ultima ratio* a konečným subjektem interpretace bude tak jako tak soud. Tuto námitku se ve své práci nesnažím vyvrátit a jak bylo uvedeno výše, cílem této práce je primárně poukázat na ona specifika, které bude mít interpretace evropského unijního práva v procesu transpozice směrnic Evropské unie.

1.2. Historický pohled na interpretaci práva a jeho relevance dnes

Úvahy o interpretaci práva sahají daleko do historie, přičemž jejich vývoj se odehrával zejména na poli vztahu duchu zákona a jeho textu. „*Nejsilněji se právní myšlení přiklání k duchu zákona proti jeho literě ve středověku a raném novověku.*“⁵ Přístup k právní interpretaci byl v tomto období značně ovlivněn křesťanskou naukou, k čemuž Stefan Vogenauer uvádí: „*Zákon měl hodnotu pouze tehdy, když splňoval přikázání lásky k Bohu a ostatním lidským bytostem. Právníci středověku a renesance nezapomínali na toto pozadí upozorňovat. Zejména odmítali každé doslovné znění jako interpretaci na židovský způsob (Interpretation jüdischer Art).*“⁶

² „*Legal interpretation takes place in a field of pain and death.*”

³ COVER, Robert M. *Violence and the Word* (1986). Faculty Scholarship Series. Paper 2708., [online]. 2013, [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/2708., str. 1601.

⁴ GERLOCH, Aleš a TRYZNA Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 13.

⁵ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 33.

⁶ VOGENAUER, Stefan. *Die Auslegung von Gesetzen in England und auf dem Kontinent: Erste Band*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 2001. ISBN 3-16-147605-0., str. 469 – 470.

Důraz kladený na ducha zákona a poměrně volné hledání jeho smyslu se pak v období absolutismu a osvícenství 18. století stáčí spíše k literě zákona a k důrazu na vůli zákonodárce. Patrná je argumentace ve prospěch jazykového výkladu a značná nedůvěra vůči soudcům a jejich případné interpretační volnosti.⁷

Základy metodologie interpretace práva však na území kontinentální Evropy položil až Friedrich Carl von Savigny, německý právník a představitel historické právní školy. Ve svém slavném díle *System des heutigen Römischen Rechts* interpretaci práva pojímá jako rekonstrukci myšlenky obsažené v zákoně.⁸ ⁹ Friedrich Carl von Savigny rozlišuje čtyři elementy (prvky) výkladu práva, a to gramatický (*das grammatische Element*), logický (*das logische Element*), historický (*das historische Element*) a systematický prvek (*das systematische Element*).¹⁰ Friedrich Carl von Savigny ve své době prostřednictvím zmíněné čtveřice prvků výkladu vytvořil čtyři základní metody interpretace práva.¹¹ Savigny svým paradigmatickým nicméně nevytvořil návod výkladu práva, ale spíše rámec pro právní myšlení.¹² Byl to nicméně Savignyho *Viererkanon*, ze kterého se rozvinula dnes široce uznávaná čtveřice výkladových metod, a to výklad jazykový, systematický, historický a teleologický. Právě tato čtveřice metod interpretace je nejčastějším východiskem pro další metodologické rozpracování interpretace práva v podání jednotlivých autorů.

Gustav Radbruch k interpretaci práva pronáší svou slavnou větu: „*Interpret může rozumět zákonu lépe, než mu rozuměl jeho tvůrce, zákon může být moudřejší než jeho autor, právě on musí být moudřejší než jeho autor.*“¹³ Přestože je autorství tohoto citátu o zákonu moudřejším než je zákonodárce často přisuzováno právě Radbruchovi, je zde vhodné uvést, že v podobném duchu se vyjadřuje již v polovině 19. století Johann Heinrich Thöl.¹⁴ Tento citát Gustava Radbrucha je však, podle Jana Wintra, pravděpodobně neslavnějším projevem hermeneutického přístupu k interpretaci práva: „*Je to aplikace známého hermeneutického výroku, podle kterého čtenář*

⁷ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 38 - 39.

⁸ „*Das ist das Geschäft der Auslegung, die wir daher bestimmen können als die Reconstruction des dem Gesetze inwohnen den Gedankens.*“

⁹ SAVIGNY, Carl Friedrich. *System des heutigen Römischen Rechts*, Erster Band, Berlin 1840., str. 213.

¹⁰ Tamtéž, str. 213 - 214.

¹¹ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 19 - 20.

¹² HÖLLANDER, Pavel.: Savignyho paradigma v době dekonstrukce práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 25.

¹³ RADBRUCH, Gustav, Ralf DREIER a Stanley L PAULSON. *Rechtsphilosophie: Studienausgabe*. 2., überarb. Aufl. Heidelberg: Müller, 2003. Uni-Taschenbücher. ISBN 3-8252-2043-5., str. 107.

¹⁴ SOBEK, Tomáš. *Právní myšlení: kritika moralismu*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR ve spolupráci s Vydavatelstvím a nakladatelstvím Aleš Čeněk, Plzeň, 2011. ISBN 978-80-87439-03-6., str. 297.

*leckdy textu rozumí lépe než jeho autor.*¹⁵ Moderní hermeneutika, jako vědecká disciplína o metodách správného porozumění a interpretace vychází z teze, že interpret ke konkrétnímu textu nepřístupuje nikdy zcela nepředpojatě, ale je veden jakýmsi vlastním předporozuměním. Toto předporozumění je formováno v průběhu našeho života, je ovlivněno sociálním prostředím, naším dětstvím, zážitky, znalostmi, hodnotovou orientací, mateřským jazykem apod. Jedná se tedy o zcela subjektivní (resp. nadsubjektivní) element. S tímto "předsudkem" osoby interpreta je zapotřebí počítat, zároveň se jedná o hlavní přínos interpreta k řešení právního případu.¹⁶ Za otce a průkopníka moderní hermeneutiky je považován Friedrich Daniel Ernst Schleiermacher, z hlediska interpretace práva je však zapotřebí zmínit především Hanse-Georga Gadamera, německého filosofa a žáka Martina Heideggera. Ve svém slavném díle *Pravda a metoda* se mimo jiné zabývá výkladem práva a právní hermeneutikou. Odmítá pojetí právní interpretace jako pouhého podřazení skutkové podstaty právního případu pod právní normu a uvádí, že „*idea úplné právní dogmatiky, v níž by byl každý rozsudek aktem pouhé subsumpce, je neudržitelná.*“¹⁷ Podle Gadamera tak mezi právní hermeneutikou a právní dogmatikou existuje bytostní vztah, ve kterém má hermeneutika přednost.¹⁸ Hermeneutika však zůstává toliko směrem myšlení a přístupem k interpretovanému textu, který však nemůže být považován za konkrétní návod k výkladu. Jak uvádí Jan Wintr, moderní hermeneutika nepřináší žádnou jednoduchou metodu interpretace textu, naopak, sama se proti možnosti objektivního poznání za použití konkrétních vědeckých metod vymezuje.¹⁹

Teze o zákonu moudřejším než zákonodárce je tak relevantní zejména pro dnešní rozdělení výkladového cíle na objektivní a subjektivní, ke kterému se vrátím v souvislosti s vymezení metody historického a teleologického výkladu evropského unijního práva v druhé části této práce. Na počátku rozlišování mezi subjektivní a objektivní výkladovou metodou podle Katarzyny Żák Krzyżankové stojí otázka, či vůle (pokud vůbec) má být v procesu interpretace práva zjišťována. Sama si pak klade otázku: „*Má exeget usilovat o rekonstrukci subjektivní vůle tvůrce, anebo je rozhodné, jaký objektivní význam má určitý normativní text pro své adresáty?*“ Autoři usilující o

¹⁵ WINTR, Jan.: Zákon moudřejší než zákonodárce?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 100.

¹⁶ HLOUCH, Lukáš.: Instituce jako interpret práva v aplikačním diskursu, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 22.

¹⁷ GADAMER, Hans-Georg. *Pravda a metoda I: nárys filozofické hermeneutiky*. Přeložil David MIK. Praha: Triáda, 2010. Paprsek (Triáda). ISBN 978-80_87256-04-6., str. 288.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ WINTR, Jan.: Zákon moudřejší než zákonodárce?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 107.

rekonstrukci subjektivní vůle zákonodárce budou patřit ke stoupencům tzv. subjektivních teorií právní interpretace. Zastánci druhého přístupu upřednostňujícího zjištění objektivního významu právního předpisu ve světle teze o zákonu moudřejším než zákonodárce budou řazeni ke stoupencům tzv. objektivních teorií výkladu práva.²⁰ Právě Thölova poznámka, že zákon může být uznalejší než samotný zákonodárce je pak považována za známku přechodu od subjektivní teorie do další vývojové fáze právní interpretace, a to k objektivní výkladové teorii.²¹

1.3. Recentní přístupy k metodologii interpretace práva

Aleš Gerloch si s Janem Tryznou kladou otázku, zda lze v rámci aplikační právní praxe uvažovat o jednotné metodologii interpretace práva, tedy o určitém systému obecně uznávaných a vzájemně nerozporných metod, nebo zda je nutné se vypořádat s existencí postupů odlišných, které vedou k vzájemně rozporným výsledkům.²² Právnická obec v názoru na vytvoření jednotné metodologie interpretace práva není jednotná a jak podotýká Jan Wintr: „*Část české právní vědy po vytvoření takové metodologie interpretace práva opakovaně volá, část je k takovému úsilí spíše skeptická.*“²³

V případě stanovení obecně uznávané metodologie interpretace práva by tak měl interpret právní normy před sebou jakýsi „návod“, který by ho vedl procesem interpretace. Taková metodologie by pak, mimo jiné, měla stanovit podmínky, za kterých je možné se odklonit od formalizovaného řešení právního případu ve prospěch řešení akcentující určité hodnotové prvky vyplývající z právní úpravy. Jak ostatně uvádí Aleš Gerloch s Janem Tryznou: „*Žádoucí metodologie nemusí být v tomto ohledu nutně jednostranně zaměřená, měla by však být schopna identifikovat situace, kdy je přípustné opustit formalizované řešení ve prospěch řešení spíše pragmatického, přičemž by mělo jít o situace spíše výjimečné.*“²⁴ Metodologie interpretace by tak nesloužila pouze jako pomocník interpreta, ale měla by zásadní vliv na posílení předvídatelnosti dopadů právní regulace, a tím zvýšení právní jistoty adresátů právních norem jako takové. „*Cílem žádoucí metodologie interpretace je napomoci dosažení stavu, kdy důsledky plynoucí z právní*

²⁰ ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3., str. 80.

²¹ SCHRÖDER, Jan. *Recht als Wissenschaft: Geschichte der juristischen Methodenlehre in der Neuzeit (1500-1933)*. 2., überarb. und wesentl. erw. Aufl. München: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-3-406-63011-8., str. 225.

²² GERLOCH, Aleš a TRYZNA, Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 10.

²³ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 13.

²⁴ GERLOCH, Aleš a TRYZNA, Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 19.

*regulace budou předvídatelné, tedy budou poskytovat svým adresátům dostatečnou právní jistotu.*²⁵ V rámci koncipování jednotné metodologie interpretace práva by však musela panovat shoda nejen na jednotlivých metodách interpretce, ale také na pravidlech jejich přednosti. Pravidla přednosti jsou v tomto ohledu zcela zásadní, neboť v případě jejich absence by bylo zcela na volném uvážení exegeta, jaké konkrétní výkladové metodě dá v určitém případě přednost. Tím by mohl zcela zásadně a nevyzpytatelně ovlivnit výsledek vlastního výkladu.

Proti vytvoření jednotné metodologie výkladu práva však lze argumentovat přílišným formalismem takové metodologie, který může v určitých případech upřednostnit čistě mechanickou operaci na úkor spravedlivého zvážení věcí. Odpůrci jejího vytvoření mohou dále poukazovat (a často také poukazují) zejména na to, že samotná pravidla výkladu právních norem by pro svůj obecný charakter podléhala v konečném důsledku taktéž interpretaci.²⁶ Tento spor má podle mého názoru hluboké kořeny, které sahají až po vymezení dvou fundamentálních směrů v právní teorii, a to vymezení zastánců právního pozitivismu a přirozenoprávního směru.

Pavel Maršálek při zohlednění všech předpokladů interpretace práva poukazuje na jiné úskalí vytvoření jednotné metodologie: „*Jde totiž o to, že žádný sebelepší soubor pravidel interpretace nemůže překonat základní antropologickou danost, že lidské poznání, jehož je interpretace přirozenou součástí, je v zásadě subjektivní, nepřesné a není konečné. Dokonce i systém pravidel interpretace, který bude stvořen, si každý vyloží po svém a zítra tak učiní jinak než dnes.*“²⁷ Tato námitka je velmi zajímavá, proto si na ni dovoluji v krátkosti reagovat, přestože se tím vzdálíme od práva spíše do filozofické roviny. Problém subjektivnosti lidského poznání v tomto případě, podle mého názoru, nespočívá v tom, že by ho metodologie interpretace práva nedokázala překonat, naopak, obecně uznávaná metodologie interpretace by vedla znatelně k omezení vlivu subjektivního poznání ve prospěch objektivního výsledku. To je ostatně jejím cílem. Problém subjektivnosti lidského poznání ve vztahu k metodologii interpretace práva však vnímám již v samotné snaze o vytvoření obecně respektované metodologie výkladu práva, která v současné době selhává zejména právě v důsledku subjektivního poznání a s tím souvisejících (často) nesmiřitelných přístupů členů právnické obce. Lidské poznání je nepřesné, omezeno našimi smysly a vědomím. Tak jako lidé přikováni řetězy vnímají plameny v Platonově podobenství o jeskyni, stejně tak my vnímáme právo. Na rozdíl od plamenů, které jsou pouhým odrazem, však

²⁵ Tamtéž, str. 15.

²⁶ HART, H. L. A. *Concept of law*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1997. Clarendon law series. ISBN 0-19-876123-6, str. 126.

²⁷ MARŠÁLEK, Pavel.: Metodologie interpretace práva: Legitimní cíl nebo fixní idea?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 116.

žádné "skutečné" právo v pozadí neexistuje. Je to podle mého soudu proto, že právo jsme si jako lidé stvořili v rámci naší vlastní omezenosti lidského poznání a není tak součástí skutečného (přirozeného)²⁸ světa. Úvahy o nepřesnosti lidského poznání tak stojí mimo právo jako takové. Přestože Pavel Maršálek vyjadřuje další pochybnosti ohledně koncipování metodologie interpretace práva, sám připouští nutnost jejího vytvoření.²⁹

Ačkoli by vytvoření jednotné a obecně přijímané metodologie mělo nesporné výhody, jak jsem však již naznačil výše, v současné době o jednotné metodologii interpretace práva, a to alespoň v českém právním prostředí, mluvit nelze. Vzhledem k výše uvedenému tedy považuji za účelné alespoň v hrubých rysech nastínit příčiny toho stavu, který chápu zejména již v samotných rozdílných přístupech k interpretaci práva, které v současné době ovlivňují právní teorii a aplikační praxi. V návaznosti na to vysvětlím, z jaké metodologie budu vycházet pro účely druhé části této práce, v rámci které provedu konfrontaci jednotlivých metod interpretace se specifiky výkladu směrnic Evropské unie.

1.3.1. Základní přístupy k interpretaci práva

Jak jsem uvedl výše, ohledně vytvoření jednotné metodologie interpretace práva nepanuje v rámci právnické obce všeobecná shoda. Kromě neshod v konkrétním rozdělení jednotlivých interpretačních metod a jejich kategorizaci, existuje rozpor mezi právními teoretiky již v samotném přístupu k metodologii interpretace.

Katarzyna Żák Krzyżanková rozlišuje po vzoru J. Wróblewskiego čtyři přístupy k metodologii interpretace práva, které lze v různých souvislostech abstrahovat také z rozhodovací činnosti Evropského soudního dvora. Prvním z nich je interpretace *sensu largissimo*, tedy výklad v nejširším slova smyslu. Předmětem takové interpretace je chování nejrůznějších osob (zákonodárce nevyjímaje) při rozhodování o tom, co bude po právu, přičemž interpret věnuje pozornost různým sociálním, psychologickým či politickým faktorům.³⁰

Druhým přístupem je interpretace *sensu largo*, který je blízký hermeneuticky orientovaným autorům. Podle zastánců tohoto pojetí nelze hovořit o porozumění, aniž by mu předcházelo poznání (v podobě interpretace) a vymezují se tak proti tezi „*clara non sunt interpretanda*“³¹,

²⁸ PATOČKA, Jan, Ivan CHVATÍK a Pavel KOUBA. *Přirozený svět jako filosofický problém*. Vydání třetí. Praha: Československý spisovatel, 1992. Orientace. ISBN 80-202-0365-6.

²⁹ MARŠÁLEK, Pavel.: Metodologie interpretace práva: Legitimní cíl nebo fixní idea?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 118.

³⁰ ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: *Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3., str. 10.

³¹ Jasně není třeba interpretovat.

neboť zjištění, co je jasné, představuje výsledek již provedené interpretace.³² Tento přístup výstižně zachycuje Tomáš Sobek v následující větě: „*Jasnost textu nevyklučuje potřebu interpretace, protože taková jasnost, stejně jako nejasnost, je sama o sobě až výsledek interpretace.*“³³ K přístupu *sensu largo* (případně *sensu largissimo*) bychom mohli zařadit též pojetí interpretace v podání Roberta Dworkina. Ten ve své knize *Říše práva* naznačuje, že svět kolem nás má sám o sobě interpretativní povahu.³⁴ Liší se tím tak od autorů, kteří přistupují k interpretaci až tehdy, zdá-li se jim text zahalen rouškou nejednoznačnosti.

Třetím přístupem je interpretace *sensu stricto*. V rámci tohoto úzkého pojetí lze o interpretaci hovořit pouze tehdy, pokud na straně interpreta vyvstane nejasnost ohledně významu konkrétního ustanovení textu a takovou nejasnost se bude snažit právě interpretací odstranit.³⁵ Katarzyna Źák KrzyŹanková k tomuto třetímu přístupu uvádí: „*Tento, svým založením pragmatický přístup tedy předpokládá u osob schopnost určitého intuitivního (bezprostředního) pochopení textu, jež však není považováno za součást právní interpretace v pravém slova smyslu.*“³⁶ To nás vrací k mému počátečnímu rozdělení výkladu na interpretaci intuitivní a racionální. Jak sama uvádí Katarzyna Źák KrzyŹanková, tento třetí přístup počítá s určitým intuitivním pochopením textu, které však nelze označit za interpretaci jako takovou. Takové apriorní pochopení se tak podobá intuitivní interpretaci, o které byla řeč v prvních několika odstavcích této práce. Interpretací v rámci tohoto přístupu je pak tím, co bychom mohli označit za interpretaci racionální. V této souvislosti se domnívám, že jakákoli interpretace, která probíhá v naší mysli podvědomě a zcela přirozeně, není pro metodologii interpretace práva relevantní. Zde lze samozřejmě namítat, že se jedná o otázku spíše terminologickou, zda tento proces nazvat interpretací intuitivní, nebo zda ji za interpretaci vůbec nepovažovat. Palčivou otázkou však zůstává, zda má intuitivní interpretace v právu vůbec své opodstatnění. Právní text je z hlediska interpretace sám o sobě velmi náročný, a dokonce i pro zkušeného právníka občas těžko pochopitelný. Přesto budou v právu existovat případy, ve kterých si vystačíme s intuitivní interpretací, stejně jako množství případů, kde jako taková selhává, a to zejména v případech otevřené textury práva.³⁷ Kde je však hranice mezi jasností a nejasností? Podle mého názoru

³² ŹÁK KRZYŹANKOVÁ, Katarzyna.: Přehled základních přístupů k právní interpretaci, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 88 - 89.

³³ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, 2010. Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. ISBN 978-80-904024-7-8., str. 322.

³⁴ DWORKIN, Ronald. *Law's empire*. London: Fontana Press, 1991. ISBN 0-00-686028-1., str. 50 - 66.

³⁵ ŹÁK KRZYŹANKOVÁ, Katarzyna.: *Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3., str. 18.

³⁶ Tamtéž, str. 18 - 19.

³⁷ HART, H. L. A. *Concept of law*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1997. Clarendon law series. ISBN 0-19-876123-6, str. 126 - 128.

existuje řada pojmů, vět a souvětí, které se v určitém kontextu mohou zdát *prima facie* jasná, jejich podrobením kritické úvaze či delšímu zamyšlení dojdeme k interpretačnímu závěru odlišnému, možná i zcela protichůdnému. Spoléháme-li se tak jen na svoji intuici, nemůžeme si být správností výsledku interpretace nikdy zcela jisti. A jako si vkládáme lenoch pod nelinkovaný papír, abychom viděli, zda je naše věta rovná, stejně tak bychom měli právní text podrobit racionální interpretaci, abychom zjistili, zda nás intuice vede správným směrem. V tom se tak s přístupem interpretace *sensu stricto* v zásadních bodech rozcházím a souhlasím s tvrzením, že abychom určitý text mohli v právu označit za jasný (*clara*), měli bychom ho nejprve podrobit racionální interpretaci.

Posledním přístupem zmíněným Katarzynou Žák Krzyžankovou je interpretace *sensu strictissimo*. Jedná se o interpretaci v nejužším slova smyslu, o které můžeme hovořit teprve v případě, kdy interpret přistupuje k použití jiných metod než metody jazykového výkladu.³⁸

Přístup Evropského soudního dvora k interpretaci práva Evropské unie se tak vyvíjel zejména mezi přístupem *sensu stricto* a *sensu largo*. K tomu se však vrátím v kapitole pojednávající o vývoji výkladových metod z pohledu judikatury ESD níže a zejména v rámci metody jazykového výkladu v souvislosti požadavkem porovnávání jazykových verzí unijních právních předpisů. Jaká je však příčina těchto téměř protichůdných přístupů? Pavel Höllander se zamýšlí, mimo jiné, nad vlivem kulturních a společenských změn probíhajících ve střední Evropě v průběhu druhé poloviny 20. a na začátku 21. století. Zejména ústup vlivu náboženství, morálky, tradice a slušnosti ve spojitosti s technologickým optimismem a značnými politickými změnami³⁹ projevující se v současnosti zejména hypertrofií psaného práva, vedou k procesu, který označuje jako dekonstrukci práva.⁴⁰ Ať se již jedná o dekonstrukci skutečnou či nikoli, turbulentní změny ve společnosti posledních několika desetiletí, a s tím spojený nárůst psaných právních norem, vedoucí k větší nesystematičnosti a nepřehlednosti právního řádu, klade větší důraz na interpretaci práva. Ustálená metodologie výkladu práva se tak stává stále více potřebnou a měla by se častěji dostávat do předmětu našeho zájmu.

Jak však bylo nastíněno výše, o ustálené metodologii interpretace práva v současné době být řeč nemůže. Příčinu toho můžeme najít již v postmoderní době jako takové, která klade značný důraz na pluralitu názorů. Zaujímáme tak nejrůznější postoje k různorodým aspektům našeho života, ať se již jedná o události, osobnosti, situace, názory jiných apod. Pro současnou

³⁸ ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: *Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3., str. 37.

³⁹ V tomto ohledu Pavel Höllander zmiňuje zejména pád komunismu a proces přidružení a následného vstupu do Evropské unie.

⁴⁰ HÖLLANDER, Pavel.: Savignyho paradigma v době dekonstrukce práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 35 - 36.

(postmoderní) společnost je zároveň příznačné vymežováním se proti mainstreamovému proudu, které je vedeno snahou projevit co možná největší originalitu. To však s sebou přináší i časté vymežování se proti názorů jiných.

1.3.2. Metody interpretace práva: jednota v rozmanitosti?

Jak uvádí Aleš Gerloch s Janem Tryznou, pojem metodologie lze na jedné straně vykládat jako nauka o vědeckých metodách, na straně druhé jako určitý systém metod používaných v konkrétním oboru lidské činnosti při dosahování určitých teoretických či praktických cílů.⁴¹ V druhém pojetí tak metodologie interpretace práva zahrnuje konkrétní metody výkladu, jejichž rozdělení a kategorizaci se pokusím nastínit v této podkapitole níže.

Viktor Knapp v rámci interpretačních metod vychází z klasického rozdělení a ve své učebnici *Teorie práva* uvádí, že metody výkladu se tradičně rozlišují na metody gramatické, logické, systematické a historické.⁴² Proti tomuto klasickému rozdělení se vymezuje Franz Bydlinski, který ve své knize *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff* poukazuje na to, že klasický kánon interpretačních metod zahrnující gramatický, logický, systematický a historický výklad, trpí neschopností adekvátně oddělit jazykové a logické úvahy a nedává dostatek prostoru dnes již nepostradatelnému teleologickému výkladu.⁴³ Právě teleologický výklad je však u Knappa částečně zahrnut v metodě historické, v rámci které uvádí: „*Do oblasti historického výkladu náleží i tzv. argumentum e ratione legis, tj. výklad podle známého nebo podle předpokládaného úmyslu či záměru zákonodávce.*“⁴⁴ Pro Franze Bydlinskiho je však klasické (Savignyho) rozdělení v současné době již překonané a je toho názoru, že interpreti práva dnes rozlišují spíše mezi výkladem gramatickým (*grammatischen*), systematiko-logickým (*systematisch-logischen*), historickým (*historischen*) a objektivně-teleologickým (*objektiv-teleologischen*).⁴⁵

Na Viktora Knappa v českém právním prostředí částečně navazuje Aleš Gerloch, tradiční rozdělení metod interpretace práva však výrazně modifikuje. Aleš Gerloch dělí metody interpretace na standardní a nadstandardní, přičemž mezi standardní řadí výklad jazykový, logický

⁴¹ GERLOCH, Aleš a TRYZNA, Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 9.

⁴² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1., str. 170.

⁴³ BYDLINSKI, Franz. *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff*. 2., erg. Aufl. Wien: Springer, 1991. ISBN 978-3-211-82270-8., str. 437.

⁴⁴ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1., str. 171.

⁴⁵ BYDLINSKI, Franz. *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff*. 2., erg. Aufl. Wien: Springer, 1991. ISBN 978-3-211-82270-8., str. 437.

a systematický, mezi nadstandardní pak výklad historický, teleologický a komparativní.⁴⁶ Aleš Gerloch se podobně jako Viktor Knapp staví zdrženlivě k používání metody historické a teleologické, přičemž konstatuje, že závěry zjištěné za použití nadstandardních metod interpretace práva nemohou obstát, jsou-li ve zjevném rozporu s literou zákona (popř. textem mezinárodní smlouvy) a s interpretačními výsledky dosaženými za použití standardních metod interpretace.⁴⁷

Jan Wintr v rámci interpretace práva zůstává u čtyřprvkového kánonu interpretačních metod a postupně představuje jazykový, systematický, historický a teleologický výklad. Komparativní výklad, jakožto zvážení interpretace obdobného právního institutu v jiných zemích, považuje za rezervoár argumentů pro teleologický, popř. systematický výklad. Vedle komparativního výkladu zmiňuje, taktéž poněkud stranou, výklad důsledkový, prováděný např. pomocí ekonomické analýzy práva, který ve své čtyřprvkové systematice podřazuje pod výklad teleologický. Jan Wintr dále poukazuje na normativní charakter a vysokou míru abstraktnosti jednotlivých výkladových metod a konstatuje, že každé výkladové metodě lze podřadit větší počet dílčích, méně abstraktních zásad.⁴⁸

V českém právním prostředí se interpretací práva dále podrobněji zabývá trojice autorů Filip Melzer, Lukáš Hlouch a Tomáš Sobek.⁴⁹ Za všechny tři zde zmíním alespoň přístup Lukáše Hloucha, jehož rozdělení interpretace práva na metody klasické a nadstandardní může na první pohled evokovat jistou podobnost s uvedenou systematikou Aleše Gerlocha. Lukáš Hlouch však mezi klasické instrumentarium metod právní interpretace řadí jazykový, systematický, logický a teleologický aspekt, mezi nadstandardní metody právní interpretace pak komparaci, princip ústavně konformního výkladu, princip jednoty ústavy, princip eurokonformního výkladu a princip proporcionality.⁵⁰ Pojetí Lukáše Hloucha je tak od metodologického rozdělení šestice interpretačních metod Aleše Gerlocha na míle vzdálené.

Přestože se kategorizace a pojetí jednotlivých výkladových metod liší, v zásadě však všechny vychází ze stejného východiska, kterým je právě Savignyho gramatický, logický, historický a systematický prvek. Z tohoto základu se pak výkladové metody postupně rozvíjejí a modifikují ve svém obsahu. Pokud jsem tak v názvu této podkapitoly formuloval otázku, zda ohledně výkladových metod můžeme mluvit o jednotě v rozmanitosti, měl bych na závěr

⁴⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 144 - 148.

⁴⁷ Tamtéž, str. 147.

⁴⁸ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 26 - 32.

⁴⁹ Jejich přínos a přístupy k metodologii interpretace práva přehledně shrnuje Jan Wintr v WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 24.

⁵⁰ HLOUCH, Lukáš. *Teorie a realita právní interpretace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Monografie. ISBN 978-80-7380-303-2., str. 215 - 236.

odpovědět spíše kladně. Tato rozmanitost se projevuje zejména v jejich systematizaci a vzájemné kategorizaci, jak je tomu například v případě metod výkladu v pojetí Aleše Gerlocha, tedy jejich rozdělení na metody standardní a nadstandardní. Právě z jeho přístupu k interpretaci práva budu pro účely této práce vycházet. Je tomu tak jednak proto, že je mi sympatické pojetí, které svojí kategorizací metod výkladu na standardní a nadstandardní klade pomyslnou hranici oddělující přístupy zaměřující se primárně na text právního předpisu a upřednostňující spíše formalizované řešení právního případu od přístupů, které se od textu právního předpisu vzdalují často ve prospěch určitých hodnotových cílů. To do jisté míry reflektuje i samotný přístup k právu jako takovému. Druhým důvodem výběru této metodologie je její komplexnost, přičemž na zmíněné šestici výkladových metod bude možno přehledněji popsat specifika při interpretaci směrnic Evropské unie. Proto si tento přístup dovoluji v krátkosti představit v následující podkapitole.

1.3.3. Standardní a nadstandardní metody interpretace

Než však přistoupím k samotné systematice rozdělení metod interpretace na standardní a nadstandardní, v krátkosti se zastavím u rozlišování primárního a sekundárního objektu interpretace, který s uvedenou metodologií úzce souvisí. Aleš Gerloch ve své učebnici *Teorie práva* rozlišuje v souvislosti s výkladem práva primární a sekundární objekt interpretace. Za primární objekt považuje normativní právní text (zvláště v podobě zákonů, dalších právních předpisů a normativních právních smluv), mezi sekundární objekty interpretace řadí zejména právem chráněné a zprostředkované hodnoty, právní principy, soudní judikaturu, doktrínu, tradici a srovnatelné právní instituty v cizích právních řádech.⁵¹ Z hlediska interpretace směrnic Evropské unie tak bude primárním objektem text příslušné směrnice, sekundárním objektem budou zejména hodnoty Evropské unie, obecné principy evropského unijního práva apod. Svou pozornost Aleš Gerloch zaměřuje především na primární objekt interpretace, neboť normativní právní text je jako jediný prvek formálně určitý a relativně stabilní.⁵² Normativní právní text zprostředkující vůli normotvůrce tak označuje za jediný objekt interpretace, který je způsobilý omezit možnost svévole interpreta. Sekundární objekty interpretace pak považuje spíše za standardy, které by měl vzít do úvahy normotvůrce při formulování obsahu právních norem, přičemž z hlediska interpretace bychom k nim měli soustředit naši pozornost pouze tehdy, nedává-li právní předpis jednoznačnou

⁵¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 140 - 141.

⁵² GERLOCH, Aleš a TRYZNA, Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 14.

odpověď na položenou otázku.⁵³ Společně s Janem Tryznou však Aleš Gerloch dodává: „*V systému kontinentálního práva prakticky nemůže nastat případ, který by nebyl na základě textu právního předpisu řešitelný. Jediným důvodem, proč tomu tak není, je subjektivní přesvědčení toho, kdo o případu rozhoduje, že případ podle zákona řešitelný není.*“⁵⁴

Aleš Gerloch rozděluje metody výkladu práva do dvou velkých skupin, a to standardních a nadstandardních. Mezi standardní metody interpretace, které představují nezbytnou součást interpretace jakéhokoliv právního textu, řadí výklad jazykový, logický a systematický. Jazykový výklad se opírá o gramatickou a sémantickou analýzu právního textu, metoda logického výkladu se zaměřuje na logickou strukturu textu a zahrnuje nejčastěji argumenty *a contrario*, *per eliminationem*, *per analogiam*, *a fortiori*, *ad absurdum* a argument *a silentio legis* (mlčení zákona). Kategorii standardních výkladových metod uzavírá systematický výklad, který se zaměřuje na posouzení právního textu v kontextu právního řádu jako celku.⁵⁵

Jako nadstandardní metody interpretace práva pak Aleš Gerloch označuje výklad historický, teleologický a komparativní, pro které je společná argumentace *e ratione legis*. Tyto výkladové metody plní při interpretaci práva spíše doplňkovou funkci a nemusí být vždy použity. Výklad historický slouží ke zjištění smyslu právního předpisu z hlediska úmyslu zákonodárce, (např. na základě důvodové zprávy, odůvodnění unijní právní úpravy, zápisů ze zasedání Evropského parlamentu apod.). Výklad teleologický se zaměřuje na postižení účelu právní úpravy, přičemž vodítkem pro interpreta může být např. účel příslušné směrnice, hodnoty Evropské unie apod. Poslední nadstandardní metodou interpretace práva je výklad komparativní, který si klade za cíl srovnat příslušnou právní úpravu s obdobnými instituty v právním řádu cizího státu.⁵⁶

Pavel Maršálek se zamýšlí nad otázkou, zda dát přednost standardním interpretačním metodám před nadstandardními, nebo naopak. Ke sporu obou stran uvádí, že první přístup preferující standardní výkladové metody zajistí lépe právní jistotu a bude též více odpovídat tradičnímu pojetí soudcovské činnosti na našem kontinentu. Druhý přístup se naproti tomu bude snažit vyvarovat formalismu a na úkor právní jistoty, dané ohledem na slova právního předpisu, bude preferovat spravedlnost a účelnost práva. „*Rozumné by asi bylo v zásadě preferovat literu zákona a k aplikaci teleologických a axiologických náhledů se uchýlovat, jen pokud se objeví*

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ GERLOCH, Aleš. / TRYZNA, Jan.: Závaznost právních textů při interpretaci a aplikaci práva soudy a argumentace *lege artis*, in GERLOCH, Aleš, Michal TOMÁŠEK, Marek ANTOŠ, et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. II, Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1742-8., str. 28.

⁵⁵ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 144 - 148.

⁵⁶ Tamtéž.

mezera v právní úpravě nebo extrémní teleologická či axiologická nedostatečnost textu předpisu“.

Ke střetu jednotlivých metod výkladu dodává, že každá z výkladových metod má své silné a slabé stránky, přičemž žádnou z nich nelze předem vylučovat a teprve jejich souhra generuje výsledek.⁵⁷

Petr Krátký vyslovuje myšlenku, že opuštění tradičních (standardních) metod výkladu ve jménu hledání tzv. ducha a smyslu zákona či hledání domnělého úmyslu zákonodárce nevede k rekonstrukci právní normy jako takové, ale ke konstrukci normy zcela nové.⁵⁸ Otázkou tak zůstává, která z uvedených kategorií by měla mít při výkladu práva přednost. Najít odpověď na tuto otázku však není vůbec jednoduché, domnívám se však, že ať již interpret dojde k jakémukoli závěru, neměl by být se slovy příslušného právního textu v neslučitelném poměru, či se s nimi v zásadních bodech rozcházet.

1.4. Interpretace práva a jeho tvorba

Jak uvádí Aleš Gerloch: „*Metodologie interpretace práva by měla být utvářena tak, aby byl zachován rozdíl mezi tvorbou práva a jeho interpretací. Důvody tohoto požadavku lze hledat v ústavněprávním zakotvení principu dělby státní moci (...)*“.⁵⁹ V rámci demokratického právního státu je tak tvorba práva vyhrazena moci zákonodárné, jeho finální interpretace moci soudní. Z tohoto pravidla však mohou existovat výjimky, pro příklad uveďme výklad autentický, prováděný *ex post* normotvůrcem, který však z pohledu demokratického postulátu dělby moci není žádoucí.⁶⁰ Břímě interpretace práva tak leží primárně na soudcích, kterým je věnována většinová pozornost v odborných publikacích zabývajících se problematikou interpretace práva. Lukáš Hlouch však poukazuje na to, že tím ani zdaleka není vyčerpán okruh orgánů veřejné moci podílející se na aplikaci práva a uvádí například správní orgány či komory parlamentu.⁶¹ Z hlediska interpretace směrnic je však nutné zaměřit pozornost především na vládu a příslušná ministerstva, kterým je transpozice konkrétní směrnice svěřena.

⁵⁷ MARŠÁLEK, Pavel.: Metodologie interpretace práva: Legitimní cíl nebo fixní idea?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 119 - 122.

⁵⁸ KRÁTKÝ, Petr.: Problém politické argumentace v interpretaci práva., in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 347.

⁵⁹ GERLOCH, Aleš a TRYZNA, Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 13.

⁶⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 142.

⁶¹ HLOUCH, Lukáš.: Instituce jako interpret práva v aplikačním diskursu, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 236.

Tradiční právní metodologie rozlišuje mezi interpretací práva a jeho dotvářením, přičemž hranicí, která je odděluje, je doslovné znění právního předpisu.⁶² V průběhu procesu interpretace však často dochází k vyplňování mezer v právu, tedy jeho dotváření. Mezi metody vyplňování těchto mezer patří zejména analogie, argument *a fortiori*, argument *a minori ad maius*, *a maiori ad minus* a argument povahou věci.⁶³ Pavel Maršálek uvádí, že dotváření práva se vzhledem k jeho povaze nevyhneme, nemělo by však být příliš extenzivní, což by bylo v rozporu s požadavkem přímé demokratické legitimacy tvůrce práva.⁶⁴

1.4.1. Směrnice jako pramen práva

Směrnice jako sekundární pramen unijního práva netřeba dlouze představovat. Jedná se o normativní právní akt Evropské unie závazný pro členské státy, které jsou jeho adresáty. V případě směrnic není konkrétní právní úprava stanovena přímo směrnicí, která obsahuje toliko rámec (základní pravidla nebo minimální standard) a vlastní úprava zůstává v dispozici členských států. Směrnice je na základě ustanovení čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) závazná pro členské státy, pokud jde o výsledek, kterého má být dosaženo. Podobu právní úpravy si však zvolí každý členský stát sám (musí se nicméně jednat o formu obecně závazného právního předpisu). Členské státy jsou tak povinny ve stanovené lhůtě provést implementaci směrnice, jejíž součástí je transpozice příslušné směrnice do vnitrostátního právního řádu.⁶⁵

1.4.2. Proces transpozice směrnic z hlediska tvorby práva

Aleš Gerloch se zamýšlí nad vztahem interpretace a tvorby práva a připouští, že i proces vytváření pravidel chování je svým způsobem interpretační proces, neboť ani normotvůrce nevystupuje jako svévolný a ničím neomezený určovatel pravidel chování. Poukazuje zejména na to, že proces tvorby práva je determinován zažitými tradicemi a doktrinálními postuláty, přičemž zákonodárce je vázán akceptací hodnot, principů a dalších standardů.⁶⁶

⁶² HÖLLANDER, Pavel.: Savignyho paradigma v době dekonstrukce práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 27 - 28.

⁶³ Tamtéž., str. 28 - 29.

⁶⁴ MARŠÁLEK, Pavel.: Metodologie interpretace práva: Legitimní cíl nebo fixní idea?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 122.

⁶⁵ TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7., str. 108 - 109.

⁶⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 141.

Směrnice jsou v rámci evropského unijního práva obecně používány jako prostředek harmonizace (sbližování) práva členských států Evropské unie.⁶⁷ Vzhledem k rámcové povaze směrnic je vyžadováno, aby ji členské státy v transpoziční lhůtě transponovaly do svých právních řádů a implementovaly v praxi.⁶⁸ Tento požadavek vyplývá z ustanovení čl. 4 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii (SEU). Aby však transpozice proběhla úspěšně a v souladu s požadavky unijního práva, musí ji nezbytně předcházet interpretace textu transponované směrnice. Tu však v této fázi neprovádí soud, ale přímo zákonodárce v rámci procesu tvorby právních norem, čímž předurčuje její následný obsah. Případný úspěch či neúspěch transpozice se z velké části odvíjí od správnosti jeho interpretačních závěrů. Pokud v tom selže, má to zcela zásadní negativní dopad na práva a povinnosti třetích osob, tedy adresátů právních norem vydaných na základě transpozičního procesu. Samozřejmě, zákonodárce v tomto ohledu nemá poslední slovo a proti nenáležitě transpozici směrnice existuje právní obrana, je to však často složitý a časově náročný proces. Interpretace a tvorba práva tak v případě transpozice směrnic stojí vedle sebe.

Transpozice směrnice musí být provedena řádně a včas, tedy v transpoziční lhůtě určené příslušnou směrnicí. Dle judikatury Evropského soudního dvoru (ESD) nadto platí, že členský stát se již v průběhu transpoziční lhůty musí zříci takové legislativní činnosti, která by po jejím uplynutí mohla naplňování směrnice vážně ohrozit. V průběhu transpozice je zejména důležité správně pojmout rozsah právní úpravy a význam pojmů obsažených ve směrnici, přičemž pojmosloví směrnic je často odlišné od pojmosloví příslušného národního právního řádu.⁶⁹

Implementace práva Evropské unie je v českém právním řádu svěřena primárně ministerstvům a jiným ústředním orgánům státní správy. Těmto ústředním orgánům státní správy jsou přidělovány směrnice (či jiné prameny práva Evropské unie) podle jejich kompetence. Vedle nich se na provádění evropského unijního práva metodicky, koordinačně a kontrolně podílí také odbor kompatibility Úřadu vlády České republiky, jehož činnost spočívá zejména v přidělování gescí k právním předpisům EU věcně příslušným resortům a spravování Informačního systému pro aproximaci práva (ISAP).⁷⁰ Transpozici směrnic tak vykonává předně příslušné ministerstvo (popř. jiný ústřední orgány státní správy), kterému byla příslušná směrnice přidělena do gesce (tzv. gestor). Gestor po provedení prvotní analýzy směrnice zhodnotí potřebu a rozsah navazujících

⁶⁷ PRECHAL, Sacha. *Directives in EC law*. 2nd completely rev. ed. Oxford: Oxford University Press, 2005. Oxford EC law library. ISBN 0-19-826832-7., str. 3.

⁶⁸ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2. str. 108.

⁶⁹ BOHÁČ, Radim, ed. *Legislativní proces: (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2011. ISBN 978-80-7312-074-0., str. 507 - 508.

⁷⁰ Informační systém pro aproximaci práva slouží k monitorování veškerých činností souvisejících s plněním legislativních závazků České republiky vůči Evropské unii.

legislativních kroků, přičemž na základě této analýzy připraví návrh právního předpisu, který je v rámci připomínkového řízení, na kterém se podílejí ministerstva a další povinně oslovované instituce, přezkoumáván odborem kompatibility Úřadu vlády. Odbor kompatibility je povinen ke každému návrhu právního předpisu zpracovat stanovisko, ve kterém zhodnotí slučitelnost návrhu s právem Evropské unie. V implementačním návrhu zákonu je předkladatel povinen vyznačit ustanovení implementující obsah směrnice, opatřit je celexovým číslem příslušné směrnice a přiložit k návrhu tzv. rozdílovou tabulku, ve které je na levé straně uvedeno příslušné ustanovení českého návrhu a na pravé straně odpovídající ustanovení příslušné směrnice.⁷¹

1.5. Interpretace práva a proces globalizace

Globalizace jako ekonomický, politický a kulturní proces přináší vzájemné propojování světa, lidí a kultur. Mění tak zavedené pořádky a staví současný svět před nesnadné výzvy. Vzájemné propojování lidí s sebou přináší po ekonomické stránce nárůst mezinárodního obchodu, který se pak ruku v ruce odehrává s expanzí práva mezinárodního, a to především jeho soukromoprávní větve. Proces globalizace však zaznamenáváme i v politické rovině, v kontinentálním právním prostředí můžeme zmínit zejména sdružování států v nadnárodní celky, jakým je Evropská unie. To s sebou přináší další fenomén, a tím je normotvorba Evropské unie. V důsledku výše zmíněného tak dochází k prolínání jednotlivých právních řádů národních států a do značné míry ke sblížení dvou fundamentálních typů práva, a to kontinentální a angloamerické právní kultury. To by se samo o sobě mělo promítnout do metodologie interpretace práva.

Podle Aleše Gerlocha a Jana Tryzny je však nutno úvahy o metodologii interpretace práva zasadit do kontextu konkrétního právní řádu. „*Považujeme za samozřejmé, že každý právní řád je vybudován na určitých výchozích principech, které nebývají ryze právní povahy, nýbrž spíše povahy sociální, politické, případně i ekonomické.*“⁷² Poukazují tedy na to, že při utváření metodologie interpretace práva je nutné z těchto principů vycházet, to však může vést k situaci, kdy metodologie vypracovaná v právním prostředí jednoho státu nemusí být použitelná v jiném státě.⁷³ Obstojí však takto vytvořená metodologie interpretace práva v současném dynamickém prostředí globalizujícího se světa? Aleš Gerloch proti této omezené přenositelnosti připouští dva argumenty. První námitkou je, že globalizující se svět s sebou nese výrazné pronikání cizích

⁷¹ BOHÁČ, Radim, ed. *Legislativní proces: (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2011. ISBN 978-80-7312-074-0., str. 516 - 519.

⁷² GERLOCH, Aleš a TRYZNA, Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 11.

⁷³ Tamtéž.

společenských prvků, což s sebou nese požadavek na přebírání cizích modelů normativní regulace. Druhou námitkou pak může být institucionalizované sjednocování v rámci různých mezinárodních a nadnárodních struktur.⁷⁴

Z globálního pohledu je vytvoření univerzálně použitelné metodologii interpretace práva do značné míry iluzorní. Důvody toho můžeme hledat v přetrvávající značné kulturní diverzifikaci jednotlivých oblastí světa a také ve stále ostré hranici mezi angloamerickým a kontinentálním typem právní kultury. Z pohledu Evropské unie již však tato myšlenka až tak iluzorní není. Státy kontinentální Evropy vycházejí nejen z práva psaného, ale také z velmi podobné kulturní tradice a historického přístupu k právu samotnému. Již v minulosti tak docházelo ke vzájemnému ovlivňování právních řádů, vliv velkých kodifikací jako *Code Civil* či *ABGB* můžeme vystopovat napříč kontinentem, přičemž příkladem může být i náš současný občanský zákoník. Toto vzájemné prolínání a ovlivňování tak probíhá i dnes a s ohledem na legislativu Evropské unie značně kulminuje. To mě vede k zamyšlení, že právní prostředí Evropské unie by nám mělo být velmi blízké, a to včetně pojetí a přístupu k metodologii interpretace práva. Podle mého by tak interpretace použitelná v českém právním prostředí, měla obstát i z hlediska celoevropského, a to s ohledem na výše zmíněné.

1.6. Vývoj výkladových metod z pohledu judikatury Evropského soudního dvora

V několika kapitolách výše jsem se zabýval metody výkladu práva a jednotlivými přístupy k jeho interpretaci. Tyto metody a přístupy se v průběhu času vyvíjely. Jaká byla ale jejich evoluce v rámci výkladu práva Evropské unie? Evropská integrace má hluboké kořeny, které sahají daleko do historie. Vzpomeňme například ambiciózní projekt Panevropské unie hraběte Coudenhove-Kalergiho či manifest *Per un'Europa libera e unita*⁷⁵ z průběhu druhé světové války.

Základy současné Evropské unie byly položeny v 50. letech minulého století, kdy došlo ke sjednání zakladatelských smluv pro Evropské společenství uhlí a oceli (Pařížská smlouva), Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii (Římské smlouvy). Zakládající členové zamýšleli v těchto počátečních fázích sjednocené Evropy vytvořit soud, který by dohlížel nad dodržováním zakladatelských smluv. Takový soud však měl být ve svém přístupu spíše zdrženlivý a v duchu zásady *non liquet*⁷⁶ se měl pohybovat v rozsahu jazykového výkladu zakladatelských smluv. V případě neodstranitelných nejasností nebo mezer pak měl odmítnout spor rozhodnout. Zanedlouho však byl přístup *non liquet* nahrazen zásadou

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Za svobodnou a sjednocenou Evropu (též známý jako *Manifest z Ventonete*).

⁷⁶ Není jasné.

zákazu odepření spravedlnosti a metodologie interpretace užívaná Evropským soudním dvorem se začala přibližovat interpretačním postupům vnitrostátních soudů členských států.⁷⁷

Na počátku evropské integrace tak převládal výklad jazykový. To bylo zapříčiněno především tím, že zakládající smlouva Evropského společenství uhlí a oceli (Pařížská smlouva) měla převládající znění ve francouzském jazyce.⁷⁸ Jak nicméně uvádí Jana Ondřejková, již v první polovině 60. let minulého století lze zaznamenat přechod od jazykového výkladu k interpretaci více kontextuální, která zahrnovala zejména používání analogie a systematického výkladu. To lze demonstrovat na dvou zásadních rozhodnutí Evropského soudního dvora 60. let 20. století, kterými jsou *Van Gend en Loos vs. Nizozemská fiskální správa*⁷⁹ a *Costa vs. Enel*.⁸⁰ Posloupnost použitých argumentů vedla přes smysl (duch) smlouvy, její obecné schéma až po jazykový výklad příslušných ustanovení.⁸¹ V podobném duchu se vyjadřuje též Ivo Petruš, který si v souvislosti s rozsudkem *Van Gend en Loos* všímá změny priorit v hierarchii interpretačních metod: „*Ne náhodou to bylo v rozsudku Van Gend en Loos, kdy ESD převrátil priority v hierarchii výkladových metod, když prohlásil, že k určení významu sporného ustanovení je třeba přihlížet k duchu, systému a slovům (l'esprit, l'économie et les termes), zatímco v dřívějších rozsudcích z doby Evropského společenství uhlí a oceli vycházel z textu, kontextu a účelu (texte, contexte et finalité)*.“⁸² V průběhu šedesátých let minulého století se Evropský soudní dvůr zároveň začal zabývat problematikou odlišností jednotlivých verzí pramenů evropského práva, přičemž svůj postoj poprvé formuloval v rozhodnutí ve věci *Van der Vecht*,⁸³ od kterého zastává přístup, že evropské právo musí být interpretováno a aplikováno jednotně ve světle verzí existujících ve všech úředních jazycích Společenství.⁸⁴

Významným faktorem, který v 70. letech 20. století ovlivnil interpretaci evropského práva, bylo první rozšíření Společenství, v rámci kterého přistoupilo Spojené království, Irsko a

⁷⁷ ONDŘEJKOVÁ, Jana.: Právní jistota a metodologie interpretace evropského práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 274.

⁷⁸ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 47.

⁷⁹ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 26/62 ze dne 5. února 1963.

⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 6/64 ze dne 15. července 1964.

⁸¹ ONDŘEJKOVÁ, Jana.: Právní jistota a metodologie interpretace evropského práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 274 - 275.

⁸² PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 46.

⁸³ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-19/67 ze dne 5. prosince 1967.

⁸⁴ VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38., str. 11.

Dánsko.⁸⁵ Rozšíření Společenství mělo za následek nárůst počtu jeho úředních jazyků, což mělo podstatný vliv na používání metody jazykového výkladu při interpretaci evropského práva. Podobnou situaci můžeme zaznamenat v 80. letech minulého století v souvislosti s druhým a třetím rozšířením, v 90. letech v souvislosti s přistoupením Rakouska, Finska a Švédska, ale především na začátku 21. století v důsledku masivního rozšíření o státy střední a východní Evropy. Evropské právo tak bylo vyhotovováno ve stále větším počtu autentických znění. Jak uvádí Jana Ondřejková: „*Soudní dvůr při interpretaci plurilingválních pramenů práva postupoval nejdříve zužujícím způsobem – například eliminací atypické jazykové verze či privilegováním jazyků převažujících v mezinárodním právu (tj. francouzštiny a angličtiny). Postupně však začal vytvářet tzv. autonomní komunitární významy pojmů, kdy nevycházel z určitého nebo převažujícího významu v jazykových mutacích. Místo toho preferoval, byť minoritní, význam neurčitých pojmů, pokud tento význam nejlépe odpovídal celkové souvislosti určitého ustanovení.*“⁸⁶ K podstatě jazykového výkladu a vlivu počtu úředních jazyků Společenství na jeho používání se vrátím v rámci metody jazykového výkladu níže.

V průběhu 80. let začíná Evropský soudní dvůr v souvislosti s interpretací práva rozlišovat *acte claire*⁸⁷ a *acte éclairée*⁸⁸ a prosazovat přístup, který naznačuje, že se chce v duchu zásady *clara non sunt interpretanda* zabývat pouze složitými neřešenými případy, nikoli již rozhodnutým a jednoduchým právem.⁸⁹ Institut *acte claire* byl Evropským soudním dvorem poprvé rozpracován v rozhodnutí ve věci *CILFIT*,⁹⁰ kterému předcházela dotaz italského soudu, zda má povinnost obracet se s předběžnými otázkami na Evropský soudní dvůr nějaké meze.⁹¹ „*Soudní dvůr vyslovil průlomový názor, že pokud řešení (výklad) určité právní otázky týkající se působnosti nebo významu evropského práva nevyvolává odůvodněné pochybnosti, neboť je národnímu soudu ‚zjevné‘ (claire), přičemž je přesvědčen o tom, že by bylo ‚evidentní‘ i jiným vnitrostátním soudům napříč Evropskou unií, jakož i Soudnímu dvoru Evropské unie, nemusí se na Soudní dvůr Evropské unie obracet s prejudiciální otázkou.*“⁹² Bude to však samotný Evropský soudní dvůr, který

⁸⁵ ONDŘEJKOVÁ, Jana.: Právní jistota a metodologie interpretace evropského práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 276.

⁸⁶ Tamtéž, str. 277.

⁸⁷ Ustanovení, které nečiní interpretační potíže.

⁸⁸ Ustanovení, které již bylo Soudním dvorem vyloženo.

⁸⁹ ONDŘEJKOVÁ, Jana.: Právní jistota a metodologie interpretace evropského práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 277.

⁹⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 283/81 ze dne 6. října 1982.

⁹¹ ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: *Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3., str. 29 - 30.

⁹² Tamtéž, str. 30.

v konkrétním případě rozhodne, zda konkrétní položená předběžná otázka spadá pod *acte claire*, a tudíž se jí bude zabývat. Jana Ondřejková však poukazuje na neduhy tohoto přístupu: „Dochází totiž k tomu, že na základě zmíněné zvláštní precedenční metody⁹³ užívání Soudním dvorem jsou závěry z relativně nekontroverzních případů z počátku vývoje evropské integrace aplikovány na poměrně odlišné skutkové okolnosti a v odlišném kontextu.“⁹⁴ Domnívám se, že z hlediska jednotlivých přístupů k interpretaci práva je institut *acte claire* (resp. *acte éclairée*) příhodným příkladem interpretace *sensu stricto*.

⁹³ Acte éclairée – pozn. autora.

⁹⁴ ONDŘEJKOVÁ, Jana.: Právní jistota a metodologie interpretace evropského práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 277.

2. Specifika metod interpretace práva

V rámci druhé kapitoly této práce se pokusím blíže představit jednotlivé metody výkladu práva. Jak jsem již uvedl výše, metody interpretace lze rozdělit do dvou velkých skupin, a to standardních a nadstandardních výkladových metod. Standardní výkladové metody představují nezbytnou součást interpretace právního textu a řadíme mezi ně výklad jazykový, logický a systematický. Mezi nadstandardní metody interpretace práva patří výklad historický, teleologický a komparativní. Oproti standardním výkladovým metodám, nadstandardní metody interpretace nemusí být nutně vždy použity a je pro ně příznačná argumentace *e ratione legis*. K tomuto závěru jsem došel na základě teoretického exkursu v rámci první kapitoly. V rovině interpretace evropského unijního práva však bude význam nadstandardních výkladových metod narůstat, a to především s ohledem na oslabení metody jazykového výkladu způsobeného mnohojazyčností evropského unijního práva a s tím spojenou autenticitou všech jazykových verzí unijních právních předpisů.

Záměrem této práce je poukázat na specifika výkladu unijního práva, a to především s ohledem na proces transpozice směrnic. Procesu transpozice a jeho vlivu na tvorbu vnitrostátního práva jsem se věnoval již v první části tohoto textu. V druhé části této práce tak postupně uvedu šestici standardních a nadstandardních metod výkladu, přičemž v souvislosti s každou výkladovou metodou se pokusím poukázat na specifika, které bude mít při výkladu unijního práva. Domnívám se, že interpretace práva úzce souvisí s argumentací v právu. V rámci výkladu právních předpisů se interpret opírá o použití jednotlivých metod interpretace práva, v rámci kterých používá konkrétní argumenty k ospravedlnění vlastních interpretačních závěrů. Interpretační závěry by nebylo bez řádného odůvodnění a podložení relevantními argumenty možné falzifikovat a postrádaly by tím vědecký základ. Takový postup by tak byl, podle mého názoru, pouhou svévolí interpreta. V rámci každé interpretační metody tak lze formulovat několik konkrétních právních argumentů, v souvislosti s každou z nich se tak pokusím formulovat vždy alespoň jeden právní argument, který může být použitelný při výkladu evropského unijního práva.

Přestože na interpretaci unijního práva pohlížím pohledem českého legislativce, nemohu v této části práce zcela opomenout interpretační metody Evropského soudního dvora, které mohou sloužit jako praktické vodítko při hledání jednotlivých specifik výkladu unijního práva. Snahu členských států zajistit jednotný výklad evropského práva napříč Evropskou unií dokládá skutečnost, že Evropskému soudnímu dvoru zajistily v zakladatelských smlouvách výlučné postavení při závazné interpretaci práva Evropské unie, tedy výlučnou pravomoc určit, který

výklad je správný a tudíž závazný pro ostatní orgány EU i členské státy.⁹⁵ Autonomní postavení Evropského soudního dvora tak zapřičiňuje, že má rozhodující slovo v otázce výkladu evropského unijního práva, proto by pro žádného interpreta neměly být známé a dostupné závěry Evropského soudního dvora ohledně interpretace práva opomíjeny. Jak již bylo zmíněno výše, bude to v konečném důsledku právě Evropský soudní dvůr, který případně autoritativně rozhodne o korektnosti interpretačních závěrů, jakožto i o správnosti provedení transpozice jako takové. Zakladatelské smlouvy Evropské unie však neobsahují seznam metod interpretace práva ani výčet pravidel přednosti jejich použití, kterými by se měl Evropský soudní dvůr při interpretaci unijního práva řídit.⁹⁶ Evropský soudní dvůr zároveň nevynalezl vlastní metodologii výkladu práva ani žádnou specifickou výkladovou metodu, při výkladu evropského unijního práva tak používá klasických výkladových metod, a to standardních i nadstandardních.⁹⁷ V souvislosti s popisováním specifík jednotlivých metod interpretace se tak pokusím vždy zohlednit také relevantní judikaturu Evropského soudního dvora. Nyní již však přejdeme k jednotlivým výkladovým metodám a jejich specifikám.

2.1. Jazykový výklad

Předtím, než začnu detailněji rozebírat metodu jazykového výkladu, dovolu mi udělat krátkou odbočku k jazykové podmíněnosti interpretace práva. Té se dotýká Pavel Maršálek v souvislosti s výtkami vůči vypracování efektivní metodologie interpretace práva, které vznášejí jazykověda a filozofie jazyka: „*Jejich připomínky se týkají nedokonalosti jazyka, jímž je právo komunikováno, a pak faktu, že chceme-li cokoli interpretovat, můžeme tak učinit zase jen pomocí jazyka, tedy nedokonale.*“⁹⁸ Na jazykovou podmíněnost práva poukazuje též Tomáš Sobek, který chápe interpretaci jako překlad vět, tedy něco, co zůstává v rovině jazyka: „*Účelem interpretace je odůvodněně zvolit takový jeho překlad, abychom nahradili nesrozumitelné více srozumitelným, neurčité více určitým, mnohoznačné (relativně) jednoznačným. (...). Interpretace textu je založená na odůvodňování toho, že určitý překlad tohoto textu je lepší než jeho alternativní překlady, nikoli*

⁹⁵ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 8 - 9.

⁹⁶ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 6.

⁹⁷ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 44.

⁹⁸ MARŠÁLEK, Pavel.: Metodologie interpretace práva: Legitimní cíl nebo fixní idea?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 117.

na odhalování ‚skutečného‘ významu tohoto textu.“⁹⁹ Žádné pravidlo nemůže existovat bez jazykového vyjádření, přičemž jedním ze základních požadavků kladených na právní jazyk je jeho srozumitelnost.¹⁰⁰ Přestože interpretace zůstává v rovině jazyka, vnímám ji jako nástroj dosahování odůvodněných závěrů, nikoli prostředek dokonalého poznání. Pravdou však zůstává, že jazyk je jako komunikační prostředek nedokonalý a často nesrozumitelný. Tato nedokonalost a nesrozumitelnost je o to více patrná v mnohojazyčném prostředí evropského unijního práva. Lze si totiž jen těžko představit, že každý unijní právní předpis bude ve všech jazykových mutacích zcela srozumitelný a bude jej možné vyložit pouze intuitivně. Domnívám se, že právě o to více je na úrovni práva Evropské unie potřebná jednotná metodologie interpretace práva, zaručující předvídatelnost výkladu unijního práva a zajišťující občanům Evropské unie alespoň elementární právní jistotu.

Jazykový výklad zaujímá ústřední postavení mezi metodami interpretace práva. Již Friedrich Carl von Savigny tuto metodu uvádí ve svém čtyřprvkovém paradigmatu na prvním místě. Jak uvádí Jan Wintr: „*Jazykový výklad je logickým počátkem interpretace práva. Je-li primárním objektem interpretace kontinentálního práva právní předpis, nemůže nezačít jeho textem.*“¹⁰¹ Jazykový výklad tak představuje jakési prvotní přiblížení k interpretovanému textu.¹⁰² Samotná metoda jazykového výkladu spočívá na gramatické a sémantické analýze právního textu, pomocí které dospíváme k základním poznatkům o smyslu jednotlivých slov.¹⁰³ Pokud jsou text a jeho slova zahalena rouškou nejednoznačnosti, nesrozumitelnosti, otevírající možnost rozdílných výkladových závěrů, ocitáme se v situaci, kterou by Herbert L.A. Hart nazval otevřenou texturou práva.¹⁰⁴

Metoda jazykového výkladu zaujímá ústřední postavení také v procesu interpretace evropského unijního práva. Přestože se evropské unijní právo svojí povahou přibližuje pramenům

⁹⁹ SOBEK, Tomáš.: Úmysl zákonodárce a skutečné právo., in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 44 - 45.

¹⁰⁰ ŠKOP, Martin.: Jazyková metoda interpretace práva – důvod k nejistotě?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 285 - 287.

¹⁰¹ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 45.

¹⁰² Srov. náleží Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 33/97: „*Jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě. Je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu (k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad e ratione legis atd.). Mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si, a to buď úmyslně nebo v důsledku nevdělanosti, smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity.*“

¹⁰³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 145.

¹⁰⁴ HART, H. L. A. *Concept of law*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1997. Clarendon law series. ISBN 0-19-876123-6, str. 126 - 128.

práva typickým pro kontinentální typ právní kultury, jeho největším specifíkem je *egalitární multilingvismus*, tedy skutečnost, že právní normy Evropské unie jsou v současnosti publikovány ve 24 jazykových verzích (*multilingvismus*), které jsou stejně autentické a vzájemně rovnocenné (*egalitární*).¹⁰⁵ Již Římské smlouvy stanovily rovnost všech jazykových verzí, v nichž byly sepsány, přičemž následná rozšíření Společenství na tomto principu nic nezměnila.¹⁰⁶ S postupným rozrůstáním Společenství (a posléze Evropské unie) tak rostl i počet autentických jazyků, kterými jsou dnes francouzština, italština, němčina, nizozemština, angličtina, dánština, řečtina, portugálština, španělština, finština, švédština, čeština, estonština, litevština, lotyština, maďarština, maltština, polština, slovenština, slovinština, bulharština, irština, rumunština a chorvatština.

2.1.1. Autenticita jazykových verzí sekundárního práva EU

Na základě ustanovení čl. 4 nařízení Rady č. 1/1958 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství se nařízení a jiné texty obecného dosahu sepisují v úředních jazycích, přičemž za úřední jazyky orgánů Společenství byly označeny jazyky všech členských států.¹⁰⁷ Sekundární právo je tak v současnosti vyhotovováno a zveřejňováno v Úředním věstníku Evropské unie ve 24 jazykových verzí, přičemž všechny jazykové verze jsou (stejně) autentické.¹⁰⁸ S ohledem na autenticitu všech jazykových verzí nemůže žádná z nich v průběhu výkladu převážit nad jinou.¹⁰⁹ Interpret tak nemůže upřednostnit jednu z jazykových verzí, rovněž však nemůže předpokládat, že interpretační závěr vyplývající z většiny jazykových verzí je odpovídající, neboť se může stát, že význam obsažený v minoritě jazykových verzí se ukáže jako správný.^{110 111} Z hlediska autenticity jazykových verzí je zároveň právně irelevantní, zda je některá z jazykových verzí ve skutečnosti (pouze) překladem. Jak uvádí Tamara Capeta, právo Evropské unie obsahuje nespočet právních předpisů publikovaných v jazycích států, které se staly členskými státy až po přijetí příslušných právních předpisů. Jazykové verze sepsané v jazycích těchto států jsou tak (*de*

¹⁰⁵ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 32.

¹⁰⁶ Tamtéž, str. 31.

¹⁰⁷ V době vzniku předmětného nařízení byla úředním jazykem francouzština, italština, němčina a nizozemština. V souvislosti s rozšiřováním Společenství a později Evropské unie byl výčet úředních jazyků rozšiřován o jazyky nově přistupujících států na základě přístupových smluv.

¹⁰⁸ LUTTERMANN, Karin. Multilingualism in the European Union Status quo and perspectives: The reference language model in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381., str. 318.

¹⁰⁹ TORRES, Oscar Enrique. *Being Good Lawyers: Some Practical Guidelines for Legal Practitioners about the Interpretation of EU Law*. Bocconi Student-Edited Legal Papers. 2018 (12), 43-69., str. 54.

¹¹⁰ Viz. např. rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-100/84 (Komise vs. Spojené království) ze dne 28. března 1985.

¹¹¹ CAPETA, Tamara. *Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU*. Croatian Yearbook of European Law & Policy. 2009 (5), 1 - 17., str. 6 - 7.

facto) překlady stávající unijní legislativy. Interpret by však při výkladu evropského unijního práva neměl přihlížet k tomu, že určité jazykové verze jsou toliko překladem, protože tím neztrácejí na své hodnotě.¹¹²

Autenticitou jazykových verzí se zabýval Evropský soudní dvůr, mimo jiné, v rozhodnutí ve věci *EMU Tabac SARL a další*, ve kterém Evropský soudní dvůr uvádí, že interpretovat unijní právní předpis izolovaně od ostatních jazykových mutací by bylo v rozporu s ustálenou judikaturou Evropského soudního dvora. Za účelem dosažení jednotného výkladu práva Evropské unie je tak nutné příslušný unijní předpis vykládat a aplikovat ve světle ostatních (existujících) jazykových verzí, přičemž všechny jazykové verze mají stejnou váhu bez ohledu na počet obyvatel členského státu používající příslušný úřední jazyk.¹¹³ Evropský soudní dvůr v příslušném rozhodnutí zároveň uvádí požadavek srovnání více jazykových verzí za účelem zajištění jednotného výkladu evropského unijního práva. K tomuto požadavku se Evropský soudní dvůr vyjádřil již v často citovaném rozhodnutí ve věci *Erich Stauder vs. město Ulm*,¹¹⁴ ve kterém uvádí: „*Pokud je konkrétní rozhodnutí adresováno všem členským státům, požadavek jednotné aplikace, a tedy i jednotného výkladu neumožňuje vykládat jednu jazykovou verzi v izolaci od ostatních, ale má být vykládána s ohledem na skutečný záměr jejího autora a cíle, kterého má být dosaženo, a to ve světle všech čtyřech jazykových verzí.*“ Z výše uvedeného tak vyplývá, že vzhledem k autenticitě všech 24 jazykových verzí nelze interpretovat každou z nich odděleně, ale ke správnému interpretačnímu závěru by měl interpret dospět až na základě porovnání příslušné jazykové verze s ostatními. K požadavku srovnání jednotlivých jazykových verzí unijních právních předpisů se však ještě vrátím v souvislosti s argumentem porovnání jazykových verzí unijního práva.

2.1.2. Egalitární multilingvismus a právní jistota

Egalitární multilingvismus evropského unijního práva má zásadní vliv na jeho interpretaci. Vzhledem k tomu, že každá jednotlivá jazyková verze je autentická, nelze v průběhu interpretace unijního právního předpisu vycházet pouze z jedné z nich. Důvodem tohoto požadavku jsou časté nesrovnalosti mezi jednotlivými jazykovými verzemi, přičemž v případě rozdílů mezi jazykovými mutacemi neexistuje jedno převládající (rozhodné) znění příslušného právního předpisu, na základě kterého by interpret dospěl ke správnému interpretačnímu závěru.

¹¹² CAPETA, Tamara. *Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU*. Croatian Yearbook of European Law & Policy. 2009 (5), 1 - 17., str. 6.

¹¹³ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-296/95 ze dne 2. dubna 1998.

¹¹⁴ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-29/69 ze dne 12. listopadu 1969.

Nesoulad mezi jazykovými verzemi unijního práva může být, podle Stefaana Van der Jeughta, textuální či pojmové povahy. Nesrovnalosti v textu mají původ zejména v legislativních a překladatelských nedostacích (např. gramatické odlišnosti v interpunkci, spojkách, opomenutí či přidání slov), naproti tomu pojmové (sémantické) nesrovnalosti vyplývají z používání jednotlivých výrazů, jejichž významový obsah a rozsah použití se může v jednotlivých jazykových verzích lišit. Tento významový nesoulad může být výsledkem legislativních chyb či nedostatečného překladu, stejně však může být nevyhnutelný v prostředí multilingválního unijního práva, kde nemusí existovat vždy ekvivalence mezi jednotlivými právními pojmy napříč národními právními řády členských států.¹¹⁵ Jazyk obyvatel do značné míry souvisí s kulturou příslušné země a ačkoli jsou si členské státy Evropské unie z kulturního hlediska velmi blízké, úřední jazyky se mohou v konečném důsledku podstatně lišit. V jednom jazyce tak bude možné pojmenovat určitou skutečnost jedním slovem, v dalším se tak bude muset učinit krkolomně opisem. Přestože lze v konečném důsledku přeložit vše, nemusí se to vždy dokonale povést tak, aby interpret příslušného právního ustanovení textu unijního předpisu vždy zcela porozuměl.

David Sehnálek se zamýšlí nad tím, zda může být mnohojazyčné zachycení vůle normotvůrce přesnější než jednojazyčné, kdy může být zachycení myšlenky pouze v jednom („rodném“) jazyce poněkud komplikované. V tomto smyslu zmiňuje nařízení o hygieně potravin,¹¹⁶ kdy česká verze v příloze II. odst. 9 hovoří o „*vhodném příslušenství pro převlékání pracovníků*“, slovenská verze o „*primerané zariadenia na prezliekanie zamestnancov*“, zatímco německá o „*Umkleideraum*“ a francouzská o „*vestiaire*“. K tomu sám uvádí: „*Česká a slovenská verze nejsou problematické proto, že by nepostihovaly přesně to, co zákonodárce očekává. Jsou však přesto nedostatečné, jelikož připouští i jiné, v daném případě nechtěné způsoby výkladu. Znění v dalších jazycích, které je konkrétnější, umožňuje zpřesnit význam verze české (a slovenské).*“ Z tohoto pohledu se tak může egalitární multilingvismus jevit jako prospěšný, v konečném důsledku však mnohojazyčné zachycení vypovídací hodnotu textu právního předpisu naopak snižuje.¹¹⁷ To se samo o sobě dotýká právní jistoty recipientů unijních právních norem. Přestože princip právní jistoty není výslovně zakotven v primárním právu Evropské unie, Evropský soudní dvůr jej považuje za jeden z nejzákladnějších obecných principů evropského unijního práva.¹¹⁸ Je tak často reflektován v judikatuře Evropského soudního dvora. Z recentní

¹¹⁵ VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38., str. 9-10.

¹¹⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 ze dne 29. 4. 2004 o hygieně potravin.

¹¹⁷ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 81.

¹¹⁸ VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38., str. 26.

judikatury lze poukázat zejména na rozhodnutí ve věci *Berlington*,¹¹⁹ ve kterém Evropský soudní dvůr zdůrazňuje, že zásada právní jistoty vyžaduje, aby byla právní úprava jasná, přesná a měla předvídatelné právní účinky.¹²⁰ Jak uvádí Stefaan Van der Jeught, multilingvismus zvyšuje právní jistotu tím, že umožňuje jednotlivcům seznámit se s právy a povinnostmi vyplývajícími z unijního práva v jejich vlastním jazyce, ve stejnou chvíli však právní jistotu paradoxně nabourává tím, že pro správný výklad nelze vycházet pouze z jedné jazykové verze.¹²¹

Agnieszka Doczekalska naproti tomu uvádí, že „požadavek porovnání všech jazykových verzí, který se zdá být v rozporu s právy občanů, zaručuje občanům Evropské unie právní jistotu“.¹²² Podle tohoto přístupu tak může mít interpret dostatečnou jistotu, že příslušné ustanovení bude vyloženo určitým způsobem, až po porovnání všech jazykových verzí vykládané unijní právní normy. Přestože se tato myšlenka může zdát na první pohled logická, v praktické rovině je, podle mého názoru, zcela nerealizovatelná. Lze si jen těžko představit, že je v možnostech jednotlivce vzájemně porovnávat byť jen několik jazykových verzí. Podle mého názoru tak požadavek porovnání všech jazykových verzí právní jistotu naopak snižuje, neboť v jeho důsledku přestává být v možnostech obyčejných občanů Evropské unie se skutečně seznámit s obsahem práv a povinností stanovených unijním právem.

2.1.3. Neurčitost pojmů evropského unijního práva

S metodou jazykového výkladu bytostně souvisí problematika neurčitosti pojmů. Filip Melzer poukazuje na to, že jeden ze základních problémů aplikace práva je spojen s neurčitostí, vágností obecného jazyka, který je normotvůrce nucen používat. V souvislosti s tím popisuje model tří oblastí významu pojmu, v rámci kterého u každého pojmu rozlišuje jádro pojmu, neurčitou část pojmu a oblast mimo rozsah pojmu.¹²³

Model tří oblastí významu pojmu je úzce spojen s jazykovým prostředím příslušného právního řádu, do kterého je vykládaný právní text zasazen. V procesu interpretace multilingválního unijního práva tak bude ve své ryzi podobě jen těžko aplikovatelný. Pokud se však na model tří oblastí významu pojmu podíváme optikou příkazu ke komparaci jednotlivých

¹¹⁹ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-98/14 ze dne 11. června 2015.

¹²⁰ Obdobně též rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-231/15 (Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej) ze dne 13. října 2016 a rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-201/08 (Plantanol) ze dne 10. září 2009.

¹²¹ VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38., str. 5.

¹²² DOCZEKALSKA, Agnieszka. *Drafting and interpretation of EU law – paradoxes of legal multilingualism* in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381., str. 365.

¹²³ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-149-9., str. 96 – 98.

jazykových verzí unijního práva, můžeme podobný model aplikovat též na případy výkladu unijního práva. Na základě srovnání jazykových verzí může být zjištěn rozpor mezi několika z nich. Interpret má v takovém případě na výběr v zásadě ze tří možností dalšího postupu: (i.) vycházet z průsečíku množin významů tvořených jednotlivými jazykovými verzemi, pokud takový logický průsečík v daném případě nalezne;¹²⁴ (ii.) vzít v potaz celkový součet všech množin významů tvořených jednotlivými jazykovými mutacemi; nebo (iii.) přistoupit k překročení nejširší hranice množiny všech významů vyplývající z porovnání příslušných jazykových verzí.¹²⁵ Průsečík všech množin významů tvořených jednotlivými jazykovými verzemi můžeme označit za jádro vykládaného pojmu unijního práva, hranice celkového součtu všech množin významů napříč jazykovými verzemi pak bude hranicí neurčité části pojmu, přičemž při překročení této hranice se interpret již dostane do oblasti mimo rozsah vykládaného pojmu unijního práva.

Výše uvedené se pokusím vysvětlit na již zmíněném příkladu nařízení o hygieně potravin. Připomeňme si, o co se v tomto konkrétním případě jednalo. Česká jazyková verze předmětného nařízení¹²⁶ stanovuje v odst. 9, kapitoly I., přílohy II. požadavek na „*vhodné příslušenství pro převlékání pracovníků*“, slovenská jazyková mutace obdobně *požaduje „primerané zariadenia na prezliekanie zamestnancov“*, zatímco německá jazyková verze již hovoří konkrétně o „*Umkleideraum*“ a francouzská o „*vestiaire*“. Při srovnání všech čtyř jazykových verzí dojdeme ke konkrétnímu průsečíkům porovnaných jazykových mutací, kterému by v češtině, podle mého názoru, odpovídal výraz „*šatna*“. Tento výraz by tak byl jádrem vykládaného pojmu unijního práva. Šatnou rozumím jakýsi pevně ohraničený prostor, nejčastěji samostatnou místnost s odpovídajícím vybavením, která slouží k odkládání svršků. Pokud by však interpret vykládal příslušný požadavek tak, že provozovatel potravinářského podniku učiní příslušné povinnosti zadost instalováním přenosné kovové konstrukce s textilní plentou přímo do provozu, pohyboval by se v neurčité části vykládaného pojmu. V případě, že by interpret výkladem výše uvedeného ustanovení došel k závěru, že pod požadavek vhodného příslušenství pro převlékání zaměstnanců lze subsumovat instalaci pojízdného věšáku do provozní haly, pravděpodobně by se již pohyboval mimo rozsah interpretovaného pojmu. Naopak, pokud by interpret po komparaci příslušných jazykových verzí došel k závěru, že je provozovatel povinen zajistit pro převlékání zaměstnanců věšákovou šatnu s obsluhou a lístkovým systémem, dopustil by se zřejmě teleologické redukce.

¹²⁴ Srov. KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 234.

¹²⁵ Srov. SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 81.

¹²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 ze dne 29. 4. 2004 o hygieně potravin.

Myslím si, že navzdory rozdílnému způsobu použití modelu tří oblastí významu pojmu v rovině interpretace evropského unijního práva dojdeme k totožnému závěru. Pohybuje-li se interpret v rámci neurčité části unijního pojmu, jedná se stále o výklad práva, jehož interpretační závěry mohou být cizelovány za použití ostatních výkladových metod. Takový postup je více než žádoucí, neboť spokojení se s výkladem, který odpovídá pouhému průsečíku jednotlivých jazykových mutací, bez zohlednění širšího kontextu, by se mohlo jevit v určitých případech poněkud krátkozrace a interpretační závěr by nemusel odpovídat záměru normotvůrce.¹²⁷ V případě interpretačních závěrů směřujících mimo rozsah interpretovaného pojmu a v případech teleologické redukce však bude již interpret nebezpečně balancovat na hraně výkladu a dotváření práva.

2.1.4. Korigenda jazykových verzí unijních právních předpisů

V souvislosti s jazykovým výkladem připadá v úvahu také zamyšlení nad problematikou dodatečných oprav jazykových verzí unijních právních předpisů. Ty vznikají z důvodu již několikrát skloňovaného *egalitárního multilingvismu* práva Evropské unie, kdy jednotlivé mutace obsahují oproti sobě větší či menší chyby vznikající v průběhu vyhotovování jednotlivých jazykových verzí. David Sehnálek poukazuje na to, že opravy těchto nepřesností představují úřednický zásah do znění předpisu mimo upravený legislativní postup poté, co celý legislativní proces skončil. Takové ex-post korekce unijních aktů se realizují prostřednictvím korigenda zveřejněného v Úředním věstníku Evropské unie. Výklad unijního práva je založen na autenticitě všech jazykových verzí, korigendum (byť jen jedné jazykové verze) tak může mít zásadní vliv na výklad celého unijního předpisu. Problematické v tomto ohledu nejsou technické korekce, které právní normy po obsahové stránce nijak nemění, nýbrž takové opravy, které jsou ve svém důsledku spíše novelami.¹²⁸ Domnívám se, že korigendum představuje znatelný zásah do znění přijatého unijního právního předpisu. Přestože je oprava provedena za pomoci odborného úřednického aparátu, každé jednotlivé opravě musí předcházet úvaha, které znění je správné a jakým způsobem se má tedy příslušná jazyková verze opravit. Vzhledem k autenticitě všech jazykových verzí unijního práva tak může takový zásah úřednického aparátu znatelně ovlivnit výklad příslušné unijní právní normy, a je tedy z hlediska řádné interpretace evropského unijního práva nežádoucí.

¹²⁷ Srov. SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 91.

¹²⁸ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 96 - 98.

2.1.5. Argumenty jazykového výkladu

Jak jsem již uvedl v úvodu této práce, s ohledem na vysokou mírou abstraktnosti jednotlivých interpretačních metod se níže pokusím rozvést jazykovou metodu výkladu do několika konkrétních právních argumentů. Níže tak postupně představím šestici právních argumentů jazykového výkladu odrážející zvláštnosti interpretace unijního práva. Výčet argumentů uvedených níže nicméně nemá ambici podat vyčerpávající přehled specifik interpretace evropského unijního práva, ani taxativní výčet argumentů této interpretační metody. Přesto se v několika odstavcích níže pokusím poukázat na určité aspekty, ke kterým by měl interpret při výkladu unijních právních norem přihlídnout.

2.1.5.1. Argument porovnání jazykových verzí unijního práva

Jak jsem uvedl výše, unijní právo je vyhotovováno ve 24 jazykových verzích, které jsou navzájem rovnocenné. Při výkladu unijních právních předpisů tak nelze vycházet pouze z jednoho jazykového znění, ale příslušné ustanovení je nutné vykládat ve světle ostatních jazykových verzí. Za účelem dosažení relevantních interpretačních závěrů je tak nutné jazykové verze vzájemně porovnávat a případné rozpory mezi sebou konfrontovat. Jak jsem již uvedl v první části této práce, požadavek výkladu unijního práva ve světle ostatních jazykových verzí prosazuje Evropský soudní dvůr již od rozhodnutí ve věci *Van der Vecht*. K problematice *egalitárního multilingvismu* se Evropský soudní dvůr vyjádřil také v již výše zmiňovaném rozhodnutí ve věci *CILFIT*, ve kterém se dotýká skutečnosti, že evropské právo je sepsáno v několika jazycích, přičemž jednotlivé jazykové verze jsou stejně autentické. Evropský soud se vyslovil v tom smyslu, že příslušné jazykové mutace je potřeba vzájemně srovnávat, aby bylo dosaženo řádného výkladu komunitárního práva.¹²⁹

V souvislosti s požadavkem porovnání jednotlivých jazykových verzí lze vznést otázku, zda je při výkladu unijního právního předpisu vyžadováno porovnání všech jazykových verzí, nebo lze považovat srovnání několika z nich za dostatečné. Stefaan Van der Jeught poukazuje na to, že současná praxe se omezuje na srovnání pouze několika jazykových mutací, přičemž referenčními verzemi jsou nejčastěji ty, které jsou vyhotoveny v široce používaných jazycích (např. francouzština, angličtina, němčina, španělština, italština).¹³⁰ Agnieszka Doczekalska nicméně uvádí, že všechny jazykové verze musí být v průběhu interpretace zohledněny, protože jsou autentické, navzájem rovnocenné a vyvolávají stejný právní účinek. Požadavek srovnání

¹²⁹ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 283/81 ze dne 6. října 1982.

¹³⁰ VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38., str. 12 - 13.

všech jazykových verzí zaručuje, že je unijní právo jednotně aplikováno.¹³¹ Podle mého názoru je však požadavek porovnání všech existujících jazykových verzí uplatnitelný pouze teoreticky. V praktické rovině je pro interpreta téměř nemožné provést srovnání všech 24 jazykových verzí. Uplatňování práva stále vychází z obecně známé zásady *ignorantia legis non excusat*.¹³² S ohledem na výše uvedený požadavek komparace a s přihlédnutím ke značnému nárůstu unijní legislativy se uplatňování této zásady vůči jednotlivci může jevit nepřiměřeně tvrdě. Lze si jen těžko představit, že jednotlivec provádí vzájemnou komparaci čtyřiaadvaceti jazykových verzí za účelem relevantního poznání vlastních práv a povinností. Bylo by to nejen nesmírně nákladné, ale také poměrně absurdní z hlediska efektivního fungování života uvnitř Evropské unie. Český zákonodárce by tak měl tuto „těžkou práci“ v procesu transpozice provést částečně za něj, aby zajistil kvalitní a srozumitelnou legislativu pro občany svého státu.

Myslím si, že z výše uvedeného vyplývá ***argument porovnání jazykových verzí unijního práva***. Podstata tohoto argumentu spočívá v požadavku, aby interpret při výkladu evropského unijního práva nevycházel pouze z jednoho jazykového znění příslušné právní normy, ale konkrétní ustanovení vykládal ve světle ostatních jazykových verzí. S ohledem na požadavek porovnání jazykových verzí se nicméně dostává do popředí otázka, zda by měl interpret při výkladu unijního práva přistupovat ke komparaci vždy, nebo pouze v případech, objeví-li se pochybnost o správnosti vykládané jazykové verze. Judikatura Evropského soudního dvora není v tomto ohledu jednotná. V rozhodnutí ve věci *Mecklenburg* Evropský soudní dvůr uvádí: „Z ustálené judikatury vyplývá, že požadavek jednotné interpretace směrnic znemožňuje vykládat, v případě pochybností, text příslušného ustanovení samostatně, přičemž tento požadavek naopak vyžaduje, aby bylo příslušné ustanovení vykládáno a aplikováno ve světle verzí vyhotovených v ostatních úředních jazycích.“¹³³ Evropský soudní dvůr tak v tomto rozhodnutí naznačuje, že povinnost porovnávat jednotlivé jazykové verze vyvstává v duchu zásady *clara non sunt interpretanda* až v případě, objeví-li se pochybnost o správnosti interpretované jazykové verze. V rozhodnutí ve věci *Ferriere Nord* však naproti tomu uvádí: „Je ustálenou judikaturou, že ustanovení evropského práva musí být vykládáno a aplikováno jednotně ve světle ostatních jazykových verzí. To však není dotčeno skutečností, že znění článku 85 italské verze je samo o sobě jasné a jednoznačné, jak je tomu v tomto případě.“¹³⁴ Evropský soudní dvůr tak v tomto

¹³¹ DOCZEKALSKA, Agnieszka. *Drafting and interpretation of EU law – paradoxes of legal multilingualism* in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381., str. 364.

¹³² Neznalost práva neomlouvá.

¹³³ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-321/96 ze dne 17. června 1998 (bod. 29).

¹³⁴ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-219/95 ze dne 17. července 1997 (bod. 15).

rozhodnutí výslovně uvádí, že evropské unijní právo je nutné vykládat ve světle ostatních jazykových verzí vždy, bez ohledu na to, zda je vykládané ustanovení příslušné jazykové verze jasné a nevzbuzuje pochybnosti o své správnosti. Přístup Evropského soudního dvora je tak ve světle rozhodnutí ve věci *Ferriere Nord* blízký pojetí interpretace *sensu largo*. Pokud jsem již výše uvedl, že na jednotlivci nelze rozumně požadovat, aby vykládal unijní právní normu ve světle všech ostatních jazykových verzí, o to více je pro mne nerealistická představa, že by tak komplexní srovnání měl provést při výkladu vždy, a to bez ohledu na vlastní pochybnost o správnosti interpretované jazykové verze. Domnívám se tedy, že požadavku výkladu unijního práva ve světle ostatních jazykových verzí učiní interpret zadost, pokud provede komparaci vykládané jazykové verze s alespoň třemi dalšími jazykovými mutacemi. Tímto způsobem by měl postupovat vždy, bez ohledu na vlastní pochybnost o správnosti vykládané jazykové verze, neboť taková pochybnost ve většině případů vznikne právě až porovnáním příslušné verze s ostatními.¹³⁵

2.1.5.2. Argument terminologické autonomie unijního práva

Další specifikum výkladu evropského unijního práva vychází, podle mého názoru, ze samotné autonomní povahy unijního právního řádu. Tato autonomie se projevuje jednak vůči právu mezinárodnímu, tak i jednotlivým právním řádům členských států. „Unijní právo je autonomním právním systémem odlišným od vnitrostátního práva.“¹³⁶ Zejména právě autonomie evropského unijního práva vůči vnitrostátním právním řádům způsobuje terminologickou autonomii práva Evropské unie, kdy jednotlivé pojmy sice mohou být formálně shodné s určitými termíny národních právních řádů, obsahově se však mohou lišit.¹³⁷

Tento závěr potvrzuje i Evropský soudní dvůr unie v již výše zmiňovaném rozsudku ve věci *CILFIT*. V předmětném rozhodnutí ESD uvádí, že i v případě naprosté shody jazykových verzí používá evropské právo vlastní terminologii, přičemž zdůrazňuje, že právní pojmy nemají nutně stejný význam v evropském právu a v jednotlivých vnitrostátních právních řádech členských států.¹³⁸ Tomu přisvědčuje i Ivo Petruš, který po analýze vybraného vzorku rozhodnutí ESD týkající se (zejména) specifík jazykové interpretace evropského práva uvádí: „*ESD ve snaze o uniformní aplikaci evropských právních norem častokrát přisoudil použitým výrazům jiný smysl, než by bylo*

¹³⁵ Srov. VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38., str. 13.

¹³⁶ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 232.

¹³⁷ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 37.

¹³⁸ K autonomnímu významu pojmu unijního práva přihlédl Evropský soudní dvůr např. v rozhodnutí ve věci *Kingscrest* (rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-498/03 ze dne 26. května 2005) – viz. bod 27.

lze očekávat při znalosti jazyků a právních řádů členských zemí, a to smysl odpovídající výhradně evropským potřebám.“¹³⁹

Pojmům obsažených ve směrnici je tak potřeba přisuzovat jejich autonomní unijní význam, který se nezdá lišit od stejných pojmů v národním právním řádu.¹⁴⁰ Ve světle tohoto požadavku je tak vhodné mluvit o ***argumentu terminologické autonomie unijního práva***. Na základě tohoto argumentu by interpret neměl pojmům unijního práva přisuzovat automaticky stejný význam, který mají shodně znějící termíny v konkrétním národním právním řádu. Jak uvádí dvojice autorů Koen Lenaerts a Jose A. Gutierrez-Fons: „*Jazykový výklad konkrétního ustanovení nemusí vždy odhalit jeho skutečný význam, například v případech, kdy vykládané ustanovení obsahuje autonomní pojem unijního práva, jehož význam se liší od jeho významu v příslušném národním právním řádu.*“¹⁴¹ Při výkladu unijního práva by tak měl interpret postupovat obezřetně a zamyslet se nad potenciálním autonomním významem interpretovaného pojmu. Případný autonomní význam pojmu evropského unijního práva by měl následně zohlednit ve svém interpretačním závěru.

2.1.5.3. Argument výkladu podle legální definice

Chce-li se normotvůrce vyhnout případnému nežádoucímu výkladu určitého právního termínu, vymezí jej blíže v příslušném právním předpisu za pomoci legální definice. Definice takového termínu se uvádí zpravidla na začátku textu příslušného právního předpisu. S její pomocí může normotvůrce stanovit nejen odlišný význam určitého pojmu, než který má v obecné rovině, ale zejména může účelově usměrnit případnou pluralitu interpretačních závěrů v rámci samotného obecného jazyka. Stanoví tím tak mantinely pro budoucí interpretaci definovaného pojmu.¹⁴²

Je-li tak určitý pojem definován v interpretované směrnici, nelze ho vykládat na základě jeho obvyklého významu (s ohledem na jeho případný autonomní unijní význam), ale je nutné při jeho interpretaci vycházet z legální definice. Právě z tohoto požadavku vyplývá ***argument výkladu podle legální definice***. Zajímavou otázkou zůstává, zda si interpret může při výkladu unijních směrnic vypomoci legální definicí pojmu z jiného unijního právního předpisu. Jan Wintř v souvislosti s interpretací českého práva uvádí: „*Při jazykovém výkladu se můžeme s jistotou*

¹³⁹ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 108.

¹⁴⁰ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 232.

¹⁴¹ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 7.

¹⁴² WINTŘ, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 52.

dávkou opatrnosti opřít i o legální definici z jiného zákona, zejména zákona z téhož právního odvětví, není-li taková legální definice zúžena jen pro účely tohoto zákona.“¹⁴³ V rovině výkladu evropského unijního práva se však interpretovi staví do cesty překážka v podobě určité fragmentace pojmů unijního práva. Například v oblasti spotřebitelského práva formuluje každá jednotlivá směrnice (v rámci své působnosti) termín „*spotřebitel*“ pomocí definice, která se od ostatních v jednotlivostech liší.¹⁴⁴ Navzdory zmíněné roztržičnosti pojmů práva Evropské unie se však domnívám, že při výkladu směrnic lze s patřičnou opatrností přihlídnout k legální definici obsažené v jiném unijním právním předpisu, a to za předpokladu, že interpretovaná směrnice takový pojem nedefinuje a definice příslušného pojmu není omezena pouze pro účely právního předpisu, ve kterém je obsažena.

2.1.5.4. Argument výkladu podle běžného významu

Pojmy evropského unijního práva, které nejsou nijak definovány, by měly být vykládány v souladu s jejich obvyklým smyslem v běžném jazyce. S ohledem na tento požadavek tak lze hovořit o *argumentu výkladu podle běžného významu*. Tento argument zmiňuje Jan Wintr v podobě zásady výkladu podle obecného jazyka, v rámci které uvádí, že právní předpisy by neměly být psány specifickým jazykem legislativců, ale jazykem obecným a všeobecně srozumitelným, a to především z důvodu své obecné závaznosti s poukazem na prosazování zásady *ignorantia juris non excusat*.¹⁴⁵ Při interpretaci je tak nutno slovům přisuzovat význam, který mají v obecném jazyce.¹⁴⁶ Jazykový výklad by tak neměl spočívat na slovníkovém výkladu jednotlivých pojmů, ale spíše na všeobecném porozumění příslušných slov.

K tomuto požadavku se vyjádřil Evropský soudní dvůr, mimo jiné, v rozhodnutí ve věci *Partena*,¹⁴⁷ ve kterém uvádí, že „*podle ustálené judikatury je třeba význam a dosah pojmů, které unijní právo nijak nedefinuje, určit v souladu s jejich obvyklým smyslem v běžném jazyce, s přihlédnutím ke kontextu, ve kterém jsou použity, a cílům, které sleduje právní úprava, jejíž jsou součástí*“.¹⁴⁸ Argument výkladu podle běžného významu však naráží v prostředí interpretace unijního práva na své neodmyslitelné limity. V první řadě se jedná o požadavek konfrontace textu

¹⁴³ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 52.

¹⁴⁴ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 85.

¹⁴⁵ Neznalost zákona neomlouvá.

¹⁴⁶ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 49.

¹⁴⁷ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-137/11 ze dne 27. září 2012.

¹⁴⁸ Obdobně též rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-207/14 (*Hotel Sava Rogaška*) ze dne 24. června 2015 a rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-336/03 (*easyCar*) ze dne 10. března 2005.

právního předpisu s dalšími jazykovými verzemi, včetně porovnání výrazů v nich obsažených. Limitem tohoto argumentu je zároveň skutečnost, že pro unijního normotvůrce je obtížné najít použitelný výraz, který bude všeobecně srozumitelný napříč všemi členskými státy. Výklad podle běžného či technického významu zároveň nemusí postačovat k poznání rozsahu příslušného ustanovení unijního práva, s výkladem podle běžného významu je tak nutné zacházet s mimořádnou opatrností.¹⁴⁹ S ohledem na výše uvedené si myslím, že argument výkladu podle běžného významu bude mít v rovině evropského unijního práva spíše omezenější význam, a to ve srovnání s jeho použitím v rámci českého právního řádu.

2.1.5.5. Argument terminologické jednoty pojmů unijního práva

Poslední dva argumenty jazykového výkladu vychází z předpokladu racionálního zákonodárce, který při legislativní činnosti neužívá neuváženě synonym a nejednoznačných pojmů. Prvním z nich je *argument terminologické jednoty pojmů unijního práva*, se kterým Jan Wintr spojuje požadavek zákazu synonymického výkladu. S ohledem na výše uvedené by měl interpret předpokládat, že normotvůrce neužívá synonym, na základě tohoto argumentu by tedy měl různým pojmům připisovat různé významy. Pokud jsou v právní normě obsažena dvě slova, která by bylo možné v obecném jazyce považovat za synonyma, musí je interpret vyložit tak, aby byl zachován jejich odlišný význam.¹⁵⁰

Předpoklad jednotné terminologie by tak měl v rovině výkladu evropského unijního práva platit nejen v rámci jednoho právního předpisu, ale také napříč unijními předpisy souvisejícími. Tento požadavek vyplývá zejména z ustanovení interinstitucionální dohody o společných pokynech k redakční kvalitě právních předpisů Společenství (dále jen „Legislativní pokyny“),¹⁵¹ která v ustanovení čl. 6 stanoví: „*Terminologie užívaná v daném aktu by měla být jednotná jak v rámci samotného aktu, tak i s jinými již platnými akty, zejména v dané oblasti. Tytéž pojmy by měly být označovány týmiž výrazy, pokud možno bez odchylení od jejich významu v běžném, právnickém nebo technickém jazyce.*“ Jak již však napovídá výše uvedená poznámka ohledně nejednotné definice pojmu „*spotřebitel*“, ne vždy je v praxi tento příkaz dodržován. Vzhledem ke skutečnosti, že je tento požadavek explicitně zakotven v Legislativních pokynech a jeho

¹⁴⁹ TORRES, Oscar Enrique. *Being Good Lawyers: Some Practical Guidelines for Legal Practitioners about the Interpretation of EU Law*. Bocconi Student-Edited Legal Papers. 2018 (12), 43-69., str. 54.

¹⁵⁰ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 53.

¹⁵¹ Interinstitucionální dohoda ze dne 22. prosince 1998 o společných pokynech k redakční kvalitě právních předpisů Společenství (1999/C 73/01).

zohlednění je po evropském normotvůrci vyžadováno, bude mít argument terminologické jednoty pojmů unijního práva nezanedbatelný význam také při výkladu evropského unijního práva.

2.1.5.6. Argument jednoznačnosti slov právního předpisu

Posledním argumentem jazykového výkladu, který bych rád zmínil, je **argument jednoznačnosti slov právního předpisu**, který se opírá o předpoklad, že z právního předpisu musí být zřejmé, v jakém významu se určité slovo používá. Tento požadavek se tak uplatní zejména v případech, kdy se nelze vyhnout použití slova s více významy a je spojen se zákazem homonymického výkladu.¹⁵² Interpret by tak na základě argumentu jednoznačnosti slov právního předpisu neměl homonymům připisovat význam, který nevyplývá z příslušného právního předpisu. Splnění požadavku jednoznačnosti slov právního předpisu může být však v rovině multijazyčného unijního práva často obtížné, v rámci procesu transpozice by tak měl být interpret v tomto ohledu ostražitý. Jak uvádí David Sehnálek: „*Problém může nastat také tehdy, pokud se pojem, který má více významů v jazyce, z něhož se překládalo, použije neuváženě v několika ustanoveních téhož právního předpisu.*“ Jako příklad zmiňuje směrnici o klamavé a srovnávací reklamě,¹⁵³ která používá ve vymezení pojmů „*reklama*“ a „*klamavá reklama*“ termín „*předvedení*“ ve zcela rozdílném kontextu.¹⁵⁴ S ohledem na výše uvedené by tak měl interpret být při používání argumentu jednoznačnosti slov právního předpisu ostražitý, přičemž lze předpokládat, že v procesu interpretace evropského unijního práva bude mít tento argument spíše doplňkový význam.

Metoda jazykového výkladu je, stejně jako samotné právo Evropské unie, zásadním způsobem ovlivněna jeho egalitárním multilingvismem. Ten spočívá v tom, že evropské unijní právo je v současnosti vyhotovováno ve 24 jazykových verzích, které jsou (stejně) autentické. Všechny jazykové verze unijních právních předpisů musí být v rámci Evropské unie vykládány jednotně, což dovedl Evropský soudní dvůr již v rozhodnutí ve věci *Regina vs. Pierre Bouchereau*,¹⁵⁵ ve kterém uvádí: „*Odlíšné jazykové verze unijního právního textu musí být vykládány jednotně, proto v případě odlišností mezi jazykovými verzemi musí být příslušné ustanovení vykládáno s ohledem na účel a systematiku právních norem, kterých je součástí.*“ Za

¹⁵² WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 56 - 57.

¹⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES ze dne 12. 12. 2006 o klamavé a srovnávací reklamě.

¹⁵⁴ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 83.

¹⁵⁵ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-30/77 ze dne 27. října 1977.

účelem dosažení jednotného výkladu evropského unijního práva tak nelze vycházet pouze z jedné jazykové verze a každé ustanovení by mělo být vykládáno ve světle ostatních jazykových verzí.¹⁵⁶ Tento požadavek však, podle mého názoru, snižuje právní jistotu jednotlivců, neboť se domnívám, že není v jejich možnostech provést požadované srovnání vícero, natož všech existujících jazykových verzí. Je tak paradoxní, že jazykové verze právního předpisu, o nichž se předpokládá, že mají shodný význam, musí být navzájem porovnávány za účelem zjištění jejich skutečného významu.¹⁵⁷

Domnívám se, že z hlediska výkladu evropského unijního práva jsou problematická korigenda jazykových verzí unijních právních předpisů, prováděná úřednickým aparátem po skončení legislativního procesu. Takové ex-post opravy jazykových verzí jsou v řadě případů ve svém důsledku spíše novelami a vzhledem k autenticitě všech jazykových verzí unijních právních aktů představují negativní zásah do řádného výkladu unijních právních norem.

Ve světle požadavku jednotné interpretace unijního práva jsem výše uvedl šest argumentů jazykového výkladu. První z nich je argument porovnání jazykových verzí unijního práva. Tento argument vychází z požadavku, aby interpret v procesu výkladu evropského unijního práva nevycházel pouze z jedné jazykové mutace příslušné právní normy, ale zohlednil též ostatní jazykové verze. Myslím si, že jedině tak může interpret dojít k relevantnímu interpretačnímu závěru. Zároveň se domnívám, že jazykové verze je nutné srovnávat vždy, a to bez ohledu na vlastní pochybnost o správnosti příslušné jazykové verze. Na jednotlivci však, podle mého názoru, nelze spravedlivě požadovat, aby v rámci interpretace provedl automaticky porovnání se všemi zbývajícími jazykovými verzemi. Domnívám se tedy, že požadavku výkladu unijního práva ve světle ostatních jazykových verzí učiní zadost, pokud provede komparaci vykládané jazykové verze s alespoň třemi dalšími jazykovými mutacemi. Jako druhý argument jazykového výkladu jsem formuloval argument terminologické autonomie unijního práva zohledňující autonomní význam (některých) pojmů evropského unijního práva, na základě kterého by interpret neměl automaticky ztotožňovat význam pojmu unijního práva s významem stejně znějícího termínu obsaženého v příslušném národním právním řádu. Dalším významným argumentem je argument výkladu podle legální definice, na základě kterého by měl interpret upřednostnit legální definici určitého pojmu před jeho běžným významem v obecném jazyce. Na argument výkladu podle legální definice navazuje argument výkladu podle běžného významu, podle kterého má být

¹⁵⁶ Viz. rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-296/95 ze dne 2. dubna 1998.

¹⁵⁷ DOCZEKALSKA, Agnieszka. *Drafting and interpretation of EU law – paradoxes of legal multilingualism* in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381., str. 362.

interpretovaným slovům přikládán takový význam, který mají v obecném jazyce, není-li jejich význam normotvůrcem upřesněn pomocí legální definice. Jako poslední jsem zmínil argument terminologické jednoty pojmů unijního práva a argument jednoznačnosti slov právního předpisu. Oba tyto argumenty vycházejí z předpokladu racionálního normotvůrce, který při legislativní činnosti neuzivá neuváženě synonym a nejednoznačných pojmů, při výkladu evropského unijního práva však budou mít spíše omezenější význam.

Fenomén egalitárního multilingvismu má značný dopad na metodu jazykového výkladu, stejně však nemalou měrou ovlivňuje téměř všechny ostatní metody interpretace. Otázkou zůstává, zda se význam metody jazykového výkladu v jeho důsledku neupozaduje. Jako příklad lze zmínit i poměrně vyhraněné tvrzení dvojice autorů L. Neville Brown a Tom Kennedy, kteří uvádějí, že ve výjimečných případech může Evropský soudní dvůr odhlédnout od jasného výkladu vyplývajícího z textu za účelem uskutečnění cílů zakotvených v zakládacích smlouvách.¹⁵⁸ Podle mého názoru však takto interpret postupovat nemůže a jak jsem již uvedl výše, interpretační závěr by neměl být se slovy vykládaného právního textu v neslučitelném poměru, ani se s nimi v zásadních bodech rozcházet. Zvláště ne v případě, kdy je text unijního právního předpisu ve všech svých jazykových verzích jasný. Samotné vícejazyčné zachycení práva Evropské unie významně neovlivňuje jeho interpretaci a může být naopak prospěšné z hlediska pochopení záměru normotvůrce a odhalení skutečného významu vykládaného textu.¹⁵⁹ Domnívám se však, že problematika je z hlediska jazykového výkladu autentická všech jazykových verzí unijního práva. Jak již bylo zmíněno výše, všech 24 jazykových verzí unijních právních předpisů je shodně autentických a v případě rozporů mezi nimi nelze žádnou z nich upřednostnit. Kritériem nemůže být ani počet obyvatel členského státu používající příslušný jazyk,¹⁶⁰ ani skutečnost, že určitý interpretační závěr vyplývá z většiny jazykových verzí.¹⁶¹ V případě existence rozporů mezi jazykovými verzemi však samotný jazykový výklad jako metoda interpretace nepostačuje.¹⁶² Interpretační nesnáze je proto nutné vyřešit pomocí dalších interpretačních metod. Myslím si, že egalitární multilingvismus v konečném důsledku snižuje význam jazykového výkladu, v případě rozporů mezi jednotlivými jazykovými verzemi nicméně otevírá prostor ostatním výkladovým metodám, a to zejména výkladu teleologickému. Interpret by však neměl důležitost

¹⁵⁸ BROWN, L. Neville a Tom KENNEDY. *The Court of justice of the European communities*. 5th ed. London: Sweet and Maxwell, 2000. ISBN 0-421-68120-9., str. 324.

¹⁵⁹ Obdobně CAPETA, Tamara. *Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU*. Croatian Yearbook of European Law & Policy. 2009 (5), 1 - 17., str. 16 - 17.

¹⁶⁰ Viz. rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-296/95 ze dne 2. dubna 1998.

¹⁶¹ CAPETA, Tamara. *Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU*. Croatian Yearbook of European Law & Policy. 2009 (5), 1 - 17., str. 6 - 7.

¹⁶² LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 13.

jazykového výkladu podceňovat, na druhou stranu by se měl vyvarovat její mechanické aplikace abstrahující smysl a účel unijní právní normy. V evropském právu však bude platit, stejně jako v právu českém, že jazykový výklad představuje toliko prvotní přiblížení se k interpretovanému textu.

2.2. Logický výklad

Druhou výkladovou metodou kategorie standardních metod interpretace práva je metoda logického výkladu. Ta se zaměřuje na logickou strukturu textu a využívá pravidel tradiční formální logiky, která vychází ze základních Aristotelových zákonů: zákonu totožnosti, zákonu sporu a zákonu vyloučení třetího.¹⁶³

2.2.1. Argument a contrario

Argument a contrario (důkaz z opaku) se opírá o logický zákon vyloučeného třetího a vychází z předpokladu, že pokud existují dvě možnosti, a to A nebo B, přičemž právní předpis stanoví něco výslovně o A, nemůže totéž platit pro B.¹⁶⁴ Jako příklad tohoto argumentu lze uvést ustanovení čl. 2 směrnice o humánních léčivých přípravcích,¹⁶⁵ která stanoví: „*Ustanovení této směrnice se vztahují na průmyslově vyráběné humánní léčivé přípravky určené k uvedení na trh v členských státech.*“ Použitím argumentu a contrario tak můžeme dovodit, že právní úprava stanovená směrnicí o humánních léčivých přípravcích se nepoužije na průmyslově vyráběné léčivé přípravky určené k uvedení na trh mimo Evropskou unii.

2.2.2. Argument per eliminationem

Stejně jako argument a contrario, v rovině interpretace evropského unijního práva bude použitelný také *argument per eliminationem* (důkaz vyloučením). Důkaz vyloučením se použije při taxativní formulaci hypotéz a sankcí, přičemž je-li něco stanoveno pro některý z prvků množiny, neplatí to pro ostatní.¹⁶⁶

¹⁶³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 145.

¹⁶⁴ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1., str. 171.

¹⁶⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků ze dne 6. listopadu 2001.

¹⁶⁶ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 145.

2.2.3. Argument použití analogie (argument per analogiam)

Argument per analogiam, někdy označován jako argument *a similibus*, je výkladem podle podobnosti. Platí-li něco pro konkrétní skutečnost, platí totéž pro skutečnost podobnou, jsou-li splněny určité shodné znaky obou jevů. Postup použitím argumentu per analogiam má vyplňovat konkrétní mezery v právu, je tedy potřeba vždy zvážit relevantnost takového postupu. Argument per analogiam rozlišuje právní teorie na argument *per analogiam legis* a *per analogiam iuris*.¹⁶⁷

Použití analogie lze, podle mého názoru, připustit také v případě interpretace evropského unijního práva. Při použití argumentu per analogiam legis tak interpret na skutkovou podstatu unijním právem výslovně neupravenou analogicky vztáhne právní normu upravující právní problematiku související. Nejčastější tak bude analogicky aplikovat ustanovení unijní směrnice či nařízení. Právní předpis k tomu může zároveň interpreta výslovně povolat, a to zpravidla obratem, že se příslušné ustanovení použije „obdobně“ nebo „přiměřeně“ na jiné případy. Při postupu dle argumentu per analogiam iuris bude interpret posuzovat neupravený právní případ podle právních principů práva Evropské unie. K použití argumentu per analogiam iuris by však měl interpret při výkladu evropského unijního práva přistoupit pouze ve výjimečných případech. Podle analogie zároveň nelze postupovat, pokud její použití explicitně vylučuje normotvůrce nebo pokud by její aplikace byla neslučitelná s požadavkem právní jistoty.¹⁶⁸

Aplikaci analogie spojuje Jan Wintr s použitím zásady *ubi eadem ratio, ibi eadem dispositio*¹⁶⁹ a ve své systematice ji zařazuje pod metodu teleologického výkladu. K vhodnosti použití analogie uvádí: „*O vhodnosti analogie rozhoduje teleologická úvaha, je třeba zvážit, zda se s ohledem na kolidující principy a účely ve vnitřním systému práva nepřiklonit při mlčení zákona spíše k použití systematického argumentu a contrario.*“¹⁷⁰ Teleologický aspekt použití analogie se tak aktivuje až ve chvíli, kdy je potřeba vážit mezi použitím argumentu per analogiam a jakýmkoli argumentem, který použití analogie vylučuje (nejčastěji argumentem *a contrario*).¹⁷¹ V takovém případě je vhodné zohlednit účel interpretované právní normy a mezi více výkladovými variantami rozhodnout. Zařazení argumentu per analogiam pod metodu

¹⁶⁷ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 145.

¹⁶⁸ Srov. TELLIS, Nikolaos D. *Expansion of the Applicability of EU Company Law Directives via Analogy?* European Company and Financial Law Review. 2008, 5(3). 353 - 377., str. 373.

¹⁶⁹ Kde je stejný účel, tam je i stejné pravidlo.

¹⁷⁰ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 161 – 162.

¹⁷¹ Praktickým příkladem střetu těchto dvou argumentů je odpovědnost vlastníka za škodu způsobenou pštrossem dle úpravy v římském Zákoně dvanácti desek, který popisuje Jan Wintr in: WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 162.

teleologického výkladu má své opodstatnění a tento argument tak stojí určitým způsobem na pomezí obou výkladových metod.

Přístup jednotlivých právních odvětví k přípustnosti použití analogie se podle Aleše Gerlocha různí. V rámci trestního práva je analogie ve smyslu zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* zakázána, stejně jako je obecně nepřípustná ve veřejném právu co do rozsahu pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci ve světle zásady *enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí*. V právu soukromém je analogie obecně připuštěna, přičemž žádoucí je použití analogie v občanském soudním řízení, kde by odepření o věci jednat a rozhodnout znamenalo *denegatio justitiae*.¹⁷² Analogii však nelze aplikovat tam, kde normotvůrce uvedl taxativní výčet.¹⁷³ Stanoví-li tak unijní právní předpis, že něco platí pouze pro určité prvky množiny, nelze příslušné ustanovení analogicky aplikovat i na ostatní prvky. V procesu interpretace evropského unijního práva je nutné přistupovat k argumentu použití analogie s opatrností. Evropské unijní právo je vytvářeno za současného respektování zásady proporcionality a subsidiarity. Vztažením určitého ustanovení unijního práva na výslovně neupravený případ se interpret dostává na tenkou hranici mezi interpretací a dotvářením práva. Myslím si tedy, že k použití analogie by měl interpret při výkladu evropského unijního práva přistoupit zejména v případě, kdy ho k tomu normotvůrce v konkrétním právním předpise výslovně vyzve.¹⁷⁴

2.2.4. Argument a fortiori (a potiori)

Argument a fortiori přikazuje interpretovi uvažovat v korelaci mezi větším a menším, přičemž může mít dvě podoby, a to od menšího k většímu (*a minori ad maius*), nebo od většího k menšímu (*a maiori ad minus*).¹⁷⁵ *Argument a minori ad maius* je odvozen z pravidla, že pokud je určitý právní následek přiřazen k méně závažnému skutkovému stavu, pak se musí tím spíše vztahovat také na více závažný skutkový stav.¹⁷⁶ *Argument a maiori ad minus* je naopak založen na tezi, že platí-li něco o větším, o to více to platí o menším.

¹⁷² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 145 - 146.

¹⁷³ TELLIS, Nikolaos D. *Expansion of the Applicability of EU Company Law Directives via Analogy?* European Company and Financial Law Review. 2008, 5(3). 353 - 377., str. 373.

¹⁷⁴ Tak unijní normotvůrce učinil například v případě ustanovení čl. 14 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků, kdy se určitá taxativně stanovená kritéria a pravidla „použijí obdobně na zvláštní zjednodušený postup pro registrování homeopatických léčivých přípravků, s výjimkou důkazu léčebné účinnosti“.

¹⁷⁵ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 164.

¹⁷⁶ BYDLINSKI, Franz. *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff*. 2., erg. Aufl. Wien: Springer, 1991. ISBN 978-3-211-82270-8., str. 479.

2.2.5. Argument vyloučení absurdních závěrů (argument ad absurdum)

Argument ad absurdum, někdy označovaný jako argument *reductio ad absurdum*, je založen na dedukci do absurdních závěrů. Zpravidla bývá používán subsidiárně, a to v případech, kdy interpret na základě dvou logických argumentů dospěl k různým interpretačním závěrům. Pokud jeden z výsledků interpretace bude ve svých důsledcích zjevně nesprávný, odmítne jej.¹⁷⁷

Na základě argumentu vyloučení absurdních závěrů by tak měl interpret v procesu výkladu evropského unijního práva vyloučit takovou výkladovou variantu, která ve světle unijního práva vede ve svém důsledku ke zcela nesmyslným závěrům, a to zejména s ohledem na hodnoty a cíle Evropské unie. Z tohoto požadavku zároveň vyplývá značné teleologické pozadí, argument vyloučení absurdních závěrů se tak nachází, stejně jako argument použití analogie, na pomezí metody logického a teleologického výkladu.

2.2.6. Argument a silentio legis

Argument a silentio legis se uplatní v případech, kdy není určitá věc právní normou upravena, a uplatní se tedy zásada legální licence (v případech, kdy lze zásadu legální licence uplatnit).¹⁷⁸ Podle argumentu a silentio legis se tak v případech, kdy není určitá věc upravena unijními právními normami, uplatní národní právní úprava,¹⁷⁹ nevyplývá-li z konkrétního případu, že se má unijní právo aplikovat analogicky. Pokud dotčenou věc neupravuje ani právní normy na úrovni členského státu, uplatní se zásada legální licence, není-li její aplikace v příslušném případě vyloučena.

V rámci kapitoly pojednávající o metodě logického výkladu jsem zmínil šest nejvýznamnějších argumentů logického výkladu. Jako první jsem uvedl argument a contrario vycházejícího z logického pravidla vyloučení třetího, kterému je velmi blízký hned druhý z argumentů logického výkladu, a to argument per eliminationem. Dále jsem uvedl argument použití analogie, který se při výkladu unijního práva může užít ve dvou odlišných podobách, a to jako argument per analogiam legis, případně jako kontroverznější argument per analogiam iuris. Limity použití analogie spatřuji především ve výslovném zákazu ze strany unijního normotvůrce a požadavku ochrany právní jistoty recipientů práva Evropské unie. V případě použití analogie si zároveň nelze nevšimnou znatelného teleologického podtextu. V rámci výkladu unijního práva lze

¹⁷⁷ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 146.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Pokud příslušná právní úprava na národní úrovni členského státu existuje a nejedná se zároveň o oblast výlučně legislativní pravomoci Evropské unie.

dále argumentovat argumentem a fortiori, který se vyskytuje ve dvou podobách – od většího k menšímu a od menšího k většímu. Vedle analogie je teleologické pozadí patrné též v případě argumentu vyloučení absurdních závěrů, na základě kterého by měl interpret vyloučit nesmyslné výkladové závěry. Šestici argumentů metody logického výkladu pak uzavírá argument a silentio legis, který přichází na řadu v případě, kdy není určitá věc upravena unijními právními normami, a tudíž se uplatní národní právní úprava, případně zásada legální licence. Kromě skutečnosti, že se všech šest argumentů logického výkladu zabývá logickou strukturou textu, vyplývá z nich též určitá univerzalita jejich aplikovatelnosti napříč právními řády. Díky svému obecnému charakteru tak budou, podle mého názoru, bez větších problémů a zásadních specifik použitelné též v procesu interpretace práva Evropské unie.

2.3. Systematický výklad

Posledním ze standardních metod interpretace práva je výklad systematický. Tato výkladová metoda nabádá interpreta k zohlednění interpretované normy v rámci určitého celku, do kterého je vykládaný text zasazen (např. právního řádu jako celku). V rámci právního řádu jsou právní normy systematicky uspořádány, což umožňuje interpretovi zohlednit jejich vzájemné systémové vazby při jejich výkladu. Jednotlivá právní ustanovení by tak měla být vykládána v kontextu celého právního řádu. Pro interpretaci mají zároveň značný význam uvozovací ustanovení či obecná část u rozsáhlejších zákonů či kodifikací, jakož i ustanovení společná, přechodná a závěrečná.¹⁸⁰

2.3.1. Systematika právních předpisů Evropské unie

Evropská unie vytvořila v průběhu integračního procesu vlastní právní řád, který stojí nad národními právními řády členských států. Již v rozhodnutí ve věci *Van Gend en Loos vs. Nizozemská fiskální správa* Evropský soudní dvůr konstatoval, že členské státy vytvářejí nový právní řád mezinárodního práva.¹⁸¹ V rámci právního řádu Evropské unie lze obecně rozlišovat dvě základní kategorie pramenů práva, a to právo primární (originární) a sekundární (derivativní). Kategorie primárního práva zahrnuje soubor smluv uzavřených mezi členskými státy, které mají základ v mezinárodním právu a na smluvním základě upravují samotné institucionální otázky Evropské unie (např. Lisabonská smlouva). Od primárního práva je odvozeno sekundární právo

¹⁸⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 147.

¹⁸¹ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 26/62 ze dne 5. února 1963.

Evropské unie, které je na základě zřizovacích smluv vydáváno jednotlivými unijními orgány.¹⁸² Sekundární právo zahrnuje zejména právní akty EU, kterými jsou nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Kategorie primárního práva se tak svojí povahou blíží právu mezinárodnímu, sekundární právo připomíná spíše vnitrostátní právní předpisy.¹⁸³

Tím však systematika unijního práva není vyčerpána. Unijní akty s obecnou působností mají podle čl. 7 Legislativních pokynů standardní strukturu, obsahují tedy název, preambuli, normativní část, případně přílohy. Normativní část se dělí na články a s ohledem na svou délku a složitost též na hlavy, kapitoly a oddíly. Vnitřní struktura normativní části právního aktu pak vyplývá zejména z ustanovení čl. 15 Legislativních pokynů, ve kterém je uvedeno: „*Nakolik je to možné, má normativní část standardní strukturu (předmět a oblast působnosti – definice – práva a povinnosti – ustanovení svěřující výkonné pravomoci – procesní ustanovení – prováděcí ustanovení – přechodná a závěrečná ustanovení).*“

Právní řády členských států obvykle vycházejí z členění právního řádu na jednotlivá právní odvětví. Typické je rozdělení právních odvětví na soukromoprávní a veřejnoprávní (tzv. dualismus práva), který má svůj původ již v římském právu, které rozlišovalo *ius publicum*, zabývající se zájmy římského státu jako celku a *ius privatum*, zabývající se záležitostmi jednotlivců a jejich soukromými zájmy.¹⁸⁴ Postupem času vzniklo několik teorií ve snaze rozlišit právo veřejné a právo soukromé, mezi kterými v současnosti převažuje teorie organická, podle které je veřejným právem „*souhrn právních norem upravujících situace, kde alespoň jeden ze subjektů právního styku vystupuje jako subjekt svrchované veřejné moci vybavený k tomu příslušnými pravomocemi, organizací a odpovědností*“.¹⁸⁵ Tato obsahová systematika právního řádu má z hlediska interpretace svůj význam. Vyplývá z ní zejména povinnost vykládat právní normu konkrétního právního odvětví s ohledem na obecné normy příslušného odvětví, popř. pododvětví. Podobně to platí též v případě, kdy je určité právní odvětví ve vztahu speciality vůči právnímu odvětví obecnému. Právo životního prostředí, finanční právo a právo sociálního zabezpečení je speciální vůči správnímu právu, pracovní právo, obchodní právo a rodinné právo je v poměru speciality vůči právu občanskému. Normy speciálního právního odvětví by tak měly být vykládány ve světle právních norem obecného právního odvětví.¹⁸⁶

¹⁸² BOHÁČ, Radim, ed. *Legislativní proces: (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2011. ISBN 978-80-7312-074-0., str. 501.

¹⁸³ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 41.

¹⁸⁴ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-187-3., str. 30.

¹⁸⁵ Tamtéž, str. 31 - 32.

¹⁸⁶ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 98.

Pavel Holländer se zamýšlí nad fenoménem, kterým jsou v předchozím desetiletí objevující se komplexní úpravy oborů, jež obsahují prvky soukromého i veřejného práva, jako jsou např. právo ochrany spotřebitele, medicínské právo apod. Jako důsledek této skutečnosti zmiňuje objevení se nejistoty při řešení kolize právních norem pomocí interpretačního derogačního pravidla *lex specialis derogat legi generali* ohledně toho, který ze zákonů považovat za *generalis* a který za *specialis*.¹⁸⁷ Myslím si, že tento fenomén je patrný též v případě právního řádu Evropské unie. Tento právní řád neobsahuje komplexní úpravu všech oblastí života v rámci Evropské unie, ale představuje právní úpravu určité výšece právních vztahů, které jsou upravovány na unijní úrovni na základě přenesení pravomocí. Unijní právní úprava zároveň často obsahuje právní normy, které kombinují prvky soukromého i veřejného práva, jako je například právní úprava pravidel hospodářské soutěže. Na základě výše uvedeného, a především z důvodu smíšené povahy unijního práva si myslím, že v rámci právního řádu Evropské unie nelze dost dobře klást striktní hranici mezi právo veřejné a soukromé.

2.3.2. Předpoklad racionální normotvůrce

Metoda systematického výkladu vychází z předpokladu, že se evropský normotvůrce chová racionálně a vytváří právní řád, který je koherentní a úplný.¹⁸⁸ Jedině tak lze, podle mého názoru, dosáhnout cílů stanovených v zakladatelských smlouvách. Koherence unijního právního řádu znamená, že každé ustanovení práva Evropské unie musí být vykládáno způsobem, který zaručuje, že se příslušné ustanovení nedostane do rozporu se obecným celkem („*general scheme*“), kterého je součástí.¹⁸⁹ Problémem tak může být v tomto smyslu snížená přehlednost evropského právního řádu v důsledku častých legislativních změn a produkování stále nové legislativy.

Požadavek koherence právního řádu souvisí s jeho bezrozporností. V rámci právního řádu Evropské unie by tak neměla nastat situace, že by jedna právní norma určité chování zakazovala a druhá by stejné chování dovoľovala, či ho dokonce přikazovala. Pokud by k takové situaci došlo, musí být tento rozpor odstraněn interpretací.¹⁹⁰ Taková nápravná interpretace by však, podle mého názoru, měla být ponechána Evropskému soudnímu dvoru, nikoli zákonodárci v procesu

¹⁸⁷ HÖLLANDER, Pavel.: Savignyho paradigma v době dekonstrukce práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 39.

¹⁸⁸ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 17.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 70.

transpozice směrnic. Dojde-li však interpret při výkladu k více interpretačním závěrům, přičemž jeden z nich umožňuje interpretovat příslušné ustanovení způsobem, který není v rozporu s dalšími unijními právními normami, měl by zvolit právě takový výklad.

2.3.3. Interpretační derogační pravidla

K systematickému výkladu právní teorie řadí interpretační derogační pravidla, kterými jsou *lex superior derogat legi inferiori*, *lex specialis derogat legi generali* a *lex posterior derogat legi priori*.¹⁹¹ Tyto pravidla by měla být použita v případě kolize právních norem. Pravidlo *lex superior derogat legi inferiori* ukládá interpretovi, aby v případě kolize dvou právních norem rozdílné právní síly upřednostnil normu vyšší právní síly. S ohledem na pravidlo *lex posterior derogat legi priori* by měl interpret upřednostnit v případě střetu právních norem téže právní síly mladší právní úpravu před starší, a to v případě, pokud kolidující právní normy nejsou v poměru speciality, a nelze tedy jejich střet vyřešit na základě pravidla *lex specialis derogat legi generali*, podle kterého by měl interpret dát přednost zvláštní právní úpravě před obecnými právními normami. Při výkladu unijních právních norem je tak potřeba zohlednit nejen rozdílnou právní sílu jednotlivých právních pravidel v rámci hierarchie právního řádu, ale také vztah speciality a časový sled z hlediska nabytí jejich účinnosti.

Interpretační derogační pravidla tak naleznou své uplatnění nejen v rámci interpretace národních právních řádů, ale také v případě výkladu evropského unijního práva. Příkladem použití pravidla *lex specialis derogat legi generali* ze strany Evropského soudního dvora může být rozhodnutí ve věci *Scotch Whisky*,¹⁹² ve kterém ESD řešil konflikt mezi směrnicí¹⁹³ a nařízením¹⁹⁴ týkající se označování potravin (v příslušném případě lihovin). V rámci tohoto rozhodnutí ESD konstatoval, že je potřeba upřednostnit nařízení, které bylo ve vztahu k příslušné směrnici právní úpravou speciální. Evropský soudní dvůr aplikaci tohoto výkladového pravidla zpřesnil v rozhodnutí ve věci *Heininger*,¹⁹⁵ v rámci kterého ESD podmínil použití pravidla *lex specialis derogat legi generali* naplněním předpokladu, že ze speciální právní úpravy musí vyplývat, že zamýšlí omezit (popř. nahradit) určitý aspekt obecné právní úpravy.¹⁹⁶

¹⁹¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 147.

¹⁹² Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-136/96 ze dne 16. července 1998.

¹⁹³ Směrnice Rady 79/112/EHS o sblížení právních předpisů členských států týkajících se označování potravin určených k prodeji konečnému spotřebiteli, jejich obchodní úpravy a související reklamy.

¹⁹⁴ Nařízení Rady 1576/89/EHS, kterým se stanoví obecná pravidla pro definici, označování a obchodní úpravu lihovin.

¹⁹⁵ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-481/99 ze dne 13. prosince 2001.

¹⁹⁶ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 238.

2.3.4. Argumenty systematického výkladu

Stejně jako v případě ostatních výkladových metod, tak i v rámci metody systematického výkladu se níže pokusím formulovat několik konkrétních právních argumentů. Přestože jejich výčet nepovažuji za vyčerpávající, pokusím se pomocí nich poukázat na určitá specifika metody systematického výkladu v procesu interpretace evropského unijního práva.

V rámci formulování jednotlivých právních argumentů jsem se pokoušel vycházet ze vzájemných vztahů mezi právním řádem Evropské unie a národními právními řády, ze vztahů právních norem uvnitř unijního právního řádu, ale také z legislativních požadavků na tvorbu unijních právních norem. Evropské právo je však, co se týče konkrétních požadavků na strukturu, formu a obsahové náležitosti legislativních a právních aktů, poněkud strohé a vychází zejména z právní úpravy *soft law* (interinstitucionální dohody, prohlášení o spolupráci, vodítka a pravidla pro vydávání legislativy apod.).¹⁹⁷ Určité formální požadavky na unijní legislativu vyplývají částečně také z primárního práva, smlouva o fungování Evropské unie (SFEU) v ustanovení čl. 296 odst. 2 stanoví, že „*právní akty musí obsahovat odůvodnění a odkazovat na návrhy, podněty, doporučení, žádosti nebo stanoviska požadovaná Smlouvami*“. V čl. 270 SFEU jsou stanoveny další formální náležitosti právních aktů související s jejich podpisem a zveřejněním v Úředním věstníku.

Konkrétnější pravidla jsou pak uvedena v již výše zmiňovaných Legislativních pokynech, které však ze své právní podstaty nejsou právně závazné. Snaha o zkvalitnění legislativního procesu probíhala i po jejich přijetí, přičemž jedním z nejznatelnějších výsledků bylo vypracování Společné praktické příručky pro tvorbu komunitární legislativy v roce 2000, která konkretizuje pravidla uvedená v Legislativních pokynech.¹⁹⁸ V roce 2016 pak byly Legislativní pokyny doplněny interinstitucionální dohodou o zdokonalení tvorby právních předpisů.¹⁹⁹ Z těchto dokumentů je tak potřeba při výkladu evropského unijního práva vycházet. Přestože se na první pohled může zdát, že některé argumenty uvedené níže připomínají spíše zásady tvorby práva, jejich význam je interpretační. Vychází totiž z předpokladu, že je-li evropský normotvůrce vázán určitými pravidly pro tvorbu práva, pak je v pochybnostech potřeba vykládat příslušný právní předpis v tom smyslu, že se uvedenými pokyny při tvorbě interpretované právní normy řídil.

¹⁹⁷ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2. str. 117.

¹⁹⁸ Tamtéž. str. 118 - 122.

¹⁹⁹ Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o zdokonalení tvorby právních předpisů ze dne 13. dubna 2016.

2.3.4.1. Argument výkladu v souladu s primárním právem EU

Prvním z argumentů systematického výkladu je *argument výkladu v souladu s primárním právem EU*, který se opírá o hierarchické uspořádání právních norem uvnitř unijního právního řádu. V rámci hierarchie právního řádu platí pravidlo *lex superior derogat legi inferiori*, ze kterého vyplývá požadavek, aby právní normy nižší právní síly neodporovaly normám vyšší právní síly. V rámci interpretace je tak interpret povinen vykládat příslušnou právní normu tak, aby byl zachován její soulad s normami vyšší právní síly. Právní akty sekundárního práva (nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska)²⁰⁰ jsou přijímány výhradně na základě Smlouvy o fungování Evropské unie, se kterou musí být v souladu, přičemž v opačném případě mohou být prohlášeny za neplatné.²⁰¹ Přijímání aktů sekundárního práva je jedním z prostředků realizace pravomocí, které Evropské unii svěřily členské státy. Jejich vydávání však nemůže být svévolné a je třeba vždy hledat konkrétní zmocnění ve Smlouvě o fungování Evropské unie, které je kompetenčním základem pro vydání konkrétního aktu.²⁰² Sekundární právo je tak od primárního práva odvozeno a primárnímu právu hierarchicky podřízeno.²⁰³ „Vzhledem ke kontextu celého systému pramenů práva EU, do něhož jsou směrnice zasazeny jako sekundární pramen EU, je pak např. třeba vykládat směrnice v souladu s primárním právem EU i obecnými zásadami práva EU.“²⁰⁴ Na základě argumentu výkladu v souladu s primárním právem EU je tak interpret povinen přisuzovat interpretovanému ustanovení unijní právní normy takový význam, který není v rozporu s primárním právem Evropské unie.

2.3.4.2. Argument výkladu v souladu s Listinou základních práv EU

S argumentem výkladu v souladu s primárním právem EU úzce souvisí *argument výkladu v souladu s Listinou základních práv Evropské unie*. Tato lidskoprávní charta obsahuje plně rozvinutý katalog základních práv, který je ještě rozsáhlejší než katalogy základních práv mnoha členských států.²⁰⁵ Listina základních práv EU má na základě ustanovení čl. 6 odst. 1 SEU stejnou právní sílu jako Smlouva o Evropské unii a Smlouva o fungování Evropské unie. Ustanovení

²⁰⁰ Čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie.

²⁰¹ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2. str. 106.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ BOHÁČ, Radim, ed. *Legislativní proces: (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2011. ISBN 978-80-7312-074-0., str. 501.

²⁰⁴ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 237.

²⁰⁵ GRIMM, Dieter, Mattias WENDEL a Tobias REINBACHER.: European Constitutionalism and the German Basic Law, in: ALBI, Anelli a Samo BARDUTZKY, ed. *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law. National Reports*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-94-6265-272-9., str. 473.

Listiny základních práv EU jsou na základě jejího čl. 51 určena institucím a orgánům Evropské unie a členským státům, pokud aplikují právo Unie. V procesu transpozice směrnic Evropské unie je tak interpret povinen vykládat příslušná ustanovení směrnice v souladu s Listinou základních práv EU.

2.3.4.3. Argument výkladu v souladu s legislativními právními akty EU

Podobně jako předchozí dva argumenty, také *argument výkladu v souladu s legislativními právními akty Evropské unie* vychází z hierarchizace unijního právního řádu. Jak uvádí Lenka Pítrová, v souvislosti s Lisabonskou smlouvou došlo k daleko větší formalizaci hierarchie právních aktů Evropské unie. Každý typ závazného právního aktu je používán na úrovni legislativní,²⁰⁶ pro přijímání delegovaných aktů²⁰⁷ a pro přijímání prováděcích aktů.²⁰⁸ Vedle legislativních aktů a prováděcích aktů tak existuje ještě třetí kategorie delegovaných právních aktů. Delegované právní akty mají základ v legislativním aktu, který obsahuje zmocnění k jejich přijetí, a musí tak být s příslušným legislativním aktem v souladu.²⁰⁹ Podobně se vyjadřuje Richard Král, který uvádí: „*Vzhledem ke kontextu členění směrnic zavedeného Lisabonskou smlouvou je pak např. třeba vykládat delegované i prováděcí směrnice v souladu se směrnicemi legislativními.*“²¹⁰ Argument výkladu v souladu s legislativními právními akty Evropské unie tak vychází z požadavku, aby interpret přisuzoval interpretovanému ustanovení delegovaného právního aktu význam neodporující legislativnímu aktu, na základě kterého došlo k jeho vydání.

2.3.4.4. Argument přednosti práva EU vůči národním právním řádům

Argument přednosti práva Evropské unie vůči národním právním řádům vyplývá ze vztahu práva Evropské unie a českého právního řádu. Právo Evropské unie je nadřazeno právním řádům členských států, členské státy tak nesmějí aplikovat vnitrostátní právní normy, které by byly v rozporu s právem Evropské unie.²¹¹ V rozsahu přenesení pravomocí orgánů národních států na Evropskou unii tak mají unijní právní normy aplikační přednost před právním řádem členských států, tedy i normami ústavními. Tento princip vyplývá jednak z primárního práva Evropské unie, tak i ze samotného aktu přenesení pravomocí orgánů České republiky na Evropskou unii, který se

²⁰⁶ čl. 289 Smlouvy o fungování Evropské unie.

²⁰⁷ čl. 290 Smlouvy o fungování Evropské unie.

²⁰⁸ čl. 291 Smlouvy o fungování Evropské unie.

²⁰⁹ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2. str. 117.

²¹⁰ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 237.

²¹¹ FOSTER, Nigel G. *EU law directions*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-958159-7., str. 119 – 123.

uskutečnil na právním základě ustanovení čl. 10a odst.1 Ústavy České republiky²¹². K doktríně přednosti evropského práva se přihlásil Evropský soudní dvůr již v šedesátých letech minulého století ve výše zmiňovaném rozhodnutí ve věci *Costa vs. ENEL*, v rámci kterého popřel možnost aplikační přednosti práva členských států před právním řádem Evropské unie.

Řada nejvyšších soudních instancí členských států Evropské unie se však nikdy zcela nepodřídila doktríně absolutní přednosti unijního práva nad veškerým ústavním právem.²¹³ Tak tomu bylo též v případě Ústavního soudu České republiky, který se k výše uvedené problematice vyjádřil v často citovaném nálezu *Cukerné kvóty III*, v rámci kterého se zabýval limity propůjčení pravomocí ve prospěch Evropské unie. K limitům propůjčení pravomoci Ústavní soud ČR uvádí, že „*delegace části pravomocí vnitrostátních orgánů může trvat potud, pokud tyto pravomoci jsou orgány ES vykonávány způsobem slučitelným s uchováním základů státní suverenity ČR a způsobem, jenž neohrožuje samotnou podstatu materiálního právního státu*“.²¹⁴ V rozhodnutí *Cukerné kvóty III* tak Ústavní soud ČR zdůraznil, že přenesení části pravomocí vnitrostátních orgánů na Evropskou unii je podmíněné a může přetrvávat, pokud jsou tyto pravomoci vykonávány způsobem slučitelným se zachováním základů státní suverenity České republiky, neohrožujícím základní principy české ústavy, které nepodléhají revizi ze strany ÚS ČR (materiální ohnisko ústavy), přičemž pokud by byly tyto podmínky ohroženy, byl by Ústavní soud povolán k ochraně ústavnosti a ústavnímu přezkumu.²¹⁵ Doktrína „*potud, pokud*“ formulovaná ve světle nálezu *Cukerné kvóty III* se tak při aplikaci evropského unijního práva uplatní v zásadě ve dvou směrech. Za prvé, právo Evropské unie bude aplikovatelné přednostně před českými ústavními normami potud, pokud bude zajištěno zachování základů státní suverenity České republiky. Za druhé, aplikací evropského unijního práva nesmí dojít k ohrožení podstatných náležitostí demokratického právního státu, které leží na základě čl. 9 odst. 2 dokonce mimo dispozice samotného ústavodárce.

Ústavní soud České republiky ve své judikatuře často vychází z argumentace německého Spolkového ústavního soudu. Německá ústava z roku 1949, která měla být anti-autoritářskou odpovědí na zvěrstva spáchaná za nacionálně socialistického režimu, zakotvuje široce sledovaný

²¹² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²¹³ KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÜHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: casebook*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-664-8., str. 130.

²¹⁴ Nález sp. zn. Pl. ÚS 50/04 ze dne 8.3.2006.

²¹⁵ KÜHN, Zdeněk.: The Czech Republic: From a Euro-Friendly Approach of the Constitutional Court to Proclaiming a Court of Justice Judgment Ultra Vires, in: ALBI, Anelli a Samo BARDUTZKY, ed. *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law. National Reports*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-94-6265-272-9., str. 824.

model ústavnosti.²¹⁶ Na rozdíl od ústavních zákonů jiných členských států (např. Chorvatska, Portugalska), německá ústava neobsahuje (obdobně jako Ústava ČR) ustanovení výslovně upravující otázku nadřazenosti (popř. přímého účinku) evropského unijního práva.²¹⁷ Při vymezení doktríny „*potud, pokud*“ tak Ústavní soud ČR částečně rozvinul judikaturu Spolkového ústavního soudu, který vymezil určité mantinely pro přednostní aplikaci práva Evropské unie v sérii rozhodnutí označovaných jako *Solange*. V 70. letech minulého století si Spolkový ústavní soud vyhradil v rámci rozhodnutí *Solange I* právo přezkumu komunitárních právních předpisů v případě, že by evropská právní úprava mohla ohrozit ústavou zaručená základní práva německých občanů.²¹⁸ Této pravomoci se však Spolkový Ústavní soud do jisté míry vzdal v rozhodnutí *Solange II*, ve kterém konstatoval, že úroveň ochrany základních práv dosáhla na evropské úrovni srovnatelné úrovně s německými standardy ochrany, a tedy po dobu, po kterou bude tento stav trvat, se Spolkový ústavní soud zdrží přezkumu ústavnosti právních norem evropského unijního práva.²¹⁹

Argument přednosti práva Evropské unie vůči národním právním řádům se opírá o aplikační přednost unijních právních norem před veškerými vnitrostátními právními normami. Z výše uvedeného nicméně vyplývá, že přestože argument přednosti práva Evropské unie bude obecně použitelný při výkladu unijních právních norem, nebude platit bezvýhradně. V případě, že by v důsledku interpretované právní normy došlo k ohrožení zachování základů státní suverenity České republiky či samotné podstaty materiálního právního státu, její přednostní aplikace se neuplatní. Přestože se jedná o situaci velmi nepravděpodobnou, měl by interpret přistupovat k argumentu přednosti práva Evropské unie s patřičnou obezřetností.

²¹⁶ GRIMM, Dieter, Mattias WENDEL a Tobias REINBACHER.: European Constitutionalism and the German Basic Law, in: ALBI, Anelli a Samo BARDUTZKY, ed. *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law. National Reports*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-94-6265-272-9., str. 407.

²¹⁷ Tamtéž, str. 422.

²¹⁸ Rozhodnutí ve věci *Solange I* (BVerfGE 37, 271) ze dne 29.5.1974.

²¹⁹ Rozhodnutí ve věci *Solange II* (BVerfGE 73, 339) ze dne 22.10.1986.

2.3.4.5. Argument výkladu v souladu s ústavou ČR

S argumentem přednosti práva Evropské unie vůči národním právním řádům úzce souvisí *argument výkladu v souladu s ústavou ČR*, který v podobě zásady ústavně konformního výkladu zmiňuje v rámci systematického výkladu také Jan Wintr.²²⁰ Přestože požadavek ústavně konformního výkladu má svoje opodstatnění v rámci interpretace českého práva, jeho aplikace na výklad směrnic Evropské unie je ve světle předchozího argumentu více než kontroverzní.

S ohledem na zásadu přednosti práva Evropské unie je zejména sporné, zda národní právní normy, do kterých byla transponována právní úprava stanovená směrnicí, podléhají přezkumu ústavnosti ze strany Ústavního soudu ČR. Samotný Ústavní soud ČR se k této otázce vyjádřil ve výše uvedeném nálezu *Cukerné kvóty III*, v rámci kterého judikoval, že pokud Společenství deleguje pravomoci zpět na členské státy za účelem provedení unijních právních aktů nebo ponechá-li určitou oblast bez právní úpravy, dostává příslušná právní úprava formu národního právního předpisu, a jako taková podléhá plnému přezkumu ze strany Ústavního soudu ČR. Tento přístup „úplné ústavní revize“ transponovaného unijního práva byl však o několik týdnů později relativizován rozhodnutím Ústavního soudu ve věci *Evropského zatýkacího rozkazu*, ve kterém Ústavní soud uvádí, že v případech, „kde delegace pravomoci nedává členskému státu žádný prostor pro uvážení, pokud jde o výběr prostředků, tj. tam, kde česká právní úprava reflektuje závaznou normu evropského práva, doktrína přednosti komunitárního práva zásadně neumožňuje Ústavnímu soudu přezkoumávat takovouto českou normu z hlediska conformity s ústavním pořádkem České republiky“.²²¹ Navzdory výše uvedenému „sebeomezení“ v nálezu ve věci *Evropského zatýkacího rozkazu* však Ústavní soud ČR v praxi zatím vždy přezkoumával právní předpisy implementující evropské unijní právo.²²²

Přestože Ústavní soud ČR v praxi provádí přezkum ústavnosti právních předpisů transponujících obsah příslušné směrnice, požadavek ústavně konformního výkladu textu směrnice v procesu transpozice však, podle mého názoru, postrádá jakýkoli právní základ. Je tomu tak zejména z důvodu výše popsané přednosti evropského unijního práva. Přesto se domnívám, že argument výkladu v souladu v ústavou ČR má při výkladu evropského unijního práva své uplatnění, a to v rozsahu, ve kterém se přednostní aplikace evropského unijního práva neuplatní.

²²⁰ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 63.

²²¹ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006.

²²² KŮHN, Zdeněk.: The Czech Republic: From a Euro-Friendly Approach of the Constitutional Court to Proclaiming a Court of Justice Judgment Ultra Vires, in: ALBI, Anelli a Samo BARDUTZKY, ed. *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law. National Reports*. New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-94-6265-272-9., str. 824 - 825.

Bude se tak jednat zejména o případy, kdy by výkladem textu směrnice mohlo dojít k ohrožení zachování základů státní suverenity či podstatných náležitostí demokratického právního státu.

2.3.4.6. Argument výkladu podle preambule směrnice

Preambule právních předpisů plní z hlediska interpretace evropského unijního práva důležitou roli. Na základě ustanovení čl. 7 Legislativních pokynů mají „*všechny akty Společenství s obecnou působností standardní strukturu (název, preambuli, normativní část, případně přílohy)*“. Součástí preambule směrnic je zejména odůvodnění příslušné právní úpravy. „*S ohledem na kontext struktury samotných směrnic je tak např. třeba vlastní články směrnice vykládat s přihlédnutím k odůvodnění v preambuli směrnice, které často může upřesňovat nebo vyjasňovat jejich význam.*“²²³ Preambule směrnice kromě odůvodnění často obsahuje také nejrůznější politické proklamace, informace o historických okolnostech jejího vzniku, myšlenky a cíle, které prozařují napříč celým vykládaným textem. Takové informace mohou být velmi přínosné pro výklad jednotlivých ustanovení směrnice. **Argument výkladu podle preambule směrnice** tak vychází z požadavku, aby interpret příslušnou směrnicí vykládal s přihlédnutím k její preambuli.

2.3.4.7. Argument bezrozpornosti právního řádu EU

Další z argumentů systematického výkladu vychází z požadavku zákazu interpretace textu směrnice vedoucího k rozporu s jinými unijními právními normami. Tento argument tak nachází uplatnění zejména tehdy, kdy dvě normy sice nejsou v přímém logickém rozporu (který by bylo možné odstranit interpretačními derogačními pravidly), avšak použitím interpretace by se do rozporu dostat mohly.²²⁴ **Argument bezrozpornosti právního řádu Evropské unie** se tak opírá o zákaz výkladu příslušného ustanovení způsobem, který by vedl k rozporu s jinými normami unijního práva.

2.3.4.8. Argument vyloučení redundance

Argument vyloučení redundance vychází z předpokladu, že žádné ustanovení práva Evropské unie by nemělo být redundantní.²²⁵ Považujeme-li právní řád za racionální, nemůže obsahovat ustanovení redundantní (tzn. ustanovení, která nedopadají na žádnou reálnou situaci),

²²³ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 236.

²²⁴ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 72.

²²⁵ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 17.

při výkladu je tak potřeba zvolit takovou výkladovou variantu určitého ustanovení, v jejímž důsledku se jiné ustanovení nestane obsolentní.²²⁶ K požadavku vykládat ustanovení evropského unijního práva způsobem, který spíše zachovává jejich smysl, než který je činí (v praktické rovině) redundantním se vyslovil Evropský soudní dvůr například v rozhodnutí ve věci *Komise vs. Německo*.²²⁷

2.3.4.9. Argument úplnosti právního řádu

Argument úplnosti právního řádu se opírá o zákaz vykládat příslušná ustanovení tak, že by tím byly vytvářeny mezery v zákoně, přičemž mezerou v zákoně se rozumí nezamýšlená neúplnost zákonodárství, kdy pro konkrétní případ chybí v zákoně aplikovatelné ustanovení, které by ale existovat mělo, aby byl právní řád celistvý.²²⁸ Požadavek úplnosti právního řádu Evropské unie je však sporný. Unijní právní řád neobsahuje komplexní úpravu všech oblastí života občanů Evropské unie, ale představuje právní úpravu určité výšece právních vztahů, které jsou upravovány na unijní úrovni. Argument úplnosti právního řádu se tak neuplatní za všech okolností. Domnívám se, že interpret může při výkladu evropského unijního práva použít tento argument pouze v případě interpretace právní úpravy, která spadá do oblasti výlučné pravomoci podle ustanovení čl. 3 SFEU. Na základě ustanovení čl. 2 odst. 1 SFEU platí, že svěřují-li v určité oblasti zakladatelské smlouvy Evropské unii výlučnou pravomoc, může pouze EU vytvářet a přijímat právně závazné akty, přičemž členské státy tak mohou činit pouze tehdy, jsou-li k tomu Evropskou unií zmocněny nebo provádějí-li příslušné unijní akty. V oblasti výlučné pravomoci Evropské unie tak lze, podle mého názoru, předpokládat, že by unijní právní úprava měla vytvářet úplný právní řád.

2.3.4.10. Argument a rubrica

Posledním argumentem metody systematického výkladu je *argument a rubrica*, zohledňující význam nadpisů uvnitř unijního právního předpisu. V průběhu interpretace evropského unijního práva lze na základě tohoto argumentu, v případě pochybností, argumentovat příslušným nadpisem.²²⁹ Legislativní pokyny v ustanovení čl. 8 stanoví: „*Název aktu vyznačuje co nejstručněji a nejúplněji jeho předmět, který neuvádí v omyl co do obsahu normativní části. Název lze případně doplnit zkráceným názvem.*“ Na základě argumentu *a rubrica* by tak měl interpret při výkladu směrnic přihlídnout také k významu jednotlivých nadpisů. Předmětem zájmu by však

²²⁶ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 80.

²²⁷ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-102/97 ze dne 9. září 1999 (bod 43).

²²⁸ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 86 - 87.

²²⁹ Tamtéž. str. 93 - 94.

v tomto ohledu neměly být pouze nadpisy obsažené uvnitř interpretované směrnice, ale také samotný název směrnice, který může mít značnou vypovídající hodnotu při výkladu jejích jednotlivých ustanovení.

Kategorii standardních výkladových metod uzavřel výklad systematický, který interpreta nabádá k zohlednění kontextu vykládaného ustanovení unijního právního předpisu v rámci určitého celku, do kterého je interpretovaný text zasazen. Tímto celkem může být samotný vykládaný právní předpis, případně unijní právní řád. Metoda systematického výkladu evropského unijního práva vychází z předpokladu, že evropský normotvůrce je racionální, tedy že vytváří koherentní a úplný právní řád, jehož právní normy jsou vnitřně provázané. Z hlediska systematiky právního řádu Evropské unie lze rozlišovat dvě základní kategorie, a to právo primární a sekundární. Primární právo tvoří zejména zakladatelské smlouvy uzavřené mezi jednotlivými státy, přičemž od primárního práva je odvozeno sekundární právo, jehož vnitřní struktura je stanovena Legislativními pokyny. Národní právní řády ve své systematicce vycházejí obvykle z rozdělení právních odvětví na soukromoprávní a veřejnoprávní větev. Právo Evropské unie však často kombinuje prvky soukromého i veřejného práva (např. v oblasti práva hospodářské soutěže), rozdělení práva na veřejné a soukromé tak na úrovni práva Evropské unie značně oslabuje. Myslím si, že při výkladu unijních právních norem tedy nelze klást striktní hranici mezi právo soukromé a veřejné. V souvislosti s metodou systematického výkladu jsem dále zmínil interpretační derogační pravidla, kterými jsou *lex superior derogat legi inferiori*, *lex specialis derogat legi generali* a *lex posterior derogat legi priori*, kterými si může interpret vypomoci v případě kolize unijních právních norem.

Nakonec jsem uvedl deset argumentů metody systematického výkladu. Argument výkladu v souladu s primárním právem Evropské unie, argument výkladu v souladu s Listinou základních práv EU a argument výkladu v souladu s legislativními právními akty Evropské unie vychází z vnitřní hierarchie právních norem unijního právního řádu a obecného požadavku, aby normy nižší právní síly byly vykládány v souladu s normami vyšší právní síly, popř. v souladu s legislativními právními akty. Na vzájemný vztah práva Evropské unie a národních právních řádů ve světle zásady přednosti práva Evropské unie jsem poukázal v souvislosti s formulováním argumentu přednosti práva Evropské unie vůči národním právním řádům a argumentu výkladu v souladu s ústavou ČR. Oba zmíněné argumenty vychází ze zásady přednosti práva Evropské unie před vnitrostátními právními normami, a to včetně norem ústavních. Tato zásada přednosti se však neuplatní bezvýhradně a při výkladu evropského unijního práva je tak potřeba vycházet z mantinelů, které v souvislosti s prioritou použití unijních právních norem stanovil Ústavní soud

České republiky. Dalším argumentem, který jsem uvedl výše, je argument výkladu podle preambule směrnice, který se opírá o požadavek výkladu směrnice ve světle její preambule. Z předpokladu racionálního zákonodárce vychází zbývající čtveřice argumentů systematického výkladu, kterými jsou argument bezrozpornosti právního řádu Evropské unie, argument vyloučení redundance, argument úplnosti právního řádu a argument a rubrica. Všechny čtyři argumenty se opírají o zohlednění vnitřní struktury unijního právního řádu a vzájemného provázání jeho právních norem. Metoda systematického výkladu je tak, podle mého názoru, nedílnou a významnou součástí výkladu evropského unijního práva.

2.4. Historický výklad

Nyní se však již přesuneme od standardních výkladových metod k metodám nadstandardním. Pomocí metody historického výkladu zjišťuje interpret smysl konkrétního ustanovení z hlediska úmyslu zákonodárce.²³⁰ „*Historický výklad se primárně neorientuje na text zákona, nýbrž na vůli zákonodárce. Zákon je totiž normativní právní akt. Slovo akt pochází z latinského actus, čin. Zákon je čin, projev vůle zákonodárce, obsahující obecně závazná pravidla chování. Kromě textu tak lze zkoumat i tuto vůli.*“²³¹ Právní normy evropského unijního práva jsou projevem vůle evropského normotvůrce. V rovině výkladu práva Evropské unie však odhalení jeho vůle nebude zdaleka jednoduché, a to zejména z důvodu značné komplikovanosti celého legislativního procesu Evropské unie, ve kterém mají hlavní slovo tři klíčové instituce Evropské unie, a to Rada Evropské unie, Evropský parlament a Evropská komise. Každá z těchto institucí sleduje poněkud jiný zájem, jejich úmysly se tak mohou lišit. V tomto ohledu však Jan Wintř zmiňuje zásadu presumované jednotné vůle zákonodárce, podle níž doložitelná vůle formálních i neformálních aktérů legislativního procesu se považuje za vůli zákonodárce, není-li prokázán opak.²³² Za vůli normotvůrce je tak potřeba považovat vůli skutečného tvůrce návrhu, není-li prokázáno, že nadřazení aktéři legislativního procesu s příslušným ustanovením spojovali jiný účel či jiný význam.²³³

Úmysl normotvůrce lze odvozovat ze samotného textu interpretovaného unijního právního předpisu. Z hlediska zkoumání tohoto úmyslu jsou důležitá zvláště obecná ustanovení právního

²³⁰ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 147.

²³¹ WINTŘ, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 101.

²³² Tamtéž, str. 114.

²³³ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-149-9., str. 120.

předpisu, které zahrnují případně i základní zásady interpretace příslušných ustanovení.²³⁴ Metoda historického výkladu se však zaměřuje na zjišťování poznatků o záměru zákonodárce také z jiných zdrojů poznání, než je pouze text právního předpisu. Jan Wintr v tomto ohledu poukazuje na průběh legislativního procesu, v rámci kterého mohou být přínosné dokumenty typu důvodové zprávy. Takový způsob poznání záměru normotvůrce se však může stát nedostatečným v případě, kdy je příslušný právní předpis schválen ve znění pozměňovacích návrhů. V takovém případě je pro účely správného interpretačního závěru nutné prostudovat také jednotlivá odůvodnění úspěšných předkladatelů pozměňovacích návrhů, jsou-li k dispozici.²³⁵ Zdrojem takového poznání pak mohou být např. zápisy z plenárních zasedání Evropského parlamentu, pozměňovací návrhy Komise apod.

2.4.1. Travaux préparatoires

V souvislosti s poznáním úmyslu evropského normotvůrce by si interpret mohl v procesu výkladu práva Evropské unie vypomoci materiály zachycující přípravné práce (*travaux préparatoires*) na zakladatelských smlouvách. Přípravné práce mohou odhalit původní záměr normotvůrce v případech, kdy samotný text neposkytuje uspokojivou odpověď.²³⁶ Jejich zohlednění pro interpretační závěry je však problematické. Materiály zachycující přípravné práce byly uchovány v tajnosti, přičemž komunikace mezi zakládajícími členskými státy probíhala většinou cestou diplomacie, tedy zásadně veřejnosti nepřístupnou formou.

Jak uvádí dvojice autorů Samuli Miettinen a Merita Kettunen, po většinu současné éry evropské integrace Evropský soudní dvůr při interpretaci zakládajících smluv nepřipustil materiály zachycující přípravné práce jako důkaz úmyslu normotvůrce. Starší literatura naznačuje, že neochota odkazovat na přípravné práce souvisí s omezeným veřejným přístupem k nim. Generální advokáti nicméně často zohledňovali ve svých odůvodněních přípravné práce při interpretaci sekundární legislativy.²³⁷ Značný přelom v tomto zdrženlivém přístupu přineslo až rozhodnutí ve věci *Komise vs. Spojené Království*,²³⁸ v rámci kterého se ESD ve svém odůvodnění zabýval též materiály zachycující přípravné práce když dovozoval, zda signatáři Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou energii zamýšleli případné uplatnění této smlouvy na

²³⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1., str. 148.

²³⁵ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 102 - 103.

²³⁶ MIETTINEN, Samuli a MERITA KETTUNEN. *Travaux to the EU Treaties: Preparatory Work as a Source of EU Law*. Cambridge Yearbook of European Legal Studies. 2015, 17(1). 145 – 167., str. 167.

²³⁷ Tamtéž, str. 164 – 165.

²³⁸ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-61/03 ze dne 12. dubna 2005.

vojenské využití jaderné energie.²³⁹ Obsahem přípravných prací ESD již explicitně argumentoval v často zmiňovaném rozhodnutí ve věci *Pringle vs. Irsko*.^{240 241}

David Sehnálek zmiňuje, že v souvislosti se zohledněním *travaux préparatoires* může zároveň působit poněkud kontroverzně, že by nově přistoupiví státy byly vázány právem vykládaným podle záměru, který by jim mnohdy ani nemohl být zcela znám. K zohlednění *travaux préparatoires* dále uvádí, že z důvodu nepřístupnosti materiálů zachycující přípravné práce na zakladatelských smlouvách bude identifikace úmyslu normotvůrce (tj. jednotlivých států) na základě přípravných materiálů prakticky nemožná.²⁴² To však, podle mého názoru, nelze tvrdit bezvýjimečně. Evropský soudní dvůr v několika nedávných rozhodnutích přehodnotil své námitky vůči zohlednění přípravných prací a recentní literatura je mnohem více otevřenější k zohlednění *travaux préparatoires* jako součásti odůvodnění rozhodnutí Evropského soudního dvora.²⁴³ Ve světle výše uvedeného se tak zdá, že zatímco *travaux préparatoires* mají omezený vliv ve srovnání s ostatními výkladovými metodami, jejich význam není vůbec marginální a naopak se zdá, že se v nadcházejících letech bude výrazně zvyšovat.²⁴⁴

2.4.2. Argumenty historického výkladu

Stejně jako v případě ostatních výkladových metod, tak i v rámci metody historického výkladu níže uvedu postupně šest konkrétních argumentů, které mohou být použity při výkladu evropského unijního práva. Přestože níže uvedené argumenty nemají ambici podat vyčerpávající přehled specifik interpretace evropského unijního práva ve vztahu k metodě historického výkladu, ani taxativní výčet argumentů této interpretační metody, pokusím se za jejich pomoci poukázat na určitá specifika, která by měl interpret při výkladu unijních právních norem zohlednit.

²³⁹ „Pravdou je, jak to konstatoval generální advokát v bodech 80 a 81 svého stanoviska, že z tohoto kontextu a z některých prohlášení uložených v rámci přípravných prací na této Smlouvě, vyplývá, že případné uplatnění Smlouvy na vojenské využití jaderné energie bylo zamýšleno a projednáváno zástupci států účastnicích se těchto jednání.“ – viz bod 29 předmětného rozhodnutí.

²⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-370/12 ze dne 27. listopadu 2012.

²⁴¹ V rámci tohoto rozhodnutí ESD posuzoval platnost rozhodnutí Evropské rady 2011/199/EU ze dne 25. března 2011, kterým se mění čl. 136 SFEU pokud jde o mechanismus stability pro členské státy, jejichž měnou je euro, přičemž Evropský soudní dvůr v tomto konkrétním případě dovozoval na základě obsahu přípravných prací účel článku 125 SFEU, kdy uvádí, že „z prací na posledně uvedené smlouvě přitom vyplývá, že účelem článku 125 SFEU je zajistit, aby členské státy dodržovaly zdravou rozpočtovou politiku.“ – viz. bod 135 předmětného rozhodnutí.

²⁴² SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 111 - 112.

²⁴³ MIETTINEN, Samuli a Merita KETTUNEN. *Travaux to the EU Treaties: Preparatory Work as a Source of EU Law*. Cambridge Yearbook of European Legal Studies. 2015, 17(1). 145 – 167., str. 145.

²⁴⁴ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 31.

2.4.2.1. Argument subjektivně historického výkladu

Jako první argument této interpretační metody bych rád uvedl *argument subjektivně historického výkladu*, který vychází z požadavku, aby interpret přikládal právnímu předpisu takový význam, který mu prokazatelně přikládal jeho autor.²⁴⁵ Jako zdroj poznání pak interpretovi může v tomto smyslu posloužit v zásadě cokoliv, co o této vůli může podat zprávu. Interpret se tak může pokusit zjistit subjektivní vůli evropského normotvůrce z odůvodnění právní úpravy, které je v případě směrnic uváděno zpravidla v jejich preambulích. Dalším zdrojem poznání může být důvodová zpráva (*explanatory memorandum*), která je Evropskou komisí obligatorně připojována k předkládanému legislativnímu návrhu. V rámci důvodové zprávy má Evropská komise na základě ustanovení čl. 25 interinstitucionální dohody o zdokonalení tvorby právních předpisů²⁴⁶ povinnost vysvětlit a odůvodnit volbu právního základu, druhu právního aktu a ozřejmit, proč jsou navrhovaná opatření opodstatněná z hlediska zásady subsidiarity a proporcionality.

Při zjišťování vůle normotvůrce lze v případě interpretace směrnic dále přihlídnout k podrobnému vyjádření hodnotící finanční dopad návrhu a posouzení dopadu na národní a regionální legislativu, které musí legislativní návrhy povinně obsahovat. Interpret si při zjišťování skutečné vůle evropského normotvůrce může vypomoci také zápisy a dokumenty souvisejícími s projednáváním legislativních aktů Radou EU, které jsou dostupné ve Veřejném rejstříku dokumentů Rady. Pro zjištění vůle normotvůrce mohou dále posloužit také jakékoli jiné zveřejněné zápisy z jednání jednotlivých orgánů Evropské unie, záznamy o postojích členských států a zainteresovaných subjektů k navrhované legislativní úpravě zachycené prostřednictvím různé formy veřejných konzultací, dotazníků a tzv. zelených knih.²⁴⁷

2.4.2.2. Argument odvržení zamítnuté alternativy

Závěry o subjektivní vůli evropského normotvůrce lze odvozovat také od výsledku hlasování o pozměňovacích návrzích v průběhu evropského legislativního procesu. *Argument odvržení zamítnuté alternativy* je založen na předpokladu, že by interpret měl odmítnout takový výklad, ke kterému vedl zřetelněji pozměňovací návrh, který byl v rámci evropského legislativního

²⁴⁵ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 110.

²⁴⁶ Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o zdokonalení tvorby právních předpisů ze dne 13. dubna 2016.

²⁴⁷ PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2. str. 98 - 128.

procesu odmítnut.²⁴⁸ Zdrojem poznání tak mohou být pro interpreta v tomto smyslu např. pozměňovací návrhy učiněné v průběhu projednání návrhu na půdě Evropského parlamentu, zástupců členských států v Radě Evropské unie, případně průběh tzv. dohádovacího řízení mezi Evropským parlamentem a Radou Evropské unie.

2.4.2.3. Argument subjektivně teleologického výkladu

Skutečnou vůli normotvůrce může interpret odvodit také z toho, jaký účel s vytvořenou právní normou normotvůrce prokazatelně spojoval. Zdroje informací, které mu mohou posloužit ke zjištění takového účelu budou stejné, jaké již byly uvedeny v případě argumentu subjektivně historického výkladu, tedy v zásadě vše, co může interpretovi o konkrétním účelu podat zprávu (např. odůvodnění právní úpravy, důvodová zpráva, zápis z plenárního zasedání Evropského parlamentu apod.). Takový účel lze odvodit také z výsledku hlasování zákonodárního sboru (viz. argument zamítnuté alternativy).²⁴⁹

2.4.2.4. Argument výkladu podle dobových okolností

Dalším argumentem metody historického výkladu je *argument výkladu podle dobových okolností*, který je založen na odvozování úmyslu normotvůrce z politických, společenských a ekonomických okolností přijetí právního předpisu. Jan Wintr v tomto ohledu hovoří o zásadě výkladu podle dobových okolností (*occasio legis*). Jak nicméně sám zmiňuje, vykládat právní normy podle dobových okolností je ošemetné, protože není úplně zřejmé, které okolnosti bral normotvůrce doopravdy v potaz. Pokud však vliv takových okolností, kterými mohou být například hospodářské změny, sociální otřesy, kriminalita, politické události, události v zahraničí či vědecký pokrok, nebude doložen v důvodové zprávě či jiném záznamu svědčící o jejím zohlednění v připravované změně či návrhu právního předpisu, bude takto zvolený výklad přesvědčivý jen omezeně.²⁵⁰ Vykládat unijní právní předpisy podle dobových okolností je tak o to ošemetnější.

Domnívám se, že první překážkou použitelnosti argumentu výkladu podle dobových okolností je samotná dynamika evropské integrace, se kterou se unijní právo vyvíjí. Interpretace podle dobových okolností může být v prostředí překotně se vyvíjejícího ekonomického života Evropské unie, který je zatím stále hlavním objektem regulace evropského unijního práva,

²⁴⁸ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 111 - 112.

²⁴⁹ Tamtéž, str. 114 - 115.

²⁵⁰ Tamtéž, str. 115.

poněkud zavádějící pro interpretační závěr.²⁵¹ Jako druhé úskalí použitelnosti tohoto argumentu při interpretaci unijního práva považují skutečnost, že ve většině případů nelze přesvědčivě zjistit, které okolnosti bral normotvůrce skutečně v potaz, a to především s ohledem na složitost evropského legislativního procesu. Pokud se tak nejedná například o silné hospodářské otřesy (např. světová finanční krize z roku 2008), či významné společenské krize (např. současná migrační krize), je těžké odvozovat, které okolnosti považoval normotvůrce za relevantní. Praktickým vodítkem však v tomto ohledu může být preambule interpretované směrnice, která je často užitečným zdrojem poznání okolností, který byly impulzem pro přijetí příslušné právní regulace. S ohledem na výše uvedené by nicméně měl interpret přistupovat k argumentu výkladu podle dobových okolností s opatrností a vždy zvážit jeho relevanci.

2.4.2.5. Argument zohlednění vývoje práva

Vedle zohlednění dobových okolností lze vyvozovat pravděpodobný úmysl normotvůrce také z komparativního srovnání nové právní úpravy s právní úpravou předchozí. V tomto smyslu tak lze hovořit o *argumentu zohlednění vývoje práva*. Vzájemné porovnání nové a původní právní úpravy umožňuje uplatnit poznatky z vývoje konkrétního právního institutu. O zohlednění vývoje práva lze mluvit v užším a širším slova smyslu. V užším slova smyslu lze dovést vůli normotvůrce z porovnání nové právní úpravy se stávajícím právním stavem. V širším slova smyslu pak lze mluvit o možnosti využít k výkladu práva poznatky z vývoje celého příslušného právního institutu.²⁵²

2.4.2.6. Argument dějin působení

Argument dějin působení vychází v rovině interpretace evropského unijního práva z kvaziprecedenční povahy judikatury Evropského soudního dvora. Jan Wintr v tomto smyslu hovoří o zásadě dějin působení, podle které má ustálená judikatura vyšších soudů České republiky interpretační relevanci, která přesahuje míru pouhé přesvědčivosti. Takový závěr vychází zejména z presumpce, že pokud by byl normotvůrce nespokojen s interpretačními závěry soudů, vždy může zasáhnout a provést změnu právního předpisu tak, aby určitému výkladu ze strany soudů do budoucna zamezil. Svoji nečinností tak normotvůrce nepřímo stvrzuje dosavadní výkladovou praxi promítnutou v konstantní judikatuře vyšších soudů.²⁵³ Myslím si, že interpretační relevanci

²⁵¹ Srov. PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 53.

²⁵² WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 116 - 117.

²⁵³ Tamtéž, str. 118.

má při výkladu práva Evropské unie také judikatura Evropského soudního dvora. Interpret si tak může pomoci relevantní judikaturou ESD. Jeho dostupná judikatura by zároveň neměla být interpretem při výkladu unijních právních norem opomíjena. Určitým specifíkem tohoto argumentu je pluralita jazykových verzí, ve kterých jsou rozhodnutí Evropského soudního dvora zveřejňována. Na rozdíl od mnohojazyčného zachycení unijních právních předpisů však nejsou jazykové verze navzájem rovnocenné. Tato skutečnost souvisí s jazykovým režimem rozhodnutí Evropského soudního dvora, v rámci kterého má každé rozhodnutí vlastní rozhodující jazykové znění, které se odvíjí od jednacího jazyka příslušného řízení. V případě zaměření se jen na jednu jazykovou verzi hrozí potenciálně nesprávné pochopení sdělení Evropského soudního dvora a za správný postup tak lze považovat porozumění rozhodnutí ESD na základě jeho rozhodného znění.²⁵⁴

V rovině interpretace práva Evropské unie zjišťuje interpret za pomoci metody historického výkladu smysl konkrétního ustanovení z hlediska úmyslu evropského normotvůrce. Zdrojem takového poznání může být samotný text interpretovaného právního předpisu (např. obecná ustanovení, preambule apod.), ale také související dokumenty (např. důvodová zpráva, zápisy ze zasedání orgánů Evropské unie apod.) a obecně vše, co může interpretovi podat o úmyslu normotvůrce zprávu (např. okolnosti přijetí zákona). V rovině interpretace práva Evropské unie lze úmysl normotvůrce zjistit též z materiálů zachycující přípravné práce (*travaux préparatoires*) na zakladatelských smlouvách. Jejich zohlednění při výkladu unijního práva však vyvolává značné kontroverze, a to zejména s ohledem na omezený veřejný přístup k nim. Rozsáhlejší odkazování na *travaux préparatoires* vyvolává otázky ohledně transparentnosti, demokracie a celkové uchopitelnosti („*manageability*“) primárního práva Evropské unie.²⁵⁵ V souvislosti s větší transparentností přípravných prací však lze očekávat, že význam *travaux préparatoires* bude v případě výkladu práva Evropské unie narůstat.

V rámci metody historického výkladu jsem dále uvedl šest konkrétních právních argumentů. První z nich je argument subjektivně historického výkladu, na základě kterého by měl interpret přikládat vykládanému ustanovení stejný význam, který mu přikládal jeho autor. Argument odvržení zamítnuté alternativy vychází z požadavku, aby interpret odmítl takový výklad, ke kterému vedl zřetelněji pozměňovací návrh, který byl v průběhu evropského

²⁵⁴ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 103.

²⁵⁵ MIETTINEN, Samuli a Merita KETTUNEN. *Travaux to the EU Treaties: Preparatory Work as a Source of EU Law*. Cambridge Yearbook of European Legal Studies. 2015, 17(1). 145 – 167., str. 146.

legislativního procesu odmítnut. Argument subjektivně teleologického výkladu se opírá o předpoklad, že vůli evropského normotvůrce lze odvodit také z účelu, který normotvůrce s unijní právní normou prokazatelně spojoval. Jako další jsem uvedl argument výkladu podle dobových okolností, který vychází ze zohlednění dobových okolností přijetí příslušného právního předpisu, jako jsou např. sociální otřesy, hospodářské krize apod. Posední dvojicí argumentů metody historického výkladu jsou argument zohlednění vývoje práva a argument dějin působení, na základě kterých lze úmysl evropského normotvůrce nepřimo odvodit také z porovnání současné a předchozí právní úpravy a z dostupné judikatury Evropského soudního dvora.

2.5. Teleologický výklad

Metoda teleologického výkladu se zaměřuje na účel právní normy, případně na účel právního předpisu jako celku, jehož je interpretovaná právní norma součástí. Samotné slovo teleologie vychází z řeckého slova *télos*, což znamená účel či cíl. Za teleologický výklad lze považovat také výklad právní normy ve světle účelů a hodnoty celého právního řádu. Teleologický výklad je tedy interpretací právní normy podle jejího účelu a smyslu.²⁵⁶

Lon Luvois Fuller k tvorbě práva jako cílevědomé činnosti poznamenává: „*Zákon je věc evidentně účelová, sloužící určitému cíli nebo skupině cílů vzájemně souvisejících.*“²⁵⁷ Aby však metoda teleologického výkladu byla relevantní a použitelná, musí být právní systém hodnotově ucelený. Právní řád jako celek je založen na obecných principech, které vytvářejí jeho vnitřní systém. Zásadní je proto vnitřní bezrozpornost a koherence těchto principů a hodnotových hledisek, kdy lze jeden princip odvozovat od jiného, jednu myšlenku opřít o druhou. Je proto nezbytné, aby právní normy vytvářely koherentní celek.

Podle Jana Wintra lze pod teleologický výklad zařadit také interpretaci zvažující ekonomické a sociální důsledky jako součást hodnoty účelnosti, která je implicitní součástí každého právního řádu, tedy i právního řádu Evropské unie. Teleologický výklad je metodou ke zjištění, jaký objektivní význam má text právní normy pro jeho dnešního adresáta. Nejde tak o zjištění, jaký význam se zákonným textem spojoval jeho autor, jak je tomu v případě metody historického výkladu. V pojetí jednotlivých výkladových cílů, které jsem nastínil výše, vede teleologický výklad k nalezení objektivně recentního výkladového cíle. Stoupenci objektivní

²⁵⁶ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 123 – 128.

²⁵⁷ FULLER, Lon L. *Morálka práva*. Vyd. 2. Praha: OIKOYMENH, 1998. Oikúmené. ISBN 80-86005-65-8. str. 135.

výkladové teorie tak upřednostňují teleologický výklad před metodou historického výkladu, a to v duchu myšlenky o zákonu moudřejším než je sám zákonodárce.²⁵⁸

Evropské právo je často působivé na papíře, společenská realita tomu však ne zcela vždy odpovídá.²⁵⁹ Evropský soudní dvůr se tak mnohdy pohybuje v rámci své judikatury na hraně mezi interpretací a dotvářením unijního práva. Problematice dotváření práva jsem se věnoval v rámci první části této práce. Hranice mezi interpretací práva a jeho dotvářením je však o to křehčí právě v případě použití metody teleologického výkladu. Teleologický výklad tak často umožňuje Evropskému soudnímu dvoru zaplňovat mezery v unijním právu, stejně tak lze s pomocí teleologického výkladu zúžit působnost evropského unijního práva formou teleologické redukce.²⁶⁰ Právě v případě teleologické redukce se však interpret, podle mého názoru, dostává již za hranu interpretace práva do oblasti jeho dotváření. Z hlediska teleologického výkladu směrnic budou mít zároveň podstatný význam jejich rozsáhlé preambule, neboť účel příslušné směrnice lze zjistit převážně z nich.²⁶¹

Ve světle výše uvedeného se tak pokusím níže formulovat šest argumentů teleologického výkladu. Tímto demonstrativním výčtem argumentů si kladu za cíl konkretizovat metodu teleologického výkladu a poukázat na její určitá specifika v procesu interpretace evropského unijního práva.

2.5.1. Argument výkladu v souladu s hodnotami EU

Právní řád určitého společenství lidí by neměl být hodnotově neutrální, ale měl by být postaven na hodnotách společnosti, která se příslušnými právními normami řídí. Stavebními kameny právního řádu Evropské unie jsou, podle mého názoru, hodnoty Evropské unie výslovně uvedené v ustanovení čl. 2 SEU. Těmito hodnotami jsou (i.) *úcta k lidské důstojnosti*, (ii.) *svoboda*, (iii.) *demokracie*, (iv.) *rovnost*, (v.) *právní stát* a (vi.) *dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin*. Tyto hodnoty mají vedle symbolického a politického významu také právní účinky.²⁶² K těmto hodnotám výslovně uvedeným v čl. 2 SEU považuji za vhodné přiřadit ještě

²⁵⁸ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 126 – 128.

²⁵⁹ CRUZ, Julio Baquero.: Francovich and Imperfect Law, in: MADURO, Miguel Poiaras a Loic AZOULAI. *The past and future of EU law: the classics of EU law revisited on the 50th anniversary of the Rome Treaty*. Oxford: Hart, 2010. ISBN 978-1-84113-712-4., str. 418.

²⁶⁰ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 36.

²⁶¹ LUTTERMANN, Karin. Multilingualism in the European Union Status quo and perspectives: The reference language model in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381., str. 325.

²⁶² PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2. str. 92.

konkrétnější hodnotu příznivého životního prostředí a hodnotu ochranu spotřebitele, které vyplývají z explicitních požadavků stanovených ve Smlouvě o fungování Evropské unie. První z těchto požadavků vychází z ustanovení čl. 11 SFEU, které stanoví: „*Požadavky na ochranu životního prostředí musí být zahrnuty do vymezení a provádění politik a činností Unie, zejména s ohledem na podporu udržitelného rozvoje.*“ Povinnost přihlížet k ochraně spotřebitele naproti tomu vychází z ustanovení čl. 12 SFEU, které uvádí: „*Požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a provádění jiných politik a činností Unie.*“ Výše uvedené hodnoty by tak měly být interpretem při výkladu evropského unijního práva zohledněny. **Argument výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie** tak vychází z požadavku, aby interpret vykládal evropské unijní právo v souladu s hodnotami Evropské unie.

Hodnoty Evropské unie, které jsem uvedl výše, jsou součástí primárního práva Evropské unie (resp. z něj bezprostředně vyplývají). Argument výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie tak může připomínat argument výkladu v souladu s primárním právem EU, který vychází z požadavku, aby interpret vykládal unijní právní normy způsobem, aby se nedostal do rozporu s primárním právem Evropské unie. O tomto argumentu byla řeč v rámci systematického výkladu. Argument výkladu v souladu s hodnotami EU však, naproti tomu, vychází z apelu na interpreta, aby byly unijní právní normy vykládány ve světle hodnot Evropské unie.

2.5.2. Argument výkladu v souladu s obecnými principy práva EU

Obecné principy práva Evropské unie chápu jako určité abstraktní, vůdčí právní ideje, které protínají právo Evropské unie a které jsou v průběhu evropské integrace dovozovány Evropským soudním dvorem. Jak uvádí Norbert Reich, obecné principy práva Evropské unie byly dlouho uznávány jako součást nepsaného práva. Postupem času vykryštalizovaly v ustálené judikatuře Evropského soudního dvoru a jakmile byly uznány, zejména jejich opakovanou aplikací, staly se součástí práva Evropské unie.²⁶³ V rámci dovozování těchto principů se však Evropský soudní dvůr ocitá na již několikrát výše zmíněné hranici mezi interpretací a tvorbou práva. Obecné principy práva Evropské unie tak obalují kostru v podobě stroze koncipovaných zakladatelských smluv masem, a přestože přispívají tomu, aby byl právní řád Evropské unie autonomní, soběstačný a koherentní, neměly by být záminkou pro plíživé rozšiřování kompetencí Evropské unie prostřednictvím soudcovského aktivismu, tedy formou dotváření práva.²⁶⁴ Interpret by však měl obecné principy práva EU při výkladu unijních právních norem zohlednit. **Argument výkladu**

²⁶³ REICH, Norbert. *General Principles and Fundamental Rights in EU Civil Law*. Revista Româna de Drept European. 2014 (4). 88-104., str. 89 – 90.

²⁶⁴ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *The constitutional allocation of powers and general principles of EU law*. Common Market Law Review. 2010, 47(6), 1629 - 1669., str. 1667 – 1668.

v souladu s obecnými principy práva EU tak vychází z požadavku, aby byly unijní právní normy vykládány v souladu s obecnými principy práva Evropské unie.

2.5.3. Argument zohlednění *effet utile* unijních právních norem

Tento argument teleologického výkladu úzce souvisí s požadavkem zohlednění účelu právní normy, která vychází z následujícího pravidla formulovaného Filipem Melzerem: „*Je-li interpretované ustanovení nejasné a je-li současně znám účel, kterého má být tímto ustanovením dosaženo, je třeba z několika jazykově možných výkladových výsledků vybrat právě ten, který je nejlépe uzpůsoben k naplnění tohoto účelu.*“²⁶⁵ Smlouva o fungování Evropské unie v čl. 197 odst. 1 stanoví, že účinné provádění práva Evropské unie členskými státy, které má zásadní význam pro řádné fungování EU, se pokládá za otázku společného zájmu. Přestože primární právo neozřejmuje, co „*účinné provádění*“ ve skutečnosti znamená, požadavek zohlednění účelu právní normy nabývá v rovině výkladu evropského práva zcela nový rozměr. Podle mého názoru je tomu tak z důvodu často skloňovaného *effet utile* unijního práva. Vymezení *effet utile* je však poněkud komplikované, přičemž v rámci právní obce napanuje obecná shoda ani na samotném doktrinálním vymezení tohoto pojmu. Někdo *effet utile* považuje za obecný princip právní, někdo za doktrínu a část právní obce pohlíží na *effet utile* jako na svébytnou výkladovou metodu.

Metoda teleologického výkladu vychází (stejně jako výklad systematický) z předpokladu racionálního zákonodárce, který přijetím právní normy sleduje určitý účel, kterého má být efektivně dosaženo. Jak uvádí Michael Potacs a Claudia Mayer, *effet utile* má z hlediska interpretace dlouhou tradici sahající až do římského práva. Obecně se jednalo o zásadu, která spočívala v požadavku vykládat příslušná ustanovení způsobem, který spíše zachovává jejich smysl, než aby je činil redundantními. Tato dvojice autorů pojímá *effet utile* jako princip, který obsahuje odlišné aspekty pokrývající rozsah od požadavku přiřadit ustanovení vždy alespoň nějaký smysl (*effet utile* v užším slova smyslu) až po požadavek přiřadit příslušnému ustanovení maximální možný účinek ve světle jeho předmětu a účelu (*effet utile* v širším slova smyslu).²⁶⁶ Princip *effet utile* v užším slova smyslu bychom tak mohli ztotožnit s argumentem vyloučení redundance, který jsem uvedl v rámci systematického výkladu. Z hlediska metody teleologického výkladu však bude relevantní spíše pojetí principu *effet utile* v širším slova smyslu.

²⁶⁵ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace*. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy právní učebnice. ISBN 978-80-7400-149-9., str. 159.

²⁶⁶ POTACS, Michael a CLAUDIA MAYER.: *Effet Utile as a Method of Interpretation.* in: TICHÝ, Luboš, MICHAEL POTACS a TOMÁŠ DUMBROVSKÝ. *Effet utile*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. Publikace Centra právní komparistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-87146-89-7., str. 17 – 18.

Od takového pojetí *effet utile* se však odlišuje přístup Luboše Tichého a Miloše Kočího, kteří pojímají *effet utile* jako specifický nástroj výkladu unijního práva: „V jeho případě se totiž jedná o relativně samostatnou výkladovou metodu, která nehledá jen odpověď na otázku účelu právní normy, ale má za cíl takový výklad právní normy, který povede k co možná nejúčinnějšímu prosazení jejího účelu.“ Evropský soudní dvůr však nikdy nevymezil přesný obsah pojmu *effet utile* a ve svých rozhodnutích používá pro tento pojem rozličných výrazů. V českém jazyce tak lze alternativně hovořit například o „plném účinku“, „plné účinnosti“ či „neomezené aplikovatelnosti právní normy“.²⁶⁷

Effet utile se v současnosti stává významným prostředkem k zajištění účinnosti práva Evropské unie.²⁶⁸ To potvrzuje též ustálená judikatura ESD, která zároveň ukazuje, že Evropský soudní dvůr argumentuje tímto pojmem v užším²⁶⁹ i širším slova smyslu.²⁷⁰ Evropský soudní dvůr poprvé použil pojem *effet utile* v rozhodnutí ve věci *Grad*.²⁷¹ ²⁷² Pojmem *effet utile* pak Evropský soudní dvůr argumentoval v řadě dalších rozhodnutí, například ve známém rozsudku *Van Duyn*,²⁷³ či rozhodnutí ve věci *A.E.T.R.*,²⁷⁴ které je podle mnohých komentátorů vrcholem aplikace principu *effet utile*.²⁷⁵ Podle *argumentu zohlednění effet utile unijních právních norem* by tak měl interpret vykládat příslušné ustanovení směrnici takovým způsobem, aby zajistil jeho maximální možný účinek ve světle jeho předmětu a účelu.

2.5.4. Argument zohlednění principu proporcionality

Princip proporcionality je vedle principu subsidiarity jedním z nejdůležitějších principů práva Evropské unie. Oba principy jsou výslovně uvedeny v primárním právu Evropské unie a na jejich dodržování je kladen značný důraz. Právní základ principu proporcionality lze nalézt v ustanovení čl. 5 SEU a Protokolu (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality.

²⁶⁷ TICHÝ, Luboš a Miloš KOČÍ. *Effet utile v právu EU (kritická skica)*. Právník. 2015, 154(2), 164-181., str. 166 – 177.

²⁶⁸ BERGEL, Jean-Louis.: Origins, Scope and Meaning of Effet Utile, . in: TICHÝ, Luboš, Michael POTACS a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Effet utile*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-87146-89-7., str. 9.

²⁶⁹ Pomocí principu *effet utile* v užším slova smyslu argumentoval Evropský soudní dvůr např. v rozhodnutí ve věci *EKW a Wein & Co.* (Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-437/97 ze dne 9. března 2000) – bod 41.

²⁷⁰ POTACS, Michael a Claudia MAYER.: Effet Utile as a Method of Interpretation, . in: TICHÝ, Luboš, Michael POTACS a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Effet utile*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-87146-89-7., str. 17 – 18.

²⁷¹ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-9/70 ze dne 6. října 1970.

²⁷² TICHÝ, Luboš a Miloš KOČÍ. *Effet utile v právu EU (kritická skica)*. Právník. 2015, 154(2), 164-181., str. 166.

²⁷³ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 41/74 ze dne 4. prosince 1974.

²⁷⁴ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-22/70 ze dne 31. března 1971.

²⁷⁵ PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1., str. 37 – 38.

Ustanovení čl. 5 odst. 4 SEU stanoví, že „*podle zásady proporcionality nepřekročí obsah ani forma činnosti Evropské unie rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů Smluv*“.

Princip proporcionality tedy vyžaduje, aby způsoby použité k dosažení určitého cíle nepřesahovaly míru, která je vhodná (*appropriate*) a nezbytná (*necessary*) k dosažení stanoveného cíle, přičemž s námitkami domnělého porušení principu proporcionality ze strany EU se nezřídka vypořádává Evropský soudní dvůr ve svých rozhodnutích.^{276 277} Unijní právní normy by tak měly být vykládány v souladu s principem proporcionality. Z tohoto požadavku vychází **argument zohlednění principu proporcionality**, na základě kterého by měl interpret z více možných variant výkladu zvolit právě takovou, která je z hlediska zachování principu proporcionality příznivější.

2.5.5. Argument zohlednění principu subsidiarity

Princip subsidiarity patří k nejčastěji diskutovaným institutům evropského práva.²⁷⁸ Papež Pius XI. ve své Encyklice čtyřicátého roku (*Quadragesimo ano*) zachycuje jeho filozofickou podstatu takto: „*Je nespravedlností, skutečným zlem a narušením spravedlivého pořádku, aby si větší a nadřazenější uskupení připisovalo funkce, které může efektivně vykonávat menší společenství na nižší úrovni.*“²⁷⁹ Smyslem principu subsidiarity je tak umožnit regionálním společenstvím určitý stupeň nezávislosti na společenství nadřazeném. V evropském unijním právu najdeme vymezení tohoto principu v ustanovení čl. 5 odst. 3 SEU, který stanoví, že „*podle zásady subsidiarity jedná Evropská unie v oblastech, které nespadají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Evropské unie.*“ Princip subsidiarity by tak měl poskytovat určitou „ochranu“ před centralistickými snahami Evropské unie.

Princip subsidiarity byl do evropského práva zakotven jako základní zásada v souvislosti s přijetím Maastrichtské smlouvy, přičemž prvním důležitým případem, který Evropský soudní dvůr v souvislosti s principem subsidiarity řešil, bylo rozhodnutí ve věci *Spojené království vs. Rada*.²⁸⁰ V rámci tohoto rozhodnutí se Spojené království pokoušelo zneplatnit směrnici o

²⁷⁶ Poprvé se Evropský soudní dvůr zabýval principem proporcionality ve svém rozsudku ve věci 11/70 (*Internationale Handelsgesellschaft mbH*) ze dne 17. prosince 1970.

²⁷⁷ STEINER, Josephine, Lorna WOODS a Christian TWIGG-FLESNER. *Textbook on EC law*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-925874-0., str. 166.

²⁷⁸ BŘICHÁČEK, Tomáš. *Přístup Evropského soudního dvora k principu subsidiarity*. Právník. 2008, 147(2), 145-159., str. 145.

²⁷⁹ PIUS XI. *Quadragesimo Ano* Encyclical of Pope Pius XI. [online]. 1931, [cit. 2019-12-25]. Dostupné z: http://www.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19310515_quadragesimo-anno.html, bod 79.

²⁸⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-84/94 ze dne 12. listopadu 1996.

pracovní době,²⁸¹ mimo jiné, právě s odkazem na porušení principu subsidiarity. Evropský soudní dvůr se principem subsidiarity zabýval v řadě dalších rozhodnutí, a přestože z judikatury Evropského soudního dvora nevyplývá jeho extenzivnější prosazování, vzhledem k výslovnému zakotvení principu subsidiarity ve Smlouvě o Evropské unii je jeho dodržení podmínkou legality každého právního aktu či činnosti v oblasti nevýlučných pravomoci Evropské unie.²⁸² Stejně jako v případě principu proporcionality, také dodržení zásady subsidiarity je podmínkou platnosti unijního právního aktu. Je-li tak požadavkem dodržení principu subsidiarity evropský normotvůrce vázán, měla by být směrnice Evropské unie vykládána spíše způsobem, který je s tímto požadavkem v souladu, než v rozporu. **Argument zohlednění principu subsidiarity** se tak opírá o předpoklad, že v případě více výkladových variant by měl interpret zvolit takovou z nich, která vykládá příslušnou právní normu v souladu s principem subsidiarity, a tudíž jej činí spíše platnou, než neplatnou. Princip subsidiarity je však více otázkou vymezení kompetencí mezi Evropskou unií a orgány členských států, než otázkou výkladu práva, proto se domnívám, že argument zohlednění principu subsidiarity nebude mít při interpretaci směrnic Evropské unie takové využití, jako například výše uvedený argument zohlednění principu proporcionality.

2.5.6. Argument teleologicko-systematického výkladu

Jako poslední argument teleologického výkladu bych rád uvedl **argument teleologicko-systematického výkladu**. Jádro tohoto argumentu spočívá v zohlednění účelů právních norem, které s vykládanou právní normou souvisí, popř. v zohlednění principů právního odvětví, kterého je interpretovaný text součástí.²⁸³ Přestože v rámci práva Evropské unie nelze dost dobře klást striktní hranici mezi právo soukromé a veřejné, lze v něm ohraničit určitá dílčí právní odvětví (např. právo na ochranu spotřebitele, farmaceutické právo apod.). Na základě argumentu teleologicko-systematického výkladu si tak interpret může při výkladu unijních právních norem vypomoci zohledněním účelu související unijní právní normy či principů právního odvětví, jehož je příslušné ustanovení součástí.

Metoda teleologického výkladu je interpretací unijních právních norem podle jejich účelu a smyslu. Vedle účelu a smyslu interpretovaných směrnic tato výkladová metoda bere v potaz i hodnoty, které příslušné směrnice obsahují nebo které vyplývají z unijního právního řádu jako

²⁸¹ Směrnice Rady 93/104/EHS o některých aspektech úpravy pracovní doby ze dne 23. listopadu 1993.

²⁸² BŘICHÁČEK, Tomáš. *Přístup Evropského soudního dvora k principu subsidiarity*. Právník. 2008, 147(2), 145-159., str. 145 - 150.

²⁸³ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 133 - 134.

celku. Za pomoci metody teleologického výkladu by interpret zároveň měl přihlídnout k ekonomickým a sociálním důsledkům jednotlivých interpretačních variant. Pomocí teleologického výkladu zjišťuje interpret objektivní význam, který má vykládaný právní text pro jeho dnešního adresáta. Tím se tak zásadně liší od metody historického výkladu.

S metodou teleologického výkladu bytostně souvisí problematika dotváření práva, k čemuž přispívá samotná neurčitost hodnot vykládané právní normy, jakož i subjektivní pohled na účely a smysl vykládané právní normy ze strany interpreta. To otevírá prostor pro nejrůznější teleologické úvahy. Jak uvádí David Sehnálek, Evropský soudní dvůr v určitých případech neváhá postavit právní text stranou, aby nadřadil jazykovému výkladu jiné metody interpretace, nejčastěji právě metodu výkladu teleologického. Jako příklad úplného odklonu od doslovného znění a popření jazykové metody výkladu uvádí rozhodnutí ve věci *Parlament vs. Rada*,²⁸⁴ ve kterém Evropský soudní dvůr dovedl oprávnění Evropského parlamentu podat žalobu na neplatnost, ačkoli příslušné procesní předpisy obsahovaly taxativní výčet orgánů oprávněných podat předmětnou žalobu, mezi kterými Evropský parlament nebyl.²⁸⁵

V rámci teleologického výkladu jsem formuloval šestici právních argumentů, pomocí kterých jsem se pokusil poukázat na specifika teleologického výkladu evropského unijního práva. Prvním z nich je argument výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie, který vychází z požadavku, aby interpret při výkladu evropského unijního práva zohlednil hodnoty Evropské unie výslovně uvedené v primárním právu. Referenčním rámcem pro jeho úvahy by měly být zejména hodnoty explicitně vyjádřené v ustanovení čl. 2 Smlouvy o Evropské unii, společně s hodnotami příznivého životního prostředí a ochrany spotřebitele, které vycházejí z požadavků vyjádřených v ustanovení čl. 11 a čl. 12 SFEU. Jako další jsem uvedl argument výkladu v souladu s obecnými principy práva EU, na základě kterého by měl interpret vykládat unijní právní normy ve světle obecných principů právních evropského unijního práva. Jako třetí argument teleologického výkladu jsem formuloval argument zohlednění *effet utile* unijních právních norem. Tento argument úzce souvisí s požadavkem zohlednění účelu právní normy, která však v souvislosti s *effet utile* evropského unijního práva nabývá zcela nový rozměr. Argument zohlednění *effet utile* unijních právních norem vychází z požadavku, aby každé ustanovení unijního práva bylo vykládáno ve světle jeho *effet utile*,²⁸⁶ tedy způsobem, který zajistí maximální možný účinek vykládané právní normy ve světle jejího předmětu a účelu. Jako další v pořadí jsem

²⁸⁴ Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-70/88 ze dne 4. října 1991.

²⁸⁵ SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5., str. 100 - 101.

²⁸⁶ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. *Columbia Journal of European Law*. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 17.

uvedl argument zohlednění principu subsidiarity a argument zohlednění principu proporcionality. Oba principy patří k nejdůležitějším zásadám práva Evropské unie a jejich právní základ lze nalézt v ustanovení čl. 5 SEU a Protokolu (č. 2) o používání zásad subsidiarity a proporcionality. Interpret by tak neměl vykládat unijní právní akty způsobem, který by byl v rozporu se zásadami subsidiarity a proporcionality, jimiž je evropský normotvůrce v průběhu legislativního procesu vázán a které jsou předpokladem platnosti vydávaných právních aktů. Jako poslední argument metody teleologického výkladu jsem uvedl argument teleologicko-systematického výkladu, který se opírá o zohlednění účelů právních norem, které s vykládanou právní normou souvisí, popř. o zohlednění principů právního odvětví, kterého je právní norma součástí.

Teleologický výklad má silné postavení mezi interpretačními metodami a je často používán Evropským soudním dvorem při výkladu evropského unijního práva. O důvodech tohoto stavu můžeme spekulovat, podle mého názoru je tomu tak zejména z důvodu *egalitárního multilingvismu* evropského unijního práva, kdy v případě rozporu mezi jazykovými verzemi unijního právního předpisu nelze příslušné ustanovení vyložit za použití jazykového výkladu. Tím se otevírají dveře nejružnějším teleologickým úvahám o účelu a smyslu příslušného ustanovení. Podle názoru Marijana Pavčnika však nesmí být teleologický výklad izolován jako „vznešený cíl“, se kterým se dá libovolně manipulovat. Teleologický výklad se musí opírat také o jiné prvky zabudované v právním systému, přičemž čím četnější jsou tyto určující prvky a čím méně se navzájem vylučují, tím je teleologický výklad koherentnější.²⁸⁷ K extenzivnějšímu prosazování metody teleologického výkladu na úkor doslovného znění právního předpisu se staví zdrženlivě dvojice autorů Koen Lenaerts a Jose A. Gutierrez-Fons, kteří uvádějí, že výklad primárního a sekundárního práva Evropské unie způsobem, který by více odrážel doslovné znění interpretovaného právního textu by vedl lépe k dosažení souladu se zásadou interinstitucionální rovnováhy a zásadou přenesení pravomocí členských států na Evropskou unii.²⁸⁸ Přesto je však v praxi teleologická metoda při výkladu evropského unijního práva často využívána, v některých případech i navzdory jasnému znění unijní právní normy, které ve všech jazykových verzích nezbuzuje pochybnosti o svém významu.

²⁸⁷ PAVČNIK, Marijan.: Právní stát jako otázka výkladu (zejména při zohlednění předvídatelnosti výkladu zákonů)., in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9., str. 160.

²⁸⁸ LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice*. Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61., str. 35.

2.6. Komparativní výklad

Metoda komparativního výkladu je založena na argumentačním využití norem jiných právních řádů, než je ten, který se na řešený případ vztahuje. Takový postup je umožněn vzájemnou podobností právních řádů různých států, které náleží k témuž typu právní kultury. Takové právní řády velmi často stojí na stejných principech a vycházejí z podobných tradic. Nalezení řešení posuzovaného případu v jiném právním řádu tak může být přínosným argumentem pro volbu jedné z více variant interpretace.²⁸⁹

Na komparativní metodu výkladu lze pohlížet jak v užším, tak širším slova smyslu. Užší pojetí je ovlivněno angloamerickým pojetím práva a komparativní metodu chápe jako užití cizího soudcovského práva pro účely interpretace práva domácího. Komparativní výklad v širším slova smyslu zahrnuje užití v zásadě čehokoliv, co má cizí původ (např. zahraniční fakta, cizí kultura, nebo historie). Podle Zdeňka Kühna představují oba přístupy dva krajní názory na metodu komparativního výkladu, přičemž první z nich se zdá být příliš omezený, když kromě soudních rozhodnutí nezahrnuje také jiné prameny práva, druhý se zdá být naopak nepřiměřeně široký.²⁹⁰

V souvislosti s metodou komparativního výkladu je tak otázkou, zda pod tuto výkladovou metodu nezahrnou také argument porovnání jazykových verzí unijního práva. Podobně jako nelze hovořit o komparativní metodě v případě porovnávání právního řádu současného s právním řádem, který je jeho předchůdcem,²⁹¹ o srovnávací argumentaci, podle mého názoru, nelze hovořit ani v případě porovnání jednotlivých jazykových verzí stejného právního předpisu. Podstatou komparativního výkladu je použití cizího práva pro účely aplikace práva „domácího“. Pro účely této práce se tak budu zaměřovat na právní předpisy členských států Evropské unie a rozhodnutí jejich vnitrostátních soudů, které mohou být praktickým zdrojem informací o tom, jakým způsobem bylo konkrétní ustanovení směrnice interpretováno v ostatních členských státech a jakým způsobem bylo implementováno do příslušných právních řádů.

2.6.1. Argument porovnání právní úpravy členských států

V souvislosti s metodou komparativního výkladu bych rád uvedl *argument porovnání právní úpravy členských států*. V rámci provádění transpozice směrnice Evropské unie může český zákonodárce provést srovnání právních řádů, do kterých byla příslušná směrnice již úspěšně transponována. Na základě použití argumentu porovnání právní úpravy členských států pak může

²⁸⁹ WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0. str. 148.

²⁹⁰ KŮHN, Zdeněk. *Srovnávací metoda výkladu práva ve srovnávací perspektivě*. Právník. 2002, 141(10), 1071-1107., str. 1075.

²⁹¹ Tamtéž, str. 1076.

zjištěné poznatky využít při interpretaci konkrétního ustanovení příslušné směrnice. Přestože cílem metody srovnání právních řádů členských států není poznání absolutní pravdy, může významným způsobem přispět k lepšímu porozumění práva Evropské unie, jeho transpozici a aplikaci na úrovni právních řádů členských států.²⁹² Přestože komparace právních řádů členských států může být pro českého zákonodárce přínosná, nelze na ni plně spoléhat, protože příslušná transpozice nemusí být provedena ostatními státy vždy zcela správně. Zároveň může být pro interpretačně značně obtížné se v zahraničním právním řádu orientovat. Pro interpretační závěry může být dále zavádějící též odlišná struktura právních řádů členských států. Argument porovnání právní úpravy členských států tak bude mít, podle mého názoru, spíše podpůrnou povahu.

Při použití metody komparativního výkladu již interpret překračuje hranici jednoho právního řádu, aby argumentačně využil právní úpravu obsaženou v cizím právním řádu. V rámci Evropské unie je takový postup umožněn vzájemnou podobností právních řádů členských států. Na základě toho jsem formuloval argument porovnání právní úpravy členských států, pomocí kterého si může interpret při výkladu transponované směrnice vypomoci zjištěním, jak příslušnou směrnicí interpretovaly a transponovaly do svých právních řádů ostatní členské státy, které již transpozici úspěšně dokončily. Na tento postup by však interpret neměl spoléhat bezvýhradně a získané poznatky z takového srovnání by měl zohlednit pouze jako podpůrný argument pro interpretační závěry, ke kterým došel za pomoci dalších výkladových argumentů.

²⁹² MULDER, Jule. *New Challenges for European Comparative Law: The Judicial Reception of EU Non-Discrimination Law and a turn to a Multilayered Culturally-informed Comparative Law Method for a better Understanding of the EU Harmonization*. German Law Journal. 2017, 18(3), 721-770., str. 769.

3. Případová studie: transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ve světle interpretace pojmu „distribuce léčivých přípravků“

Ve třetí části této práce se budu zabývat problematikou transpozice směrnice o humánních léčivých přípravcích²⁹³ (dále jen „Směrnice o humánních léčivých přípravcích“), a to ve světle distribuce léčivých přípravků v rámci členských států Evropské unie. Nejdříve se však pokusím stručně shrnout výchozí situaci, která mi dala podnět k sepsání této praktické části práce.

Společnost A je právnickou osobou se sídlem v České republice, která obdržela od Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL) povolení k distribuci léčivých přípravků a je jejich distributorem. Tato společnost nabyła od výrobce do vlastnictví léčivé přípravky (zboží), se kterými fyzicky nakládá a distribuuje je smluvním partnerům v členských státech Evropské unie. Standardní model distribuce probíhá tak, že na základě uzavřené smlouvy předá Společnost A Společnosti B (smluvní partner v členském státě EU, který je držitelem povolení k distribuci) objednané zboží ve smluveném množství a převede na ni vlastnické právo. Společnost B převezme zboží ze skladu Společnosti A a distribuuje je koncovým zákazníkům v příslušném členském státě EU (např. lékárnám).

V některých případech však nastavený obchodní model požaduje, aby Společnost A převedla vlastnické právo ke zboží na Společnost A1, která je nejčastěji dceřinou společností Společnosti A v jiném členském státě EU, přičemž zboží zůstane uskladněno ve skladu (ve fyzické dispozici) Společnosti A. Společnost A1 následně prodá zboží (nejčastěji lokální) Společnosti B (tzv. papírový převod), přičemž po převodu vlastnického práva převezme Společnost B zboží od Společnosti A a začne jej distribuovat koncovým zákazníkům na území příslušného členského státu EU. Fyzické nakládání s léčivými přípravky a jejich vlastnictví se tak opět spojí u Společnosti B. Všechny tři společnosti mají zároveň sídlo na území Evropské unie.

Společnost A se řídí právem České republiky a dopadají na ni práva a povinnosti stanovené zákonem č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů, v platném znění (dále jen „Zákon o léčivech“). Na základě ustanovení § 77 odst. 1 písm. c) bodu 1 Zákona o léčivech je Společnost A povinna distribuovat léčivé přípravky, nejde-li o vývoz do třetí země, pouze osobám, které jsou distributory (tzn. osobám, které obdržely od státních orgánů v příslušném členském státě EU povolení k distribuci léčivých přípravků).²⁹⁴

²⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků ze dne 6. listopadu 2001.

²⁹⁴ Kromě dalších osob, které jsou taxativně uvedeny v ustanovení § 77 odst. 1 písm. c) Zákona o léčivech (např. lékárny).

V souvislosti s tímto požadavkem je tak namíště otázka, zda je papírový převod ze Společnosti A na Společnost A1 považován za „*distribuci léčivých přípravků*“. Pokud by se o distribuci jednalo, Společnosti A1 by na základě ustanovení § 77 odst. 1 písm. c) bodu 1 Zákona o léčivech musela být držitelem povolení k distribuci léčivých přípravků. S ohledem na tuto pochybnost si Společnost A vyžádala od smluvních stran účastnících se tzv. papírového převodu předložení jejich povolení k distribuci léčivých přípravků. Na svoji žádost dostala od některých z nich odpověď, že podle právního řádu členských států, kterým jsou příslušné společnosti povinny se řídit (v konkrétním případě Itálie a Řecko), není k samotnému převodu vlastnického práva k léčivým přípravkům vyžadováno povolení k distribuci a postačí, pokud je držitelem takového povolení osoba, která s léčivými přípravky fyzicky nakládá.

Společnost A se tedy obrátila na dozorový orgán (SÚKL) s dotazem, zda by SÚKL považoval za porušení povinností podle § 77 odst. 1 písm. c) Zákona o léčivech situaci, kdy by Společnost A převedla vlastnické právo k léčivým přípravkům osobě, která nemá povolení k distribuci, a to za předpokladu, že by zboží fyzicky předala osobě, která povolení k distribuci vlastní (tzn. zboží by neopustilo kontrolovaný režim správné distribuční praxe) a takový postup by byl v souladu s právem členského státu, ve kterém má smluvní strana sídlo. Klíčová je tak v tomto případě otázka, zda je distribucí myšleno fyzické nakládání s léčivými přípravky, nebo zda pod tento pojem spadá také převod vlastnického práva k léčivým přípravkům či obdobné, ryze právní („papírové“) dispozice s nimi. SÚKL ve svém vyjádření konstatoval, že jakákoli manipulace s léčivým přípravkem vyžaduje povolení k distribuci. Z pohledu Státního ústavu pro kontrolu léčiv ten, kdo léčivý přípravek prodává (vlastní a fakturuje), jej také dodává a distribuční povolení je tedy vyžadováno i k samotnému převodu vlastnického práva. Svoji odpověď uzavřel SÚKL konstatováním, že „*prodej léčivého přípravku ve smyslu převodu vlastnického práva a vystavení faktury osobě, která není oprávněným odběratelem léčivých přípravků dle ustanovení § 77 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona o léčivech (osobě, která není držitelem povolení k distribuci léčivých přípravků) a současně fyzické dodání osobě, která je držitelem povolení k distribuci léčivých přípravků, je v rozporu s platnou legislativou České republiky, přestože národní legislativa přijímajícího státu takový postup umožňuje.*“²⁹⁵

3.1. Transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích a stanovená hypotéza

Státní ústav pro kontrolu léčiv své odůvodnění opřel primárně o ustanovení § 5 odst. 5 Zákona o léčivech, které v českém právu definuje distribuci léčivých přípravků: „*Distribucí léčiv*

²⁹⁵ Stanovisko Státního ústavu pro kontrolu léčiv (sp. zn. sukls232598/2018) ze dne 22.6.2018.

se rozumí všechny činnosti sestávající z obstarávání, skladování, dodávání, včetně dodávání léčiv v rámci Evropské unie a vývozu do jiných zemí než členských států, a příslušných obchodních převodů bez ohledu na skutečnost, zda jde o činnost prováděnou za úhradu nebo zdarma.“

Tato legální definice byla do Zákona o léčivech zapracována na základě transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích (SHLP), která v ustanovení čl. 77 odst. 1 stanoví, že distribuce léčivých přípravků musí podléhat držení povolení provozovat činnost distributora léčivých přípravků. Samotný pojem distribuce definuje v ustanovení čl. 1 odst. 17. SHLP následovně: *„Distribuce léčivých přípravků: veškeré činnosti zahrnující opatřování, skladování, dodávání nebo vývoz léčivých přípravků, kromě výdeje léčivých přípravků veřejnosti. Takové činnosti jsou prováděny výrobcí nebo jejich sklady, dovozci, jinými distributory nebo lékárníky a osobami oprávněnými nebo zmocněnými vydávat léčivé přípravky veřejnosti v daném členském státě.“*

Ve světle výše uvedeného závěru Státního ústavu pro kontrolu léčiv se tak zdá být v definici uvedené v Zákoně o léčivech problematický právě dovětek *„a příslušných obchodních převodů bez ohledu na skutečnost, zda jde o činnost prováděnou za úhradu nebo zdarma“*, který v unijní definici distribuce léčivých přípravků nenajdeme. Na základě prostudování důvodové zprávy k Zákonu o léčivech jsem však zjistil, že ustanovení § 5 odst. 5 předmětného zákona je transpozicí nejen Směrnice o humánních léčivých přípravcích, ale také směrnice o veterinárních léčivých přípravcích²⁹⁶ (dále jen „Směrnice o veterinárních léčivých přípravcích“). Právě Směrnice o veterinárních léčivých přípravcích (SVLP) definuje distribuci veterinárních léčivých přípravků následovně: *„Veškeré činnosti zahrnující nákup, prodej, dovoz, vývoz nebo jakoukoliv další obchodní transakci s veterinárními léčivými přípravky, bez ohledu na skutečnost, zda jde o činnosti prováděné za účelem zisku či nikoli, s výjimkou (...).“* Směrnice o humánních léčivých přípravcích a směrnice o veterinárních léčivých přípravcích byly projednávány společně, definice distribuce humánních léčivých přípravků a veterinárních léčivých přípravků v nich obsažených se však značně odlišují. Přesto byly obě směrnice českým zákonodárcem transponovány do jednoho vnitrostátního právního předpisu, kterým je Zákon o léčivech. Český zákonodárce tak podle ustanovení § 2 odst. 2 Zákona o léčivech podřadil pod pojem *„léčivý přípravek“* nejen humánní léčivé přípravky určené pro použití u lidí, ale zejména také veterinární léčivé přípravky určené pro použití u zvířat. Z rozdílové tabulky přiložené k návrhu Zákona o léčivech vyplývá, že v případě definice pojmu distribuce léčivých přípravků obsažené v § 5 odst. 5 tak zákonodárce zkombinoval unijní definici distribuce humánních léčivých přípravků a definici distribuce veterinárních

²⁹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/82/ES o kodexu Společenství týkajícím se veterinárních léčivých přípravků ze dne 6. listopadu 2001.

léčivých přípravků do jedné definice. Domnívám se, že tímto postupem český zákonodárce neadekvátně rozšířil možný výklad definice distribuce humánních léčivých přípravků, které nebylo Směrnicí o humánních léčivých přípravcích zamýšleno.

Na tomto místě by tak bylo možné uvažovat, zda český zákonodárce nezvolil formu neminimalistické transpozice (tzv. goldplating) Směrnice o humánních léčivých přípravcích. K té dochází typicky ve čtyřech případech: (i.) pokud členský stát při transpozici směrnice využije možnost odchýlit se od unijní úpravy ve zpřísnujícím směru, pokud tato možnost existuje; (ii.) pokud členský stát nevyužije možnosti odchýlit se od unijní úpravy ve změkčujícím směru, kde tato možnost existuje; (iii.) pokud členský stát přistoupí k přípustné přesahující transpozici; nebo (iv.) pokud členský stát při transpozici nezvolí, v případě, že má na výběr mezi různými variantami úpravy určité otázky, variantu nejméně přísnou.²⁹⁷ Z výše uvedené čtveřice variant by tak bylo možné uvažovat o odchýlení se od unijní úpravy ve zpřísnujícím směru. Z důvodové zprávy, rozdílové tabulky ani z návrhu Zákona o léčivech však nevyplývá, že zákonodárce zamýšlel provést neminimalistickou transpozici. V důvodové zprávě je naopak poněkud paradoxně uvedeno, že „*vymezení pojmů je převzato důsledně z předpisů EU, aby případné rozdíly nevedly k rozdlům při aplikaci jednotlivých ustanovení zákona od praxe jiných členských států EU a případných výroků Evropského soudního dvora*“.

Na základě výše uvedeného se domnívám (hypotéza), že český zákonodárce v průběhu transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích do českého právního řádu neadekvátně rozšířil výklad definice distribuce humánních léčivých přípravků, kdy pod pojem distribuce zahrnul, kromě fyzické manipulace s léčivými přípravky, výslovně také „*příslušné obchodní převody*“ (tzn. též papírové převody).

3.2. Použitá metodologie a výkladové argumenty

Za účelem prokázání/vyvrácení výše uvedené hypotézy se tak zaměřím primárně na interpretaci definice unijního pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“, kterou považuji za klíčovou k posouzení, zda lze distribuci humánních léčivých přípravků vykládat způsobem, že je pod tento pojem možné podřadit také ryze právní (papírové) transakce. Unijní definici distribuce (humánních) léčivých přípravků a související ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích tak podrobím jednotlivým výkladovým metodám popsáním v druhé části této práce. V rámci každé jednotlivé výkladové metody zároveň uvedu vždy alespoň jeden výkladový argument příslušné interpretační metody, přičemž se zaměřím pouze argumenty, které považuji za

²⁹⁷ KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků*. Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3., str. 101.

relevantní ve vztahu k výše řešenému případu. Stranou tak zůstávají např. argumenty vyplývající s hierarchického uspořádání právního řádu Evropské unie, které nepovažuji v tomto případě za použitelné, ačkoli by v každém jiném případě použitelné být mohly. Použité argumenty v závěru této případové studie navzájem poměřím za účelem potvrzení/vyvrácení stanovené hypotézy.

Argument výkladu podle legální definice

Jako první bych rád uvedl argument výkladu podle legální definice. Tento argument spočívá v tom, že pokud je určitý pojem definován v interpretované směrnici, nelze ho vykládat podle jeho obvyklého významu, ale je nutné při jeho výkladu vycházet z jeho legální definice. Pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ je definován v ustanovení čl. 1 odst. 17 SHLP, které stanoví: „*Distribuce léčivých přípravků: veškeré činnosti zahrnující opatřování, skladování, dodávání nebo vývoz léčivých přípravků, kromě výdeje léčivých přípravků veřejnosti. Takové činnosti jsou prováděny výrobci nebo jejich sklady, dovozci, jinými distributory nebo lékárníky a osobami oprávněnými nebo zmocněnými vydávat léčivé přípravky veřejnosti v daném členském státě.*“ Argument výkladu podle legální definice tak má přednost před argumentem výkladu podle běžného významu. Pro jakékoli relevantní interpretační závěry týkající se tohoto pojmu je tak nutné vycházet z jeho právní definice.

Argument porovnání jazykových verzí unijního práva

S ohledem na autenticitu všech 24 jazykových verzí příslušné směrnice nelze žádné její ustanovení vykládat izolovaně za pomoci jedné jazykové verze, ale je nutné jej vykládat ve světle ostatních jazykových mutací. Argument porovnání jazykových verzí unijního právního předpisu vychází z požadavku srovnání více jazykových verzí za účelem zajištění jednotného výkladu konkrétní směrnice. Abych mohl dojít k relevantním interpretačním závěrům, v souladu s tímto požadavkem provedu níže porovnání ustanovení čl. 1 odst. 17 české jazykové verze SHLP s anglickou, italskou, francouzskou a slovenskou jazykovou mutací. Anglickou jazykovou verzi jsem si vybral z důvodu široké známosti tohoto jazyka, italskou na základě předpokladu, že italské právo umožňuje papírový převod léčivého přípravku aniž by vyžadovalo povolení k distribuci na straně nabyvatele. Francouzskou jazykovou verzi jsem pro účely porovnání zvolil, protože francouzským právem se budu zabývat v rámci porovnáním právní úpravy členských států. Konečně slovenskou jazykovou mutaci jsem vybral z důvodu jazykové podobnosti českého a slovenského jazyka.

Anglická jazyková verze čl. 1 odst. 17 SHLP zní: „*Wholesale distribution of medicinal products: All activities consisting of procuring, holding, supplying or exporting medicinal*

*products, apart from supplying medicinal products to the public. Such activities are carried out with manufacturers or their depositories, importers, other wholesale distributors or with pharmacists and persons authorized or entitled to supply medicinal products to the public in the Member State concerned.*²⁹⁸

Italská jazyková verze čl. 1 odst. 17 SHLP zní: *„Distribuzione all'ingrosso di medicinali: qualsiasi attività consistente nel procurarsi, detenere, fornire o esportare medicinali, salvo la fornitura di medicinali al pubblico; queste attività sono svolte con fabbricanti o loro depositari, con importatori, altri distributori all'ingrosso o con i farmacisti e le persone autorizzate, nello Stato membro interessato, a fornire medicinali al pubblico.*“²⁹⁹

Francouzská jazyková verze čl. 1 odst. 17 SHLP zní: *„Distribution en gros des médicaments: toute activité qui consiste à se procurer, à détenir, à fournir ou à exporter des médicaments, à l'exclusion de la délivrance de médicaments au public; ces activités sont réalisées avec des fabricants ou leurs dépositaires, des importateurs, d'autres grossistes ou avec les pharmaciens et les personnes autorisées ou habilitées, dans l'État membre concerné, à délivrer des médicaments au public.*“³⁰⁰

Slovenská jazyková verze čl. 1 odst. 17 SHLP zní: *„Veľkoobchodná distribúcia liekov: Všetky činnosti pozostávajúce zo zaobstarania, držania, dodávania alebo vývozu liekov, okrem výdaja liekov verejnosti. Tieto činnosti uskutočňujú výrobcovia alebo ich sklady, dovozcovia, alebo iní veľkoobchodní distribúteri alebo s lekárnici a osoby, ktoré sú oprávnené alebo majú povolenie vydávať lieky verejnosti v dotknutom členskom štáte.*“

Provedená komparace pětice jazykových verzí Směrnice o humánních léčivých přípravcích ukazuje, že se definice pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ v jednotlivých jazykových verzích nijak zásadně neliší. Všechny porovnávané jazykové verze shodně uvádějí, že distribucí léčivých přípravků jsou myšleny veškeré činnosti zahrnující obstarávání, držení, dodávání nebo vývoz léčivých přípravků, s výjimkou vydávání léčiv veřejnosti. Přestože lze na základě argumentu porovnání jazykových verzí unijního práva konstatovat, že se jazykové verze v porovnávaném

²⁹⁸ Velkoobchodní distribuce léčivých přípravků: veškeré činnosti zahrnující obstarávání, držení, dodávání nebo vývoz léčivých přípravků, kromě výdeje léčivých přípravků veřejnosti. Tyto činnosti jsou prováděny výrobcí nebo jejich uschovateli, dovozci, jinými velkoobchodními distributory nebo lékárníky a osobami pověřenými nebo oprávněnými vydávat léčivé přípravky veřejnosti v dotčeném členském státě.

²⁹⁹ Velkoobchodní distribuce léčiv: jakákoli činnost zahrnující obstarávání, držení, dodávání nebo vývoz léčiv, s výjimkou vydávání léčiv veřejnosti; tyto činnosti jsou vykonávány výrobcí nebo jejich uschovateli, dovozci, jinými velkoobchodními distributory nebo lékárníky a osobami oprávněnými vydávat léčiva veřejnosti v dotčeném členském státě.

³⁰⁰ Distribuce léčiv ve velkém: veškerá činnost spočívající v opatřování, držení, dodávání a vývozu léčiv, s výjimkou vydávání léčiv veřejnosti; tyto činnosti jsou realizovány výrobcí nebo jejich deponitáři, dovozci, jinými velkoobchodníky nebo lékárníky a osobami oprávněnými nebo zmocněnými v daném členském státě vydávat léčiva veřejnosti.

rozsahu od sebe neliší, gramatická a sémantická analýza textu příslušné definice nám nedává odpověď na otázku, zda lze papírový převod léčivých přípravků považovat za jejich distribuci. Abychom na tuto otázku mohli najít relevantní odpověď, je nutné příslušnou definici a související ustanovení podrobit dalším výkladovým metodám.

Argument per analogiam legis

V souvislosti s argumentem per analogiam legis se již dostáváme k metodě logického výkladu. Podstata tohoto argumentu spočívá v tom, že na skutkovou podstatu právní normou výslovně neupravenou analogicky vztáhneme ustanovení stejného nebo jiného právního předpisu upravující skutkovou podstatu obdobnou. Podmínkou použití analogie je existence určité mezery v právu, která nebyla zákonodárcem zamýšlena a musí být odstraněna interpretací. Domnívám se, že takovou mezeru (na kterou by bylo možné aplikovat obdobnou právní normu) ve výše řešeném případě nenajdeme. Přestože se použití analogie v řešeném případě neuplatní, domnívám se, že lze podpůrně argumentovat na základě podobnosti s dvěma situacemi níže.

Obdobný problém jako v případě distribuce léčiv je v současnosti hojně diskutován na úrovni jejich výroby. Na základě ustanovení čl. 40 odst. 1 SHLP podléhá výroba léčivých přípravků povolení, přičemž na základě ustanovení čl. 40 odst. 3 SHLP je toho povolení k výrobě požadováno také pro dovoz léčiv do členského státu ze třetích zemí. Podobně jako k distribuci léčivých přípravků,³⁰¹ tak i k výrobě a dovozu léčiv ze třetích zemí je tedy nutné získat příslušné povolení.³⁰² Představme si situaci, že výše uvedená Společnost A vyrobí (na základě povolení k výrobě) léčivý přípravek a uskladní ho ve svém skladu území členského státu EU. Vlastnické právo k vyrobeným léčivým přípravkům převede na Společnost A1, která má sídlo mimo území EU, přičemž léčiva zůstávají uskladněna ve skladu Společnosti A. Společnost A1 prodá zboží Společnosti B, která je distributorem se sídlem na území členského státu EU. Po převodu vlastnického práva převezme Společnost B zboží ze skladu Společnosti A a začne jej distribuovat zákazníkům na území Evropské unie. Přestože bylo vlastnické právo převedeno na společnost se sídlem mimo EU (do třetí země), léčivé přípravky do okamžiku převzetí Společností B neopustily území Evropské unie. Otázkou však zůstává, zda je tento papírový převod ze Společnosti A1 na Společnost B považován za „dovoz“ podle ustanovení čl. 40 odst. 3 SHLP. Pokud ano, právnická osoba nabývající právní titul ke zboží od Společnosti A1 by tak musela být držitelem povolení MIA, které je kromě výroby léčiv požadováno také k dovozu léčivých výrobků ze třetích zemí. K této problematice se vyjádřila Evropská federace farmaceutických průmyslových asociací

³⁰¹ Viz. ustanovení čl. 77 odst. 1 Směrnice o humánních léčivých přípravcích.

³⁰² Povolení k výrobě a dovozu – MIA.

(EFPIA) ve svém memorandu z května roku 2019. EFPIA ve svém vyjádření uvádí, že nabyvatel je povinen být držitelem MIA v případě, pokud fyzicky přejímá léčivé přípravky ze třetích zemí. S fyzickým přesunem zároveň spojuje aplikaci požadavků GMP³⁰³ na dodavatele, přičemž podle názoru EFPIA by byla aplikace těchto požadavků na entity účastnící se papírového převodu nepřiměřená a zbytečná.³⁰⁴

Druhou obdobnou situací je již zmíněná distribuce veterinárních léčivých přípravků. Z ustanovení čl. 1 odst. 17 SVLP vyplývá, že za distribuci jsou považovány též jakékoli obchodní transakce s veterinárními léčivými přípravky. Na základě toho si myslím, že papírové převody k veterinárním léčivým přípravkům by bylo nutné považovat za distribuci již na základě příslušného ustanovení Směrnice o veterinárních léčivých přípravcích.

Závěr učiněný v souvislosti s prvním případem týkajícím se výroby léčivých přípravků by tak nasvědčoval, že papírové převody nelze považovat za distribuci humánních léčivých přípravků podle příslušného ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích. Druhá situace týkající se distribuce veterinárních léčivých přípravků nicméně nasvědčuje závěru opačnému. Domnívám se však, že oba interpretační závěry učiněné na základě podobnosti nemají pevný právní základ a jejich použitelnost při interpretaci příslušných ustanovení bude velmi omezená.

Argument výkladu podle preambule směrnice

Preambule je obligatorní součástí směrnic Evropské unie, přičemž z hlediska jejich správného výkladu plní důležitou roli. Její součástí je zejména odůvodnění příslušné právní úpravy, jakož i nejrůznější proklamace, myšlenky a cíle. Argument výkladu podle preambule se tak opírá o požadavek, aby konkrétní ustanovení směrnice bylo vykládáno v souladu a ve světle preambule příslušní směrnice. Pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ by tak měl být interpretován v souladu s preambulí Směrnice o humánních léčivých přípravcích. Preambule SHLP ve svém druhém odstavci stanoví, že „*hlavním cílem jakýchkoli pravidel pro výrobu, distribuci a používání léčivých přípravků musí být ochrana veřejného zdraví*“.

Žádné ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích tak nelze vykládat způsobem, který by byl v rozporu s požadavkem ochrany veřejného zdraví. Získání povolení k distribuci léčivých přípravků je časově a administrativně náročný proces, přičemž žadatel o toto povolení musí splnit velmi přísná kritéria. Přestože požadavek získání povolení pro distribuci léčivých přípravků představuje značnou administrativní zátěž, jeho účelem je ochrana zdraví

³⁰³ GMP (*Good Manufacturing Practice*) je soubor pravidel týkající se správné výrobní praxe léčivých přípravků.

³⁰⁴ European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. Memorandum: *Annex 21 – Paper Transactions and Related Issues* ze dne 24. května 2019.

veřejnosti. V obecné rovině jde o to, aby s léčivými přípravky v průběhu cesty od výrobce k zákazníkovi nebylo zacházeno nepatřičným způsobem, který by mohl mít negativní vliv na zdraví pacientů. Je však požadavek ochrany veřejného zdraví relevantním odůvodněním také v případě tzv. papírových převodů, kdy nedochází k faktické manipulaci s léčivými přípravky? Najít odpověď na tuto otázku nebude zdaleka jednoduché, svým obsahem však již přesahuje metodu systematického výkladu. K odpovědi na tuto otázku se tak vrátím v rámci teleologického výkladu v souvislosti s argumentem zohlednění effet utile unijních právních norem.

Argument subjektivně historického výkladu

V případě argumentu subjektivně historického výkladu se již přesouváme k metodě historického výkladu. Tento argument se opírá o požadavek, aby interpret přikládal interpretovanému ustanovení takový význam, který mu prokazatelně přikládal jeho autor. Podstatou tohoto argumentu je tedy zjištění, jaký význam přikládal pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ jeho autor. Otázkou tedy je, zda evropský normotvůrce zamýšlel pod pojem distribuce podřadit také samotný převod vlastnického práva v rámci výše popsaných papírových převodů. Z odůvodnění Směrnice o humánních léčivých přípravcích v její preambuli vyplývá, že se jedná o kodifikaci několika směrnic z oblasti farmaceutického práva, které byly v zájmu srozumitelnosti a přehlednosti kodifikovány jejich sloučením do jednoho právního textu. Z důvodové zprávy k SHLP zároveň vyplývá, že účelem Směrnice o humánních léčivých přípravcích je zjednodušení a zpřehlednění unijního práva. Předchozí fragmentovanou a často měněnou právní úpravu tak kodifikuje do jednoho právního textu, aby byla dostupnější běžným občanům Unie.

Směrnice o humánních léčivých přípravcích tak v době svého vzniku nahradila několik dílčích směrnic upravující právní materii farmaceutického práva. Po seznámení se s texty těchto směrnic jsem zjistil, že definice pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“, která je v současnosti obsažena v ustanovení čl. 1 odst. 17 SHLP, byla ve stejném znění obsažena již ve směrnici Rady 92/25/EHS o distribuci humánních léčivých přípravků ze dne 31. března 1992 (dále jen „Směrnice o distribuci“). Směrnice o distribuci (SOD) pozbyla platnost v souvislosti s účinností Směrnice o humánních léčivých přípravcích. Vzhledem k tomu, že tato definice byla převzata v nezměněné podobě do Směrnice o humánních léčivých přípravcích, přičemž úmyslem evropského normotvůrce bylo formální sjednocení fragmentované právní úpravy farmaceutického práva, domnívám se, že relevantním zdrojem poznání pro zjištění vůle normotvůrce ohledně distribuce léčivých přípravků bude samotná Směrnice o distribuci a dokumenty týkající se jejího vzniku, a to navzdory tomu, že již v současnosti není platná. Z návrhu Směrnice o distribuci, který byl předložen Komisí dne 26. ledna 1990, ani připojeného odůvodnění nicméně nevyplývá, jaký

význam (ve smyslu výše řešeného případu) s interpretovaným pojmem „*distribuce léčivých přípravků*“ evropský normotvůrce spojoval. Záměr evropského normotvůrce ohledně rozsahu významu tohoto pojmu přímo nevyplývá ani z pozměňovacích návrhů Evropského parlamentu přijatých na plenárním zasedání dne 12.06.1991,³⁰⁵ ani následného pozměňovacího návrhu Komise ze dne 18.07.1991,³⁰⁶ ani schválení návrhu Evropským parlamentem (ve znění pozměňovacích návrhů) na plenárním zasedání dne 12. ledna 1992.³⁰⁷ S ohledem na výše uvedené se tak domnívám, že vůli normotvůrce lze odvozovat pouze nepřímou za pomoci argumentu odvržení zamítnuté alternativy.

Argument odvržení zamítnuté alternativy

Argument odvržení zamítnuté alternativy vychází z předpokladu, že závěry o subjektivní vůli normotvůrce lze odvozovat také od způsobu vypořádání pozměňovacích návrhů v průběhu unijního legislativního procesu. Na základě tohoto argumentu by měl interpret odmítnout takový výklad, ke kterému vedl zřetelněji pozměňovací návrh, který byl evropským normotvůrcem v průběhu legislativního procesu odmítnut.

Evropská komise ve svém návrhu Směrnice o distribuci ve třetím odstavci preambule uvedla, že „*vzhledem k tomu, že je nezbytné provádět kontrolu celého distribučního řetězce léčivých přípravků od jejich výroby nebo dovozu do Společenství až po výdej veřejnosti tak, aby bylo zaručeno, že takové produkty jsou skladovány, přepravovány a je s nimi manipulováno za vhodných podmínek. Opatření, která musí být za tímto účelem přijata, významně zjednoduší stahování vadných přípravků z trhu a umožní účinnější boj proti padělkům*“. K tomuto ustanovení návrhu přijal Evropský parlament na svém plenárním zasedání dne 12. června 1991 pozměňovací návrh, který zněl: „*vzhledem k tomu, že je nezbytné provádět kontrolu celého distribučního řetězce léčivých přípravků od jejich výroby nebo dovozu do Společenství až po výdej veřejnosti tak, aby bylo zaručeno, že takové produkty jsou skladovány, přepravovány a podléhají všem činnostem spojeným s distribučním procesem, s ohledem na opatření umožňující účinný boj proti padělkům a zajištění okamžitého stažení vadných přípravků z trhu*“. V pozměňovacím návrhu Evropského parlamentu tak bylo vypuštěno slovo „*manipulace*“, které bylo nahrazeno obecnou formulací „*všech činností spojených s distribučním procesem*“. Ve světle pozměňovacího návrhu

³⁰⁵ 91/C 183/03 Zápis ze zasedání Evropského parlamentu ze středy 12. června 1991. In: *Official Journal of the European Communities*. 1991, Vol. 34, C 183.

³⁰⁶ 91/C 207/11 Amendment to the proposal for a Council Directive on the legal status for the supply of medicinal products for human use. In: *Official Journal of the European Communities*. 1991, Vol. 34, C 207.

³⁰⁷ 92/C 67/04 Zápis ze zasedání Evropského parlamentu ze středy 12. února 1992. In: *Official Journal of the European Communities*. 1992, Vol. 35, C 67.

Evropského parlamentu by se tak příslušné požadavky uplatnily nejen na fyzické nakládání s produkty (skladování, přepravování a manipulace), ale na všechny činnosti související s distribučním procesem (např. převod vlastnického práva). Tento pozměňovací byl však v dalším průběhu legislativního procesu odmítnut a příslušný odstavec byl zapracován do konečné verze beze změn oproti původnímu návrhu Komise.

V průběhu evropského legislativního procesu se k definici pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ vyjádřil Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) ve svém stanovisku.³⁰⁸ EHSV v ustanovení čl. 4 odst. 2 Stanoviska uvádí, že navrhovaná definice tohoto pojmu je neúplná a mohla by vyvolávat nejasnosti. Podle stanoviska EHSV by mělo být v definici zejména zpřesněno slovní spojení „*všechny činnosti*“ na „*všechny obchodní činnosti*“. Definice by tak měla znít: „*Distribuce léčivých přípravků: veškeré obchodní činnosti zahrnující opatřování, skladování, dodávání nebo vývoz léčivých přípravků (...)*.“ Domnívám se, že v případě akceptace takové změny by byl značně usměrněn výklad příslušného ustanovení takovým způsobem, že by za distribuci bylo nutné považovat též související obchodní převody, jak je výslovně uvedeno v definici distribuce léčivých přípravků obsažené v ustanovení § 5 odst. 5 Zákona o léčivech. Tento návrh však evropský normotvůrce neakceptoval a slovní spojení „*veškeré činnosti*“ ponechal beze změn. Přestože se v případě stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru nejedná o pozměňovací návrh v pravém slova smyslu, myslím si, že lze argument odvržení zamítnuté alternativy aplikovat také na tento případ.

Na základě výše uvedeného si tak myslím, že zamítnutí obou alternativ svědčí spíše závěru, že pojem distribuce léčivých přípravků chápal normotvůrce ve smyslu fyzické manipulace s nimi, přičemž nezamýšlel pod tento pojem zahrnout související obchodní transakce. Tento závěr by tak napovídal tomu, že samotný převod vlastnického práva k léčivým přípravkům nevyžaduje povolení k distribuci na straně nabyvatele. Na druhou stranu je nutné uvést, že tento závěr z obou zamítnutých alternativ bezprostředně nevyplývá a můžeme k němu dojít pouze odvozeně. Proto je nutné s tímto argumentem zacházet s opatrností a měl by sloužit spíše jako podpůrný argument pro argumenty ostatní.

Argument výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie

V souvislosti s argumentem výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie se již dostáváme do roviny metody teleologického výkladu. Tento argument vychází z požadavku, aby unijní právní normy byly vykládány ve světle hodnot Evropské unie. Tyto hodnoty jsou vyjádřeny

³⁰⁸ Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o distribuci léčivých přípravků (90C 225/18) ze dne 10. července 1990.

zejména v čl. 2 SEU a patří mezi ně úcta k lidské důstojnosti, svoboda, demokracie, rovnost, právní stát a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Ve vztahu k výše řešenému případu bude relevantní především argumentace prostřednictvím hodnoty svobody. Tato hodnota je, vedle klasického lidskoprávního pojetí svobody člověka, chápána na úrovni Evropské unie zejména ve smyslu svobod ekonomických. Čtyřmi základními ekonomickými svobodami vnitřního trhu Evropské unie jsou (i.) volný pohyb zboží; (ii.) volný pohyb osob; (iii.) volný pohyb služeb; a (iv.) volný pohyb kapitálu.

Distribuce léčivých přípravků úzce souvisí s volným pohybem zboží. Účelem právní regulace distribuce léčiv na úrovni Evropské unie je tak nejen ochrana zdraví veřejnosti, ale také odstranění rozdílů mezi určitými vnitrostátními předpisy, které přímo ovlivňují fungování vnitřního trhu.³⁰⁹ Je tak poněkud paradoxní, že přestože je účelem SHLP sjednocení rozdílné právní úpravy, z důvodu nejednotné interpretace pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ je v členských státech rozdílně nahlíženo na to, jaké činnosti vyžadují povolení k distribuci. Tato skutečnost se tak dotýká volného pohybu léčiv v rámci vnitřního trhu Evropské unie. Pokud se na výše uvedený interpretační problém podíváme optikou svobody volného pohybu zboží, měli bychom v souladu se zásadou *in dubio pro libertate*³¹⁰ interpretovat příslušné ustanovení v pochybnostech způsobem, který svědčí volnému pohybu léčivých přípravků. Na základě argumentu výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie se tak domnívám, že za účelem usnadnění volného pohybu zboží v rámci vnitřního trhu EU je potřeba příslušná ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích vykládat tak, že k samotnému převodu vlastnického práva k léčivých přípravků, které nezahrnuje fyzické nakládání s nimi, není potřeba povolení k distribuci.

Argument zohlednění effet utile unijních právních norem

Tento argument teleologického výkladu vychází z požadavku, aby byl při interpretaci právní normy zohledněn účel, kterého má být příslušným ustanovením dosaženo. Na základě argumentu zohlednění effet utile unijních právních norem by měl interpret vykládat příslušné ustanovení tak, aby zajistil jeho maximální možný účinek ve světle předmětu a účelu interpretované právní normy.

Z třetího odstavce preambule Směrnice o humánních léčivých přípravcích vyplývá, že hlavním cílem jakýchkoli pravidel pro výrobu, distribuci a používání léčivých přípravků musí být ochrana veřejného zdraví. Podle odstavce 35 preambule Směrnice o humánních léčivých

³⁰⁹ Viz. preambule Směrnice o humánních léčivých přípravcích.

³¹⁰ V pochybnostech ve prospěch svobody.

přípravcích je nezbytné provádět kontrolu celého distribučního řetězce léčivých přípravků od jejich výroby nebo dovozu do Společenství až k výdeji veřejnosti tak, aby bylo zaručeno, že takové přípravky jsou skladovány, přepravovány a zacházi se s nimi za vhodných podmínek. Opatření, která musí být za tímto účelem přijata, významně zjednoduší stahování vadných přípravků z trhu a umožní účinnější boj proti padělkům.

Domnívám se, že z výše uvedeného lze odvodit, že hlavním cílem jakéhokoli ustanovení týkající se distribuce léčivých přípravků je ochrana veřejného zdraví. Tato ochrana se v průběhu distribuce léčivých prostředků realizuje, podle mého názoru, ve třech klíčových aspektech. Prvním z nich je požadavek nakládat s léčivy v průběhu distribuce takovým způsobem, aby byla zachována jejich kvalita a bezpečnost pro pacienty. Tento požadavek souvisí s jejich fyzickým nakládáním, tedy aby léčiva byla přepravována a skladována ve vyhovujících podmínkách, nedošlo k poškození jejich obalů, bylo zabráněno jejich kontaminaci apod. Druhý aspekt se týká boje proti padělaným léčivým přípravkům, které mohou ohrozit zdraví pacientů. Třetím aspektem je požadavek na zajištění účinného systému, který v případě potřeby zajistí účinné a okamžité stažení vadných výrobků z trhu. Myslím si, že s ohledem na kontrolu těchto tří aspektů je z hlediska transparentnosti vhodnější, pokud převod titulu a převod zboží probíhají zároveň a není potřeba sledovat tok právní (např. za pomocí faktur) a tok zboží (např. za pomocí přepravní dokumentace). V případě mimořádné události je zároveň možné se obrátit přímo na vlastníka, který současně s léčivy fyzicky nakládá.

Pokud bychom měli vykládat příslušná ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích tak, aby byl zajištěn jejich maximální možný účinek ve světle jejich předmětu a účelu, je potřeba vykládat pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ takovým způsobem, který zajistí maximální možnou ochranu veřejného zdraví, jako hlavního smyslu a cíle příslušné právní úpravy. Domnívám se, že ochrana veřejného zdraví bude zajištěna o něco lépe, pokud fyzické předání zboží bude kopírovat příslušné převody vlastnického práva k němu. Tím bude zajištěna větší transparentnost průběhu cesty zboží od výrobce k zákazníkovi, přičemž příslušné šarže budou v případě mimořádných událostí snadněji dohledatelné. Na základě argumentu zohlednění efektu unijních právních norem si tedy myslím, že pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ by měl zahrnovat také související obchodní transakce, aby byla zajištěna maximální možná ochrana zdraví pacientů.

Argument porovnání právní úpravy členských států

Podstata argumentu porovnání právní úpravy členských států spočívá v tom, že zákonodárce může v procesu transpozice směrnic provést srovnání právních řádů členských států

za účelem zjištění, jak byla provedena transpozice příslušné směrnice v ostatních členských státech. Pomocí této srovnávací metody tak může interpret zjistit, jak bylo příslušné ustanovení vyloženo v členských státech, které ho již úspěšně implementovaly v praxi. Poznatky zjištěné touto srovnávací metodou pak může interpret využít pro správný výklad příslušného ustanovení.

Jak jsem již uvedl výše, český zákonodárce transponoval Směrnici o humánních léčivých přípravcích do Zákona o léčivech. Ustanovení § 5 odst. 5 Zákona o léčivech stanoví, že „*distribucí léčiv se rozumí všechny činnosti sestávající z obstarávání, skladování, dodávání, včetně dodávání léčiv v rámci Evropské unie a vývozu do jiných zemí než členských států, a příslušných obchodních převodů bez ohledu na skutečnost, zda jde o činnost prováděnou za úhradu nebo zdarma*“. Z jazykového výkladu tohoto ustanovení vyplývá, že samotný převod vlastnického práva k léčivým přípravkům je distribucí, a to zejména s přihlédnutím ke slovnímu spojení „*příslušných obchodních převodů*“. Právě dovětek „*příslušných obchodních převodů*“, podle mého názoru, značně ovlivňuje výklad této legální definice a domnívám se, že právě v jeho důsledku jsou příslušné právní normy vykládány Státním ústavem pro kontrolu léčiv tak, že distribuce zahrnuje, kromě fyzické dispozice s léčivými přípravky, také jakékoli související transakce, a to včetně převodu vlastnického práva (byť nezahrnující fyzickou manipulaci s léčivy).

Slovenský zákonodárce provedl transpozici Směrnice o humánních léčivých přípravcích do zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomockach a o zmene doplnení niektorých zákonov, v platném znění (dále jen „Zákon o liekoch“), přičemž distribuci léčivých přípravků definuje v ustanovení § 2 odst. 4 tohoto zákona: „*Veľkodistribúcia liekov je obstarávanie liekov, liečiv a pomocných látok od výrobcov liekov, liečiv a pomocných látok alebo iných veľkodistribútorov liekov, liečiv a pomocných látok, ich uchovávanie a dodávanie liekov, liečiv a pomocných látok osobám oprávneným podľa tohto zákona.*“ Z definice uvedené v Zákoně o liekov vyplývá, že slovenský zákonodárce ponechal v obecné rovině koncept unijního pojmu distribuce humánních léčivých přípravků téměř beze změn. Přestože slovenská definice výslovně nezahrnuje formulaci „*příslušné obchodní převody*“, jak je tomu v případě Zákona o léčivech, z aplikační praxe tohoto ustanovení na Slovensku vyplývá, že slovenský Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ŠÚKL) vykládá pojem distribuce obdobně jako jeho český protějšek. ŠÚKL tedy ustanovení § 2 odst. 4 Zákona o liekov interpretuje tak, že samotný převod vlastnického práva k humánním léčivým přípravkům (byť nezahrnující fyzickou manipulaci s nimi) je veľkodistribucí podle Zákona o liekoch, a tudíž je k němu na základě ustanovení § 18 odst. 1 písm. c) bod 1 Zákona o liekoch potřeba povolení k distribuci na straně nabyvatele vlastnického práva.³¹¹

³¹¹ Osobní konzultace s Martinem Sopúškem, advokátem advokátní kanceláře Hillbridges, s.r.o., se sídlem Sedlárska 1, Bratislava, ze dne 29.11.2019.

Francouzský právní řád upravuje problematiku distribuce léčivých přípravků v *Code de la Santé Publique* (CSP).³¹² Ustanovení čl. L5124-1 CSP stanoví, že „výroba, dovoz, vývoz a velkoobchodní distribuce léčiv (...) může být vykovávána pouze farmaceutickými podniky“. Distribuce léčivých přípravků je tak ve Francii vykonávána výhradně prostřednictvím farmaceutických podniků. Ustanovení čl. L5124-3 CSP uvádí, že farmaceutické podniky (*établissements pharmaceutiques*) podléhají, bez ohledu na vlastní činnost, povolení ze strany Národní agentury pro bezpečnost léčivých přípravků a zdravotnických výrobků (*l'Agence nationale de sécurité du médicament et des produits de santé*). V praxi obě ustanovení znamenají, že vlastnické právo k léčivému přípravku nelze převést na jinou osobu, než je farmaceutický podnik, jehož činnost podléhá povolení ze strany Národní agentury pro bezpečnost léčivých přípravků a zdravotnických výrobků. Podobně jako český a slovenský dozorující orgán považuje převod vlastnického práva k humánním léčivým přípravkům na osobu, která neobdržela příslušné povolení, za porušení národní legislativy, obdobně je tomu také v případě právního řádu francouzského.³¹³

Řecká právní úprava definuje distribuci léčivých přípravků jako „*veškeré činnosti zahrnující dodávání a vývoz léčivých přípravků, kromě výdeje léčivých přípravků veřejnosti. Takové činnosti jsou prováděny výrobci nebo jejich zástupci, dovozci nebo jinými distributory.*“³¹⁴ Řecká právní úprava však, ve srovnání s výše uvedenými právními řády, zaujímá poněkud odlišný postoj k řešení problematice distribuce. Podle řeckého práva je totiž možné převést vlastnické právo k léčivým přípravkům na společnost, která nemá povolení k distribuci, a to za předpokladu, že (i.) léčivé přípravky budou předány výhradně osobě, která je držitelem povolení k distribuci (tzn. léčiva neopustí zabezpečený režim správné distribuční praxe); (ii.) s takovou osobou má nabyvatel uzavřenou platnou smlouvu o spolupráci; a (iii.) tato smlouva o spolupráci byla oznámena příslušnému dozorovému orgánu.³¹⁵ Přestože se řecký přístup k distribuci léčiv od výše uvedených značně liší, neformální diskuze napříč Evropskou unií naznačují, že je spíše výjimečný.

Aplikace argumentu porovnání právní úpravy členských států na mnou řešený případ je však poněkud sporná. V rámci této srovnávací metody vycházím z aktuálního právního stavu ve třech výše uvedených jurisdikcích. Tato situace nicméně nemusí odpovídat stavu, ze kterého mohl vycházet český zákonodárce v době transpozice příslušných ustanovení Směrnice o humánních

³¹² Zákoník veřejného zdraví.

³¹³ Osobní konzultace s Aurelien(em) Walter(em), podnikovým právníkem působícím ve francouzské organizačně složce mezinárodní farmaceutické společnosti se sídlem v České republice ze dne 20.12.2019.

³¹⁴ Čl. 2 odst. 17 Společného ministerského rozhodnutí Řecké republiky (KYA) ΔΥΤ3α/32221/2013 (Gov. Gazette 1049 B'/29-4-2013).

³¹⁵ Vysvětlující oběžník Ministerstva zdravotnictví Řecké republiky - Národního ústavu pro léčiva týkající se povolení distribuce léčiv (ref. Číslo 96870) ze dne 8.11.2014.

léčivých přípravcích. Domnívám se, že z hlediska pohledu dnešního interpreta má však výše uvedené srovnání značnou relevanci. Na základě argumentu porovnání právní úpravy členských států tak lze konstatovat, že unijní pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ je nutné vykládat spíše ve smyslu, že zahrnuje také samotný převod vlastnického práva k léčivým přípravkům, a jako takový podléhá povolení k distribuci na straně nabyvatele.

3.3. Závěr případové studie

V rámci případové studie výše jsem podrobil unijní definici distribuce (humánních) léčivých přípravků a související ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích šestici výkladových metod popsanych v druhé části této práce za účelem zjištění, zda je možné tuto unijní definici interpretovat (a transponovat do vnitrostátního právního řádu) způsobem, který pod tento pojem výslovně podřazuje také veškeré související obchodní transakce (viz. např. papírové převody).

V rámci jazykového výkladu jsem se s ohledem argument výkladu podle legální definice zaměřil primárně na definici pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ obsaženou v čl. 1 odst. 17 SHLP, kterou jsem v souladu s argumentem porovnání jazykových verzí unijního práva porovnal s anglickou, italskou, francouzskou a slovenskou jazykovou verzí. Na základě tohoto porovnání jsem došel k závěru, že příslušná definice se v jednotlivých jazykových mutacích prakticky neliší. Na základě gramatické a sémantické analýzy textu relevantních ustanovení směrnice jsem však nenašel odpověď na otázku, zda lze tzv. papírový převod léčivých přípravků považovat za distribuci léčivých přípravků ve světle výše uvedené unijní definice.

Odpověď na tuto otázku nepřinesla ani metoda logického výkladu, v rámci které připadalo v úvahu na řešený případ analogicky vztáhnout problematiku papírových převodů na úrovni výroby léčivých přípravků či distribuce veterinárních léčivých přípravků. Domnívám se, že v tomto smyslu by bylo možné argumentovat pouze na základě podobnosti obou situací s mnou řešeným případem, jejich relevance pro interpretační závěry je však, podle mého názoru, velmi nízká.

Jasnější světlo do řešené interpretační nesnáze nepřinesla ani aplikace metody historického výkladu, která mě nasměřovala ke Směrnici o distribuci. Po prostudování příslušných dokumentů, které by mohly podat zprávu o skutečné vůli normotvůrce (odůvodnění obsažené v preambuli, příslušné zápisy ze zasedání Evropského parlamentu apod.) jsem došel k závěru, že jeho skutečnou vůli lze odvodit pouze nepřímou. Za použití argumentu odvržení zamítnuté alternativy jsem prostudoval stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu Směrnice o distribuci, přijatý pozměňovací návrh Evropského parlamentu a následný pozměňovací návrh

Komise. Z porovnání návrhu, stanoviska, pozměňovacích návrhů Evropského parlamentu a Komise s konečným zněním textu příslušné směrnice jsem došel k závěru, že samotný převod vlastnického práva k léčivým přípravkům (nezahrnující fyzické nakládání s nimi) spíše nevyžaduje povolení k distribuci na straně nabyvatele.

V rámci systematického výkladu jsem přistoupil k použití argumentu výkladu podle preambule směrnice. Preambule Směrnice o humánních léčivých přípravcích uvádí, že hlavním cílem jakýchkoli pravidel pro výrobu, distribuci a používání léčivých přípravků musí být ochrana veřejného zdraví. Ustanovení této směrnice je tak nutné vykládat ve světle tohoto cíle, který mě přivedl k metodě teleologického výkladu.

Z hlediska teleologického výkladu příslušných unijních ustanovení považuji v konkrétním případě za relevantní dva argumenty této výkladové metody. Prvním z nich je argument výkladu v souladu s hodnotami EU, pro který je v tomto případě zásadní zejména hodnota svobody, která se zde promítá do volného pohybu zboží v rámci vnitřního trhu EU. Na základě použití tohoto argumentu jsem ve světle zásady *in dubio pro libertate* došel k závěru, že v případě samotného převodu vlastnického práva k léčivým přípravkům se nejedná o distribuci léčivých přípravků a tento převod tak nevyžaduje příslušné povolení k distribuci na straně nabyvatele. Druhým z argumentů teleologického výkladu je argument zohlednění *effet utile* unijních právních norem, na základě kterého je nutné příslušné ustanovení směrnice vykládat tak, aby byl zajištěn jeho maximální možný účinek ve světle předmětu a účelu interpretované právní normy. Domnívám se, že s ohledem na tento požadavek je potřeba vyložit unijní pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ tak, že zahrnuje také příslušné převody vlastnického práva, aby bylo dosaženo největší možné transparentnosti přesunu zboží od výrobce k zákazníkovi, a tím byla zajištěna maximální možná ochrana veřejného zdraví, jako hlavního účelu příslušné právní normy.

V rámci komparativního výkladu jsem s ohledem na argument porovnání právní úpravy členských států provedl srovnání české právní úpravy s právní úpravou slovenskou, francouzskou a řeckou. Na základě provedeného porovnání jsem došel k závěru, že slovenská a francouzská aplikační praxe se v oblasti distribuce léčivých přípravků nijak zásadně neliší od té české. Od této trojice se však zásadně odlišuje řecká právní úprava, která umožňuje převod vlastnického práva i na subjekty, které nemají povolení k distribuci. Taková praxe je však vázána na řadu podmínek a vše nasvědčuje tomu, že je v rámci Evropské unie spíše výjimkou.

Výše jsem uvedl devět relevantních právních argumentů z druhé části této práce, které je nyní nutné navzájem zhodnotit za účelem potvrzení/vyvrácení výše uvedené hypotézy. Domnívám se, že k potvrzení stanovené hypotézy směřuje zejména *argument odvržení zamítnuté alternativy* a *argument výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie*. Argument odvržení zamítnuté

alternativy však k potvrzení hypotézy směřuje jen velmi nepřímo, jeho relevance pro interpretační závěr tak není velká. Potvrzení hypotézy by však bylo možné založit především na základě argumentu výkladu v souladu s hodnotami Evropské unie. Z tohoto hlediska je nicméně problematické, že se mi v průběhu formulování jednotlivých argumentů nepodařilo prokázat, že by požadavek povolení k distribuci v rámci tzv. papírových převodů léčivých přípravků představoval v praxi překážku volného pohybu zboží na vnitřním trhu EU.

K vyvrácení uvedené hypotézy se naproti tomu přiklání *argument porovnání právní úpravy členských států* a *argument zohlednění effet utile unijních právních norem*. V rámci argumentu porovnání právní úpravy členských států jsem nicméně nedošel k přesvědčivým závěrům ohledně správnosti té či oné interpretační varianty, pro interpretační závěry tak bude mít spíše omezený význam. Tento závěr však neplatí pro argument zohlednění effet utile unijních právních norem, který považuji pro interpretační závěr za rozhodující. S ohledem na distribuční praxi považuji za prokázané, že spojením toku zboží a odpovídajících právních převodů dojde ke zpřehlednění celého distribučního řetězce, a tedy maximalizaci ochrany zdraví veřejnosti. Ve světle toho jsem tedy názoru, že unijní pojem „*distribuce léčivých přípravků*“ je vhodné vykládat spíše tak, že tento pojem zahrnuje také související obchodní transakce, včetně tzv. papírových převodů.

Na základě výše uvedeného jsem tak došel k závěru, že v procesu transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích nedošlo k neadekvátnímu rozšíření definice distribuce humánních léčivých přípravků. Potvrdit stanovenou hypotézu se mi tedy nepodařilo. Přesto se domnívám, že český zákonodárce v procesu transpozice nepostupoval správně, když bez dalšího zkombinoval definici distribuce humánních léčivých přípravků a distribuce veterinárních léčivých přípravků do jedné legální definice. Takovému postupu měla předcházet řádná interpretace definice distribuce humánních léčivých přípravků za účelem zjištění, zda je správné interpretovat tento unijní právní pojem tak, že zahrnuje také související obchodní transakce, jak je tomu v případě veterinárních léčivých přípravků. Z důvodové zprávy ani rozdílové tabulky však nevyplývá, že by se touto skutečností zákonodárce jakkoli zabýval. Zároveň si myslím, že interpretační závěry svědčící ve prospěch rozšiřujícího pojetí distribuce obsažené ve Směrnici o humánních léčivých nejsou zdaleka jednoznačné, a proto si myslím, že by bylo vhodnější transponovat příslušnou definici v původní (unijní) podobě a ponechat tak prostor pro případný výklad ze strany Evropského soudního dvora.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo poukázat na specifika metod interpretace evropského unijního práva, se kterými se musí český zákonodárce vypořádat v průběhu transpozice směrnic do českého právního řádu. Abych však mohl tato specifika formulovat, musel jsem nejprve vymežit pojem interpretace práva jako takový. Pro pochopení současných přístupů k interpretaci práva jsem v první části této práce provedl stručný exkurs do historického vývoje metodologie interpretace na evropském kontinentu, na základě kterého jsem došel k závěru, že současně široce uznávaná čtveřice interpretačních metod, tedy výklad jazykový, systematický, historický a teleologický, vychází v zásadě ze stejného východiska, kterým je Savignyho čtyřprvkové paradigma.

V návaznosti na to jsem se přesunul k recentním přístupům k interpretaci práva. V této souvislosti jsem se zamyslel nad významem formulování všeobecně uznávané metodologie interpretace práva, přičemž jsem konstatoval, že v rámci právnické obce v současnosti neexistuje obecná shoda na jednotné metodologii. Na základě srovnání nejvýznamnějších rozpracování metod interpretace práva v českém právním prostředí jsem došel k závěru, že ačkoli se systematika jednotlivých autorů liší, všechna v zásadě vycházejí z výše uvedené klasické čtveřice metod výkladu. Domnívám se, že právě z české metodologie interpretace práva bude český zákonodárce při výkladu směrnic vycházet primárně. Na základě porovnání jednotlivých přístupů k metodologii interpretace práva jsem se rozhodl pro účely druhé části této práce vycházet ze systematiky Aleše Gerlocha, které jsem v několika odstavcích stručně představil.

V souvislosti s procesem transpozice směrnic jsem se v několika odstavcích zamyslel nad vztahem interpretace a tvorby práva. Tradiční právní metodologie rozlišuje mezi interpretací práva a jeho dotvářením. Domnívám se, že dotváření práva se v průběhu interpretace nevyhneme, souhlasím však s Pavlem Maršálkem, že takové dotváření by nemělo být příliš extenzivní, což by bylo v rozporu s požadavkem přímé demokratické legitimacy tvůrce práva. V rámci tohoto pojednání jsem zároveň krátce představil směrnice jako pramen práva, který je závazný pro členské státy Evropské unie pokud jde o výsledek, kterého má být dosaženo. Tohoto výsledku pak členské státy dosahují za pomoci transpozice příslušné směrnice do vnitrostátního právního řádu a její implementací v praxi. V souvislosti s tím jsem tak detailněji popsal proces transpozice směrnic v českém právním prostředí, která je prováděna zejména příslušnými ministerstvy (tzv. gestory). Příslušný návrh vnitrostátních právních předpisů, do kterých byla transponovaná směrnice promítnuta, je po vypracování příslušným gestorem schvalován Parlamentem České republiky.

V rámci první části této práce jsem se dále zamyslel na vlivem globalizace na proces interpretace práva. Globalizace jako ekonomický, kulturní a politický proces staví současný svět před nesnadné výzvy, ke kterým patří též sdružování států do nadnárodních celků, kterým je např. Evropská unie. Myslím si, že právě normotvorba Evropské unie má nemalý vliv na prolínání jednotlivých právních řádů členských států, a proto se domnívám, že metodologie interpretace práva použitelná v českém právním prostředí, by při zohlednění specifík unijního práva, měla obstát též z hlediska celoevropského.

V několika posledních odstavcích první části jsem se pokusil stručně shrnout genezi přístupu Evropského soudního dvora k výkladovým metodám v průběhu evropské integrace. Došel jsem k závěru, že Evropský soudní dvůr používá jak standardních, tak nadstandardních výkladových metod. V průběhu evropské integrace se však jeho přístup k preferenci jednotlivých metod měnil. Od zdrženlivého přístupu k výkladu zakladatelských smluv v duchu zásady *non liquet* a preferování jazykové metody výkladu v 50. letech minulého století se v průběhu druhé poloviny minulého století přesunul v duchu zásady zákazu odepření spravedlnosti k interpretaci více kontextuální, akcentující zejména metodu teleologického a systematického výkladu.

Na základě tohoto teoretického základu jsem se v druhé části této práce již přesunul k pojednání o konkrétních specifikách metod interpretace evropského unijního práva. V této souvislosti jsem uvedl šest standardních a nadstandardních výkladových metod, mezi které patří výklad jazykový, logický, systematický, historický, teleologický a komparativní. V rámci každé výkladové metody jsem se snažil stručně zachytit jejich podstatu a především popsat, jaká specifika mají v případě interpretace práva Evropské unie. V průběhu odhalování specifík výkladu evropského unijního práva jsem došel k závěru, že výklad unijních právních norem je silně ovlivněn několika fenomény práva Evropské unie, kterými jsou zejména (i.) egalitární multilingvismus evropského unijního práva; (ii.) autonomní povaha unijního právního řádu; (iii.) specifická systematika právního řádu Evropské unie a její vnitřní hierarchizace; (iv.) zásada přednosti práva Evropské unie vůči národním právním řádům; (v.) význam preambule při interpretaci unijních právních norem; (vi.) specifické hodnoty Evropské unie; (vii.) obecné principy unijního práva; a (viii.) *effet utile* práva Evropské unie. Domnívám se, že od těchto fenoménů lze odvodit nejvýznamnější specifika výkladu evropského unijního práva, které jsem se pokusil zachytit pomocí konkrétních právních argumentů. Na základě toho jsem formuloval 35 právních argumentů použitelných v procesu interpretace evropského unijního práva. V rámci metody jazykového výkladu se jedná o argument porovnání jazykových verzí unijního práva (J1), argument terminologické autonomie unijního práva (J2), argument výkladu podle legální definice

(J3), argument výkladu podle běžného významu (J4), argument terminologické jednoty pojmů unijního práva (J5) a argument jednoznačnosti slov právního předpisu (J6). V souvislosti s logickým výkladem jsem uvedl argument a contrario (L1), argument per eliminationem (L2), argument použití analogie (L3), argument a fortiori (a potiori) (L4), argument vyloučení absurdních závěrů (L5) a argument a silentio legis (L6). V rámci metody systematického výkladu jsem formuloval argument výkladu v souladu s primárním právem EU (S1), argument výkladu v souladu s Listinou základních práv EU (S2), argument výkladu v souladu s legislativními právními akty EU (S3), argument přednosti práva EU vůči národním právním řádům (S4), argument výkladu v souladu s Ústavou ČR (S5), argument výkladu podle preambule směrnice (S6), argument bezrozpornosti právního řádu EU (S7), argument vyloučení redundance (S8), argument úplnosti právního řádu (S9), argument a rubrica (S10). Pod metodu historického výkladu jsem zařadil argument subjektivně historického výkladu (H1), argument odvržení zamítnuté alternativy (H2), argument subjektivně teleologického výkladu (H3), argument výkladu podle dobových okolností (H4), argument zohlednění vývoje práva (H5) a argument dějin působení (H6). V souvislosti s teleologickým výkladem jsem dále formuloval argument výkladu v souladu s hodnotami EU (T1), argument výkladu v souladu s obecnými principy práva EU (T2), argument zohlednění effet utile unijních právních norem (T3), argument zohlednění principu proporcionality (T4), argument zohlednění principu subsidiarity (T5) a argument teleologicko-systematického výkladu (T6). V rámci komparativního výkladu jsem konečně uvedl pouze jeden argument, kterým je argument porovnání právní úpravy členských států (K1).

Na základě rozpracování jednotlivých metod interpretace práva jsem zároveň přesvědčený, že výše uvedená šestice standardních i nadstandardních výkladových metod bude použitelná také v rovině výkladu práva Evropské unie. V procesu interpretace evropského unijního práva však bude vykazovat jistá specifika, které jsem popsal v rámci analýzy příslušných metod výkladu práva a konkrétních argumentů v druhé části této práce. Na základě toho se domnívám, že nejvýznamnějším specifikem interpretace unijních právních norem je požadavek komparace jednotlivých jazykových verzí příslušného právního předpisu. Tento požadavek souvisí s argumentem porovnání jazykových verzí unijního práva a vyplývá z egalitárního multilingvismu práva Evropské unie, tedy skutečnosti, že unijní právní normy jsou v současnosti vyhotovovány ve 24 jazykových verzích, které jsou stejně autentické. V případě rozporů mezi jazykovými verzemi tak žádná z nich nemůže převážet nad ostatními a aby byl zajištěn jednotný výklad unijního práva, je potřeba příslušné ustanovení interpretovat ve světle ostatních jazykových verzí. Je tak poněkud paradoxní, že egalitární multilingvismus práva Evropské unie na jedné straně umožňuje jednotlivcům seznámit se s právy a povinnostmi v jejich mateřském jazyce, na druhé straně po

nich požaduje, aby za účelem adekvátního výkladu provedli srovnání příslušné jazykové verze s ostatními. Myslím si, že požadavek porovnávání jednotlivých jazykových verzí snižuje právní jistotu recipientů unijních právních norem a nesouhlasím tak s přístupem některých autorů (např. Agnieszka Doczekalska) kteří pro správný výklad unijního práva požadují srovnání všech existujících jazykových verzí. Domnívám se, že porovnání 24 jazykových verzí právního předpisu lze po jednotlivci jen těžko požadovat, přičemž takový požadavek by byl poněkud absurdní z hlediska efektivního fungování života uvnitř Evropské unie. Na základě toho jsem došel k závěru, že požadavku výkladu příslušného ustanovení ve světle ostatních jazykových verzí učiní interpret zadost, pokud provede srovnání s alespoň třemi dalšími jazykovými verzemi, a to bez ohledu na vlastní pochybnost o správnosti interpretované jazykové verze.

V souvislosti s egalitárním multilingvismem evropského unijního práva jsem se dále zamyslel, zda se význam jazykového výkladu v jeho důsledku neupozaduje. Na základě rozboru metody jazykového výkladu jsem došel k závěru, že nikoli. V případě rozporů mezi jednotlivými jazykovými verzemi se však jazykový výklad jeví jako nedostatečný a otevírá prostor ostatním výkladovým metodám, zejména výkladu teleologickému. Právě účelem a smyslem unijních právních norem často argumentuje Evropský soudní dvůr ve svých interpretačních závěrech. Metoda teleologického výkladu by však, podle mého názoru, neměla směřovat proti jasnému znění interpretovaného právního předpisu. Na základě toho se domnívám, že interpretační závěr by neměl být se slovy vykládaného unijního právního předpisu v neslučitelném poměru, ani se s nimi v zásadních bodech rozcházet. Zvláště ne v případě, kdy je text unijního právního předpisu ve všech svých jazykových verzích jasný. Podle mého názoru tak rozdělení standardních a nadstandardních metod výkladu má svoje opodstatnění také v případě interpretace evropského unijního práva, a interpret by tak měl k použití nadstandardních metod výkladu přistoupit zejména tehdy, pokud použití standardních metod interpretace nevede k řešení příslušného případu.

Na základě formulování jednotlivých specifík metod interpretace evropského unijního práva jsem přistoupil k případové studii týkající se problematiky distribuce léčiv do členských států Evropské unie, kterou jsem rozpracoval ve třetí části této práce. Tuto problematiku jsem se pokusil vysvětlit na příkladu z právní praxe, přičemž s ohledem na rozdílný přístup členských států k distribuci léčivých přípravků jsem si položil otázku, zda byla příslušná unijní právní úprava řádně transponována do českého právního řádu. Jako problematiku jsem vyhodnotil zejména legální definici pojmu „*distribuce léčivých přípravků*“ obsaženou v § 5 odst. 5 Zákona o léčivech. Na úvod třetí části jsem tak stanovil hypotézu, že český zákonodárce v průběhu transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích do českého právního řádu neadekvátně rozšířil (resp.

zúžil) výklad definice distribuce humánních léčivých přípravků, kdy pod tento pojem zahrnul, kromě fyzické manipulace s léčivými přípravky, také související obchodní převody. Na základě toho jsem podrobil unijní definici distribuce humánních léčivých přípravků a související ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích jednotlivým výkladovým metodám za účelem zjištění, zda lze pod tento pojem podřadit také související, ryze právní (papírové) transakce. V souvislosti s každou výkladovou metodou jsem zároveň vždy uvedl alespoň jeden právní argument, který považuji za relevantní ve vztahu k řešenému případu.

V rámci případové studie jsem použil celkem devět právních argumentů, které jsem v závěru třetí části mezi sebou zhodnotil. Na základě jejich vzájemné konfrontace jsem došel k závěru, že v procesu transpozice Směrnice o humánních léčivých přípravcích nedošlo k neadekvátnímu rozšíření definice distribuce humánních léčivých přípravků. Potvrdit stanovenou hypotézu se mi tedy nepodařilo. Přesto si myslím, že český zákonodárce v procesu transpozice nepostupoval správně, neboť se domnívám, že v rámci transpozice pouze zkombinoval definici distribuce humánních léčivých přípravků a distribuce veterinárních léčivých přípravků do jedné legální definice, aniž by tomuto postupu předcházela z jeho strany náležitý výklad příslušné unijní definice. Nemohl si tak být nikdy jistý, zda je správné transponovat příslušná ustanovení Směrnice o humánních léčivých přípravcích tak, že distribuce humánních léčivých přípravků zahrnuje také související obchodní transakce, jak je tomu v případě veterinárních léčivých přípravků. Na závěr třetí části jsem zároveň došel k názoru, že vzhledem k nejednoznačnosti interpretačních závěrů svědčících ve prospěch rozšiřujícího pojetí distribuce humánních léčivých přípravků by bylo vhodnější transponovat příslušnou definici obsaženou ve Směrnici o humánních léčivých v původní (unijní) podobě a ponechat tak prostor pro případný výklad ze strany ESD.

Tato práce byla věnována tématu specifik metod interpretace evropského unijního práva. V rámci tohoto textu se mi podařilo formulovat několik specifik výkladu unijního práva, jejichž výčet si však neklade za cíl podat vyčerpávající přehled této problematiky ani stanovit pevně dané šablony pro výklad unijních právních norem. Je toliko určitým vyústěním subjektivního pohledu na věc a podnětem k diskuzi. Jako určitou slabinu této práce vnímám skutečnost, že v rámci tohoto textu nebylo pojednáno o pravidlech přednosti jednotlivých metod interpretace a příslušných právních argumentů v případě jejich vzájemného střetu. Pravidla přednosti představují z hlediska výkladu práva důležité, ale zároveň velmi komplexní téma, jehož rozpracování by vydalo na téměř jednu další práci. Z důvodu nedostatku prostoru tak toto téma prozatím ponechávám stranou. Závěrem však doufám, že tento text přispěje k diskuzi na toto téma, v důsledku které by mohlo dojít ke zkvalitnění procesu transpozice směrnic Evropské unie a tvorby práva jako takové.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BERGEL, Jean-Louis.: Origins, Scope and Meaning of Effet Utile,. in: TICHÝ, Luboš, Michael POTACS a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Effet utile*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-87146-89-7.
- BOHÁČ, Radim, ed. *Legislativní proces: (teorie a praxe)*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2011. ISBN 978-80-7312-074-0.
- BROWN, L. Neville a Tom KENNEDY. *The Court of justice of the European communities*. 5th ed. London: Sweet and Maxwell, 2000. ISBN 0-421-68120-9.
- BŘICHÁČEK, Tomáš. *Přístup Evropského soudního dvora k principu subsidiarity*. Právník. 2008, 147(2), 145-159.
- BYDLINSKI, Franz. *Juristische Methodenlehre und Rechtsbegriff*. 2., erg. Aufl. Wien: Springer, 1991. ISBN 978-3-211-82270-8.
- CAPETA, Tamara. *Multilingual Law and Judicial Interpretation in the EU*. Croatian Yearbook of European Law & Policy. 2009 (5), 1 - 17.
- CRUZ, Julio Baquero.: Francovich and Imperfect Law, in: MADURO, Miguel Poiars a Loic AZOULAI. *The past and future of EU law: the classics of EU law revisited on the 50th anniversary of the Rome Treaty*. Oxford: Hart, 2010. ISBN 978-1-84113-712-4.
- DOCZEKALSKA, Agnieszka. Drafting and interpretation of EU law – paradoxes of legal multilingualism in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381.
- DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.
- DWORKIN, Ronald. *Law's empire*. London: Fontana Press, 1991. ISBN 0-00-686028-1.
- FOSTER, Nigel G. *EU law directions*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0-19-958159-7.
- FULLER, Lon L. *Morálka práva*. Vyd. 2. Praha: OIKOYMENH, 1998. Oikúmené. ISBN 80-86005-65-8.
- GADAMER, Hans-Georg. *Pravda a metoda I: nárys filozofické hermeneutiky*. Přeložil David MIK. Praha: Triáda, 2010. Paprsek (Triáda). ISBN 978-80_87256-04-6.
- GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-652-1.
- GERLOCH, Aleš a TRYZNA Jan.: Úvodní teze metodologie interpretace práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- GERLOCH, Aleš. / TRYZNA, Jan.: Závaznost právních textů při interpretaci a aplikaci práva soudy a argumentace *lege artis*, in GERLOCH, Aleš, Michal TOMÁŠEK, Marek ANTOŠ, et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století*. II, Teoretické a ústavní impulzy rozvoje práva. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1742-8.
- GRIMM, Dieter, Mattias WENDEL a Tobias REINBACHER.: European Constitutionalism and the German Basic Law, in: ALBI, Anelli a Samo BARDUTZKY, ed. *National*

- Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law. National Reports.* New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-94-6265-272-9.
- HART, H. L. A. *Concept of law.* 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1997. Clarendon law series. ISBN 0-19-876123-6.
- HLOUCH, Lukáš.: InSTITUTE jako interpret práva v aplikačním diskursu, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- HLOUCH, Lukáš. *Teorie a realita právní interpretace.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Monografie. ISBN 978-80-7380-303-2.
- HÖLLANDER, Pavel.: Savignyho paradigma v době dekonstrukce práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.
- KOSAŘ, David, Marek ANTOŠ, Zdeněk KÚHN a Ladislav VYHNÁNEK. *Ústavní právo: casebook.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN: 978-80-7478-664-8.
- KRÁL, Richard. *Směrnice EU z pohledu jejich transpozice a vnitrostátních účinků.* Praha: C.H. Beck, 2014. Právní instituty. ISBN 978-80-7400-282-3.
- KRÁTKÝ, Petr.: Problém politické argumentace v interpretaci práva., in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- KÚHN, Zdeněk. *Srovnávací metoda výkladu práva ve srovnávací perspektivě.* Právník. 2002, 141(10), 1071-1107.
- KÚHN, Zdeněk.: The Czech Republic: From a Euro-Friendly Approach of the Constitutional Court to Proclaiming a Court of Justice Judgment Ultra Vires, in: ALBI, Anelli a Samo BARDUTZKY, ed. *National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law. National Reports.* New York: Springer Berlin Heidelberg, 2018. ISBN 978-94-6265-272-9.
- LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *The constitutional allocation of powers and general principles of EU law.* Common Market Law Review. 2010, 47(6), 1629 - 1669.
- LENAERTS, Koen a Jose A. GUTIERREZ-FONS. *To Say What the Law of the EU Is: Methods of Interpretation and the European Court of Justice.* Columbia Journal of European Law. 2014, 20(2), 3 - 61.
- LUTTERMANN, Karin. Multilingualism in the European Union Status quo and perspectives: The reference language model in: GREWENDORF, Günther a Monika RATHER. *Formal Linguistics and Law.* Berlin: De Gruyter Mouton, 2009. ISBN 9783110218381.
- MARŠÁLEK, Pavel.: Metodologie interpretace práva: Legitimní cíl nebo fixní idea?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva: úvod do právní argumentace.* Praha: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-149-9.

- MIETTINEN, Samuli a Merita KETTUNEN. *Travaux to the EU Treaties: Preparatory Work as a Source of EU Law*. Cambridge Yearbook of European Legal Studies. 2015, 17(1). 145 – 167.
- MULDER, Jule. *New Challenges for European Comparative Law: The Judicial Reception of EU Non-Discrimination Law and a turn to a Multilayered Culturally-informed Comparative Law Method for a better Understanding of the EU Harmonization*. German Law Journal. 2017, 18(3), 721-770.
- ONDŘEJKOVÁ, Jana.: Právní jistota a metodologie interpretace evropského práva, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- PATOČKA, Jan, Ivan CHVATÍK a Pavel KOUBA. *Přirozený svět jako filosofický problém*. Vydání třetí. Praha: Československý spisovatel, 1992. Orientace. ISBN 80-202-0365-6.
- PAVČNIK, Marijan.: Právní stát jako otázka výkladu (zejména při zohlednění předvídatelnosti výkladu zákonů), in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.
- PETRŮ, Ivo. *Metody jazykového výkladu evropského práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87146-49-1.
- PÍTROVÁ, Lenka. *Evropská dimenze legislativního procesu*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-035-2.
- POTACS, Michael a Claudia MAYER.: *Effet Utile as a Method of Interpretation*, in: TICHÝ, Luboš, Michael POTACS a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Effet utile*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. Publikace Centra právní komparatistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 978-80-87146-89-7.
- PRECHAL, Sacha. *Directives in EC law*. 2nd completely rev. ed. Oxford: Oxford University Press, 2005. Oxford EC law library. ISBN 0-19-826832-7.
- RADBRUCH, Gustav, Ralf DREIER a Stanley L PAULSON. *Rechtsphilosophie: Studienausgabe*. 2., überarb. Aufl. Heidelberg: Müller, 2003. Uni-Taschenbücher. ISBN 3-8252-2043-5.
- REICH, Norbert. *General Principles and Fundamental Rights in EU Civil Law*. Revista Româna de Drept European. 2014 (4). 88-104.
- SAVIGNY, Carl Friedrich. *System des heutigen Römischen Rechts*, Erster Band, Berlin 1840.
- SEHNÁLEK, David. *Specifika výkladu práva Evropské unie a jeho vnitrostátní důsledky*. Praha: C. H. Beck, 2019. Právní instituty. ISBN 878-80-7400-741-5.
- SCHRÖDER, Jan. *Recht als Wissenschaft: Geschichte der juristischen Methodenlehre in der Neuzeit (1500-1933)*. 2., überarb. und wesentl. erw. Aufl. München: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-3-406-63011-8.
- SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, 2010. Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. ISBN 978-80-904024-7-8.
- SOBEK, Tomáš. *Právní myšlení: kritika moralismu*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR a Vydavatelstvím a nakladatelstvím Aleš Čeněk, Plzeň, 2011. ISBN 978-80-87439-03-6.

SOBEK, Tomáš.: Úmysl zákonodárce a skutečné právo., in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.

STEINER, Josephine, Lorna WOODS a Christian TWIGG-FLESNER. *Textbook on EC law*. 8th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-925874-0.

ŠKOP, Martin.: Jazyková metoda interpretace práva – důvod k nejistotě?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.

TELLIS, Nikolaos D. *Expansion of the Applicability of EU Company Law Directives via Analogy?* European Company and Financial Law Review. 2008, 5(3). 353 - 377.

TOMÁŠEK, Michal, Vladimír TÝČ, Jiří MALENOVSKÝ, et al. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-184-7.

TORRES, Oscar Enrique. *Being Good Lawyers: Some Practical Guidelines for Legal Practitioners about the Interpretation of EU Law*. Bocconi Student-Edited Legal Papers. 2018 (12), 43-69.

VAN DER JEUGHT, Stefaan. *Current Practices with Regard to the Interpretation of Multilingual EU Law: How to Deal with Diverging Language Versions*. European Journal of Legal Studies. 2018, 11(1), 5-38.

VOGENAUER, Stefan. *Die Auslegung von Gesetzen in England und auf dem Kontinent: Erste Band*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 2001. ISBN 3-16-147605-0.

WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. Studie (Auditorium). ISBN 978-80-87284-36-0.

WINTR, Jan.: Zákon moudřejší než zákonodárce?, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.

ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: *Právní interpretace - mezi vysvětlováním a rozuměním*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Právní monografie. ISBN 978-80-7598-404-3.

ŽÁK KRZYŽANKOVÁ, Katarzyna.: Přehled základních přístupů k právní interpretaci, in: GERLOCH, Aleš, Jan TRYZNA a Jan WINTR, ed. *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-388-9.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

COVER, Robert M. *Violence and the Word (1986)*. Faculty Scholarship Series. Paper 2708.. 2013, [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/2708.

PIUS XI. *Quadragesimo Anno* Encyclical of Pope Pius XI. 1931, [cit. 2019-12-25]. Dostupné z: http://www.vatican.va/content/pius-xi/en/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19310515_quadragesimo-anno.html.

3. Seznam použitých právních předpisů

Interinstitucionální dohoda ze dne 22. prosince 1998 o společných pokynech k redakční kvalitě právních předpisů Společenství (1999/C 73/01).

Interinstitucionální dohoda mezi Evropským parlamentem, Radou Evropské unie a Evropskou komisí o zdokonalení tvorby právních předpisů ze dne 13. dubna 2016.

Nařízení Rady č. 1/1958 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygieně potravin.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/82/ES o kodexu Společenství týkajícím se veterinárních léčivých přípravků.

Směrnici Rady 92/25/EHS o distribuci humánních léčivých přípravků.

Smlouva o Evropské unii.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Společného ministerského rozhodnutí Řecké republiky (KYA) ΔΥΤ3α/32221/2013 (Gov. Gazette 1049 B'/29-4-2013).

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů.

Zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomockach a o zmene doplnení niektorých zákonov.

Zákoník veřejného zdraví (*Code de la Santé Publique*) Francouzské republiky ve znění pozdějších předpisů.

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 50/04.

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 66/04.

Rozhodnutí Ústavního soudu Spolkové republiky Německo BVerfGE 37, 271.

Rozhodnutí Ústavního soudu Spolkové republiky Německo BVerfGE 73, 339.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 26/62 ze dne 5. února 1963.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 6/64 ze dne 15. července 1964.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-19/67 ze dne 5. prosince 1967.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-29/69 ze dne 12. listopadu 1969.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-9/70 ze dne 6. října 1970.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 11/70 ze dne 17. prosince 1970.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-22/70 ze dne 31. března 1971.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 41/74 ze dne 4. prosince 1974.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-30/77 ze dne 27. října 1977.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci 283/81 ze dne 6. října 1982.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-100/84 ze dne 28. března 1985.

Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-70/88 ze dne 4. října 1991.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-84/94 ze dne 12. listopadu 1996.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-219/95 ze dne 17. července 1997.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-296/95 ze dne 2. dubna 1998.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-321/96 ze dne 17. června 1998.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-136/96 ze dne 16. července 1998.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-102/97 ze dne 9. září 1999.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-437/97 ze dne 9. března 2000.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-481/99 ze dne 13. prosince 2001.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-336/03 ze dne 10. března 2005.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-61/03 ze dne 12. dubna 2005.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-498/03 ze dne 26. května 2005.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-201/08 ze dne 10. září 2009.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-137/11 ze dne 27. září 2012.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-370/12 ze dne 27. listopadu 2012.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-98/14 ze dne 11. června 2015.
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-207/14 ze dne 24. června 2015,
Rozsudek Soudního dvora EU ve věci C-231/15 ze dne 13. října 2016.

5. Seznam ostatních zdrojů

91/C 183/03 Zápis ze zasedání Evropského parlamentu ze středy 12. června 1991. In: *Official Journal of the European Communities*. 1991, Vol. 34, C 183.

91/C 207/11 Amendment to the proposal for a Council Directive on the legal status for the supply of medicinal products for human use. In: *Official Journal of the European Communities*. 1991, Vol. 34, C 207.

92/C 67/04 Zápis ze zasedání Evropského parlamentu ze středy 12. února 1992. In: *Official Journal of the European Communities*. 1992, Vol. 35, C 67.

European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. Memorandum: *Annex 21 – Paper Transactions and Related Issues* ze dne 24. května 2019.

Osobní konzultace s Martinem Sopúškem, advokátem advokátní kanceláře Hillbridges, s.r.o., se sídlem Sedlárska 1, Bratislava, ze dne 29.11.2019.

Osobní konzultace s Aurelien(em) Walter(em), podnikovým právníkem působícím ve francouzské organizační složce mezinárodní farmaceutické společnosti se sídlem v České republice ze dne 20.12.2019.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady o distribuci léčivých přípravků (90C 225/18) ze dne 10. července 1990.

Stanovisko Státního ústavu pro kontrolu léčiv (sp. zn. sukls232598/2018) ze dne 22.6.2018.

Vysvětlující oběžník Ministerstva zdravotnictví České republiky - Národního ústavu pro léčiva týkající se povolení distribuce léčiv (ref. Číslo 96870) ze dne 8.11.2014.

Specifika metod interpretace evropského unijního práva a proces transpozice směrnic

Abstrakt

Tato práce je věnována problematice specifík metod interpretace práva Evropské unie. Na rozdíl od většiny publikací pojednávajících o výkladu práva se však nevěnuje interpretaci prováděné soudy a soudci, ale dívá se na výklad práva očima českého zákonodárce, který stojí před nelehkou výzvou transpozice směrnice do českého právního řádu. Aby byla transpozice řádně provedena, musí jí předcházet náležitá interpretace textu příslušné směrnice. Zákonodárce má přitom k dispozici šestici standardních a nadstandardních výkladových metod zahrnujících výklad jazykový, logický, systematický, historický, teleologický a komparativní. Lze však tyto metody interpretace práva použít také v případě výkladu směrnic Evropské unie? A jaká budou případná specifika interpretace unijních právních norem?

Tento text rozpracovává příslušné téma z pohledu právní teorie. Prvním těžištěm této práce je tak stručné teoretické vymezení interpretace práva a popsání jednotlivých historických i recentních přístupů k metodologii výkladu práva. Stranou nezůstane ani pojednání o vztahu interpretace a tvorby práva, a to především s ohledem na proces transpozice směrnic. Druhým těžištěm tohoto textu je analýza výše uvedené šestice výkladových metod, přičemž v rámci každé jednotlivé metody je poukázáno na specifika jejího použití v rovině výkladu evropského unijního práva. Z důvodu obecnosti jednotlivých výkladových metod je zároveň každá z nich rozvedena do alespoň jednoho konkrétního právního argumentu. Třetím těžištěm této práce je případová studie věnující se problematice distribuce léčivých přípravků do členských států Evropské unie, v rámci které jsou příslušná ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků podrobena jednotlivým výkladovým metodám za účelem zjištění, zda byla příslušná právní úprava českým zákonodárcem adekvátně interpretována, a tedy řádně transponována do českého právního řádu.

Téma neopomíjí ani historický a současný přístup Soudního dvora Evropské unie k metodám interpretace práva a při formulování jednotlivých specifík výkladu evropského unijního práva je zohledněna také relevantní judikatura Soudního dvora Evropské unie.

interpretace, právo EU, transpozice

Specifics regarding methods of interpretation of the EU law and process of EU directives transposition

Abstract

This thesis is dedicated to the problematics regarding specifics of the European Union law interpretation methods. While majority of publications dealing with law interpretation adopts the perspective of judges and courts, and thus deals with the interpretations they render, this study adopts the viewpoint of a Czech legislator, who is facing a challenging task of transposing directives into the Czech legal order. In order for the transposition to be conducted properly, a thorough interpretation of the respective directive must precede. There is six standard and non-standard methods of interpretation at the legislator's disposal, including linguistic, logical, systematic, historical, theological and comparative one. Do these methods, however, prove to be fully applicable in case of the interpretation of the EU directives? Possibly, what would be the EU law norms interpretation specifics?

This study represents an analysis of the given topic from the perspective of a legal theory and is structured into three main sections. The first section provides a brief definition of the legal interpretation as such and presents an overview of both historical and contemporary approaches towards the interpretation of law. The link between law interpretation and law-making will also be considered, focusing particularly on the process of a directive transposition.

The second section introduces the six fundamental methods of interpretation in more depth. Each method is analysed, and its specifics, emerging from its use on the EU law level, is pinpointed. Since the interpretative methods are fairly general, each of them is complemented by a specific legal argument(s). The third pillar of this work is a case study exploring the problematics regarding distribution of pharmaceuticals within the EU member states. In the centre of such explorations stands the Directive 2001/83/ES of the European Parliament and of the Council on the Community code relating to medicinal products for human use and its specific directive provisions, which must be examined by means of the interpretative methods whereby it can be found out whether the respective legal provisions have actually been interpreted correctly by a Czech legislator, and thus whether it has been transposed properly into the Czech legal order.

In addition, an overview of the historical evolution of the approach adopted by the Court of Justice of the European Union can be found in the study and when forming the individual specifics of the EU law interpretation, the relevant case law of the court is also taken into account.

interpretation, EU law, transposition